

JESUCRISTONËN CAÍSCË UNICAMA USAI 'IA

Aín Bëru Ñunshin Upí Ñucën Papa Diosan unibë 'iti

¹ Teófilo, 'en mi a pain buánmicë quiricanu cana Jesusan naínu cuainsama pain 'ixun 'á ñucama a ñuiquin mi cuénëoxuan. ² An ca naínu cuainsama pain 'ixun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëxun an aín bana unicama ñuixunun xuti unicama caísacëxa. Acamax ca aín 'unánmicë uni 'iacëxa. Caístancëxun ca añu cara 'ati 'icë quixun 'unánmiacëxa. ³ Usoquin ñu 'atancëx bamaxbi ca baísquiacëxa. Usai 'itancëxun ca, ax ca asérabi baísquiaxa quixuan an caíscë unicaman 'unánun, 'uxë achúshi 'imainun mécën rabë nêtën nêtëax nêtëax atumi chiquiracëacëxa. Usai 'iquin ca uisairai cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun atu 'unánmiacëxa.

I. JERUSALENUAXA AN NUCËN PAPA DIOSAN BANA CUACË UNICAMA TIMËA (1.4-8.3)

⁴ Naínu cuainsama pain 'ixun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama, an uni bana ñuixunun xutia caíscë, a cacëxa:

—Jerusaléuax cuanxunma pan ca anuxunbi 'en Papa Diosan cacësabi oquin 'en mitsu ñuixuncë a pain caín. ⁵ Asérabi ca Juanën uni 'unpaxan nashimiacëxa. Usa 'aínbi ca 'itsama nêtë 'icëma

'aínshi Nucën Papa Diosan aín Bëru Ņumshin Upí mitsubëa 'inun xuti 'icën.

Jesús naínu cuan

⁶ Usatancëxun ca bëtsi nëtëen abë timëax bu-cuxun an uni bana ūixunun xutia caíscë unicaman Jesús cacëxa:

—Nucën 'Ibu, nux cananuna Israelnën rëbúnqui 'ain, nun 'apu 'aíshbi ca nun aintsima 'icën. Usa 'ain ¿caramina bëri nun aintsi achúshi nun 'apu 'inun méníoti 'ain?

⁷ Cacëxunbi ca Jesusan atu cacëxa:

—'En Papa Diosan ca an sináncësabi oquin uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun méníocëxa. Uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun camina mitsun 'unaniman. ⁸ Usa 'aínbì camina Nucën Papa Diosan Bëru Ņumshin Upí mitsunu ucëbë aín cushiñu 'icanti 'ain. Aín cushiñu 'ixun camina mitsun 'en bana unicama ūixunti 'ain, Jerusalén émanu, Judea mecamanu, 'imainun Samaria menu, 'imainun camabi menu cuanquin.

⁹ Ésaquin aín 'unánmicë unicama caíshi ca atun ismainunbi manámi quishi naí cuinan mapucëx istéecëntimoí nëtëacëxa. ¹⁰ Usai 'ia manámi bësuquin isabacëbëbi ca uni rabë tari uxua pañucë atu nëbëtsi 'iacëxa. ¹¹ Usa 'ixun ca atu cacëxa:

—Galileanu 'icë unicama, ¿añuaquin caramina manámia isabatin? Jesús, axa bëri naínu cuancë, énëx ca mitsúnmi cuania iscësa èsaribcuatsini utécënu 'aia.

Jesusan caíscë unicaman atubë 'inun Matías caísa

¹² Ésaquian a uni rabëtan cacëx ca Olivete cacë matá anuaxa Jesús naínu cuancë, anuax aín 'unánmicë unicama Jerusalénu riquiancëxa.

Olivete anuax Jerusalénu bëbatí ca rabë kilómetrosa 'iacëxa. ¹³ Riquianx Jerusalénu bëbatancëx ca anua atux 'icë xubunu atsíanx manámia 'icë cata itsi anu cëñúruacëxa. Atux ca Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeonën bëchicë Jacobo, Simón axa aín aintsin rabanan nëecë, a 'imainun Jacobonën xucën Judas, acama 'iacëxa. ¹⁴ A unicamax ca atúxa 'icësabi oi 'i, Jesusan xucéantu 'imainun aín tita María 'imainun bëtsi xanucamabëribi timëax ami sinani Nucën Papa Diosbë banacëxa.

Jesusan caíscë unicaman atubë 'inun Matías caísa

¹⁵ Usa 'aish ca anu timëax Jesucristomi sináncë unicama ax ciento veinte xucënsa 'iacëxa. Usa 'ain ca Pedronën atu nëbëtsi niruxun cacëxa: ¹⁶ — 'En xucéantu, ésaquin cana mitsu cain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan sinánmicëxuan Davidnën cuënéo bana quicësabi oi ca Judas, an Jesús uni bimicë, ax 'iasha. ¹⁷ Judas ax ca nucamacëñunbia Jesusan aín bana ñuixunun caístancëxun 'unánmicë 'iasha. ¹⁸ Usa 'ixunbi ca Jesús unin binun 'aquitancëxun a cupía bicë curíquinën me bitancëxbi, aín 'atima ñu 'acë cupí axbi ñumi natéquiquin aín pucucama antácai bamaxa. ¹⁹ Usaíá 'icë cuaxun ca Jerusalénu 'icë unicaman a me Acéldama caquin anëaxa, ax ca atun banan Imi Me quicë bana 'icën. ²⁰ Salmos quiricanua cuënéo bana axa ésaí quicësabi oi ca 'iasha:
Aín xubux ca éncë 'iti 'icën, anu ca uíxbi 'itima 'icën.
'Imainun ca ésaíribi quia:
Bëtsi unin ca an éncë ñu mëëti 'ati 'icën.

21 Ënu ca an Jesusan nubë 'ixun ñu 'aia nubëtan iscë uni raíri 'icën. **22** Usa 'aish ca atux Juanëan nashimia 'aísha ax naínu cuantamainun nubë 'iaxa. Usa cupí ca a unicama achúshinëxa Jesùs ax ca bamatancëx baísquitëcëanxa quixun nun 'acësaribi oquin unicama ñuixunux nubë birananti asábi 'icën.

23 Pedronën ësoquin cacëxun ca anu 'icë unicaman rabë uni, José, Barsabás caquin anëcë 'icëbia Justo caquinribi anëcë, acëñun Matíasribi caísacëxa. **24-25** Usotancëxun abë banaquin ca Pedronën Nucën 'Ibu Dios cacëxa:

—An nubëtan mi ñu 'axunun min caíscë 'aíshbi ca Judas mi ñu 'axuanxmabi aín 'ucha cupí anu ax cuanti anu cuanxa. Usa 'ain camina camabi unían aín nuitkanë sináncë ñu 'unáncë 'ixun, min ènë uni rabë uiira caramina Judasnën ñu mëëti 'anun caísa quixun nu ismiti 'ain.

26 Catancëxun ca uix cara 'iti 'icë isnuxun ñuratsu pain niquin tancëxa, tancëxbi ca Matías 'iacëxa. Usaquian caíscë 'aish ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë uni mëcën rabë 'imainun achúshi, acamabë Matías biranancëxa.

2

Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí aín unicamanu uá

1 Usa 'ain ca Pentecostés cacë nëtë ucëbë Jerusalénu 'icë achúshi xubunu timëax axa Jesucristomi catamëcë unicama bucüacëxa. **2** Anu bucuxun ca suñúan upí 'icësai banacuatsinia naínuax aia cuacëxa. Cuacëxbi ca anua bucucë xubu namë camabi tsitsiarati sharati banacëxa. **3** Usai 'ishi ca tsi ërénrucësa 'aish rëquiabati anu

'icë unicaman maxcánu cëñúruacëxa. ⁴ Usacëbëshi ca Nucën Papa Diosmi cushii aín Bëru Ñumshin Upitan 'imicëx anu 'icë unicamax bëtsi bëtsi banan banacëxa.

⁵ Usa 'ain ca axa Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iisa tancë judíos unicama, ax bëtsi bëtsi menuax Judea menu uax Jerusalénu tsoócëxa. ⁶ A unicamax ca xubunu bucüaxa bëtsi bëtsi banan axa Jesucristomi catamëcë unicama banaia cuabiani a xubunu timënu xiquiancëxa. Riquiani bëbai timëcamë'eoquin a xubunu 'icë unicamaxa banaia, atun banasabi camaxunbi cuati ca ratuti sináncasmacëxa. ⁷ Sináncasmai ca atun bëmánan pëqui ratuti canancëxa:

—¿Galilea menuaxa ucë unishima cara axa xubunu timëax banacë unicama ènëx 'ic? ⁸ ¿Usa 'icëbi caranuna bëtsi bëtsi nëtënuax uá 'ixunbi atun bana nun banasabi 'icë cuatin? ¿Usa 'aish cara usa 'iti 'ic? ⁹ Nux cananuna Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Pontus, Asia, a mecamanuax ucë 'ain. ¹⁰ Imainun cananuna Frigia, Panfilia, Egipto, 'emainun Africa menu 'icë èma raíri Cirene 'ucëa 'icë anuax ucë 'ain, 'emainun cananuna Roma èmanu 'icë judíos unicama 'emainun raírinëx judíosma uni 'ixunbia an usai judíos uni 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë 'ain. ¹¹ Imainun cananuna Creta cacë nasínu 'icë 'emainun Arabia cacë menu 'icë unicama 'ain. Usa 'ixunbi cananuna ènë unicaman, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan ñu 'aia quixuan ñuia nun banan quicësai quia cuatin.

¹² Usai 'icëbë ca camáxbi ratuti sináncasmai canancëxa:

—¿Usa 'aish cara usa 'iti 'ic?

13 Usaia quicëbëbi ca raírinëx ami cuai —ñu bata xëaxbi sapi ca paëncanxa —quiax canancëxa.

Timëcamë'ëocë unicama Pedronën ca

14 Canancëbë ca Pedro abë 'icë mëcën rabë 'imainun achúshi unibë nirui munuma banaquin cacëxa:

—Judíos unibu 'imainun Jerusalénu 'icë unicama, mitsúnmi 'unánun ca 'ën mitsu camainun cuat. **15** Mitsun sináncëxa ënë unicamax paëncë 'aínbi ca bari xamárucëma pain 'ain asérabi paëncëma 'icën, **16** An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni, Joel cacë, an cuënëo bana quicësabi oi ca ësai 'ia. A banax ca ësai quia:

17 Nucën 'Ibu Diosan ca caia: Mecama cëñúcëma pain 'ain cana unicamanu 'en Bëru Ñumshin Upí atubë 'inun xuti 'ain. Xucëxun ca Israel unicama, xanu 'imainun bëbu, anbi 'ëx quia bana uni ñuixunuxun 'aia. 'Imainun ca bënábu unicamanribi 'en ismicëxun ñu is-nuxun 'aia. Caniacëcë unicamanribi ca 'ën 'amicëxun namánulixir 'aia. **18** Usaribi oquin cana an 'en bana cuacë bëbu 'imainun xanu, abëa 'inun 'en Bëru Ñumshin upí 'inánulixir 'aia. 'Ináncëxun ca 'ë ñuiquin uni ñuixunuxun 'aia. **19-20** 'En 'imicëx mecamca cëñúti nëtë 'icëma pan 'ain cana a isia ratúti ñu naínua unicama ismiti 'ain. Usonan cana menuaribi unin sináncëma ñu, imi 'imainun tsi 'imainun tsin cuin, acamaribi isminuxun 'ain. 'Imainun ca bari bëánquinuxun 'aia. Bari bëánquimainun ca 'uxë imisa 'inuxun 'aia. **21** Usai 'icëbë ca uinu 'icë unicaman cara aín 'Ibu Dios 'ë ñucatia, acamax ca 'ënan 'inux iécë 'inuxun 'aia.

Usai ca Joelnën cuënëo bana quia.

22 Usaquin canan ca Pedronën ësaquinribi cacëxa:

—Israel unicama, 'en mitsu camainun ca cuat: Jesús Nazaretnu 'icë, an ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun mitsúnni ismainunbi, ax ca Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quixuan unicaman 'unánun, uni itsían 'acëma ñuira 'axa. An 'acë ñucama camina mitsun 'unan. **23** Usoquian ñu 'acëbi camina mitsun unían 'ináncëxun bixun 'aisama uni rabëcëñun i curúsocënu matásmitancëxun bamamian. Usai ca 'iti 'icë quixuan, ñe nëtë unitisama pain 'ain Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca 'iaxa. **24** Usoquian unin 'acëbi ca Jesús a Nucën Papa Diosan baísquimiaxa, uisatimoia tsónun. Ax asaribi cushiira 'icëa uinu 'icë unínbi ashiquin bamisisama 'icë ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë baísquimiaxa. **25** David ax ca Jesús ñui ësai quiacëxa:

'En cana Nucën 'Ibu 'ebëbi 'ia isan. 'Ex racuëti masá nuitununma ca ax 'en mëqueu 'icën.

26-27 Usa 'ain cana chuámashirua tani cuëëni bana upitainshi banan. 'Ex bamaxbi anu uni bamatancëx aín bëru ñumshin 'icë, anu 'en bëru ñumshin 'inun camina èntima 'ain. Usoquin camina, minan 'icë upí isquin bamacëbi 'en namicama chëquinun 'ë 'imitima 'ain. Usa cupí cana, bamaxbi cana baísquiti 'ai quixun sinani mimi catamëti cuëënin. **28** Min camina upí nuituñu 'aish chuámashirua tsónun 'ë 'unánmian. Usa 'ixun camina 'ebë 'ixun chuámashirua tani cuëënun 'ë 'imiti 'ain.

Usai quiquin ca David an Jesús ñuiquin cuënëocëxa.

29 'En xucëantu, asérabi ca nucën rara, David, bamatancëx me quinu mëníocë 'iacëxa. Uso-

quian anu 'acan ax ca bërí nëténbi anu 'icën.
³⁰ David, ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'iacëxa. Usa 'ixun ca paránuñunma Nucën Papa Diosan —min rëbúnqui achúshinëx ca judíos unicaman 'apu, Cristo, 'inuxun 'aia — quixun cá bana a 'unáncëxa. ³¹ Usa 'ixun ca David an bëráma 'unánxun 'acësoquin, aín rëbúnqui Cristo axa bamatancëx baísquití a ñui, bamatancëxbi ca aín bëru Ñumshin anu uni bamacëcama cuancë, anu éncëma 'ianan aín namicamaxribi chëquitima 'icë quixun ñuiacëxa. ³² Davidnën cuënëo bana quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan Jesús bamacëbi baísquimiaxa quixun cananuna nucamanbi 'unan. ³³ A ca Nucën Papa Diosan abë 'Apu 'iti aín cushínbì baísquimiquin an cásabi oquin aín Bëru Ñumshin Upí 'inánxa. Usa 'ain ca ami mitsun isanan cuacë ñucama, énëx aín Bëru Ñumshin Upitan 'imicëx ésai 'ia. ³⁴⁻³⁵ David ax ca naínu cuanma 'icën. Naínu cuanxunmabi ca an ésai quicë bana cuënëocëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'én 'Ibu Cristo caxa:
 Axa mimi nishcë unicama 'én mi
 'ibuamimainun camina 'én mëqueu 'ianan
 'ëbë 'apu 'iti 'ain.

³⁶ Usa 'ain camina mitsux Israel unicama 'ixun asérabi 'unánti 'ain, mitsúnmi i curúsocënu matásmicë, a Jesúsbi ca Nucën Papa Diosan nucën 'Ibu 'imianan axa utinu nun caíncë, Cristo, a 'imiaxa.

³⁷ Ësoquian cacëxun cuati —'atimabi cananuna 'a —quixun sinani ratúquin ca Pedrocëñun abëa 'icë unicama ñucáquin cacancëxa:

—'En xucéantu, 'atimabi cananuna usoquin a 'an. ¿Upí 'inux caranuna bérí uisai 'iti 'ain?

38 Cacéxun ca Pedronën atu cacëxa:

—'Atimoquin sinánxunbi camina sinanaquin, upí oquin Nucën Papa Diosmi sinánti 'ain. Usai 'itancëx camina mitsun 'uchacama térëncë 'inun Jesucristomi catamëti nashimicë 'icanti 'ain. Usai 'icébëtan ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñumshin Upí abëmi 'inun mitsu 'inánti 'icën. **39** Ënë banamax ca mitsu 'imainun mitsun bëchicëcama 'imainun bëtsi unicamanribi cuati oquin Nucën Papa Diosan mënío 'icën. Amia sinánmisa tancë unicamanribi cuati oquin ca usoquin mëníocëxa.

40 Usoquin canan ca bana raíriribi ñuixunquin Pedronën 'ësëquin cacëxa:

—Ënë nëtënu 'icë unían a 'unáncëma 'aínbi camina mitsux Jesucristomi sinanati Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'ain.

41 Usaquian Pedronën cacéxun cuaquin ca 'itsa unin —asérabi ca a bana 'icë —quixun sináncëxa. Sinani ca a nëtënbí nashimicë 'aish tres mil uniribishi axa Jesúsmi sináncë unicamabë 'iacëxa.

42 Usai 'itancëx ca an bana ñuixunuan Jesusan caíscë unicaman bana ñuia cuaquin upí oquin sinani camáxbi nuibanancëxa. Nuibanani ca camabi nëtë timëquin, ënima Nucën Papa Diosbë bananan pán tècénpxun pi, camáxbi achúshinën sinánsashi 'aish a émanu bucüacëxa.

Axira pain Jesucristomi sináncë unicamaxa usai 'iá

43 Usa 'ain ca atun 'aia isía, a émanu 'icë unicamax ratúmainun aín bana ñuixunuan Jesucristonën caíscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'acëxa.

⁴⁴ Usomainun ca axa —asérabi ca Jesusan cushínbí ñu 'aia —quixun sinani Jesucristomi catamëcë unicamax bëtsibë bëtsibë nuibanani camáxbi ñuñu 'inux atun ñu 'inánani 'a quianancëxa. ⁴⁵ Usai 'iquin ca atun ñu maruanan aín me maruxun curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëxa. ⁴⁶ Camabi nëtëan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu a rabinux timéanan ca atun xubunuribi timëxun Jesúsmi sinánquin tëcënpaxun pán pianan bëtsi ñuribi piquianani cuëeni bëtsibë bëtsibë nuibanancëxa. ⁴⁷ Usaía 'ia isquin ca axa atubë timëcëma unicaman —atux ca asérabi upí nuituñu 'icë — quixun sináncëxa. Sinania ca uicamax cara ainan 'iti 'icë acamaxa Jesucristomi sinánun Nucën 'Ibu Diosan 'imiacëxa.

3

Aín niti bëtsicë uni pëxcúa

¹ Usa 'ain ca bari cuabúcëbë a las tres 'ain camabi nëtëan 'icësabi, Pedrobë Juan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu abë banai cuancëxa. ² Cuanx bëbaquin iscëxbi ca uni achúshi aín niti bëtsicë, usabi bacéan, anu tsoócëxa. Camabi nëtëan bëxun bëxun tsónancëxun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín xëcuë Upíra cacë, anuxun unicama atsinia curíqui ñucácëxa. ³ Usa 'ixun ca anu tsóxun Pedroceñun Juan atsini aia isquin, curíqui isa 'inánun quixun cacëxa. ⁴ Cacëxunbi ca Juanbëtan isquin Pedronën cacëxa:

—Nu ca is.

⁵ Ësaquian cacëxun ca —'ë sapi ca curíqui 'inánti 'icë —quixun sinani cuëenquin caíancëxa.

⁶ Caíncëxunbi ca Pedronën cacëxa:

—Curíquiñuma cana 'ain. Usa 'aínbi cana bëtsi ñun mi 'a quinti 'ain. Jesucristo, Nazaretnu 'icë, an 'ë 'amicëxun cana mi cain, niruquiani ca cuantan.

⁷ Caxun ca aín mëcën mëquenën mëínquin biruaçëxa. Usocëxëshi ca aín uxútucuru 'imainun aín taé cushi niisa 'inun pëxcúacëxa. ⁸ Pëxcutishi munuma niruishi nitsi cuëëni chirini, Pedro 'imainun Juanbë anuxun a rabiti xubunu atsíñquin ca Nucën Papa Dios rabiacëxa. ⁹ Usai 'iquin Nucën Papa Dios rabia nitsia ca camabi unin isacëxa. ¹⁰ Isi ca, ënë unix ca an anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu xëcuë Upíira cacë, anu tsóxun uni curíqui ñucácë a 'icë quixun 'unani atun bëmánan pëqui ratúcancëxa.

Anun uni nicë, Salomón cacë, anuxuan Pedronëñ bana ñuixuan

¹¹ A unin ca Pedrocëñun Juan ënquinma 'aracaraishiacëxa. Usa 'aísha anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu amo anun uni nicë, Salomón cacë, anu a rabébëbi cuania isi ca ratuti abáquiani cuanx anu timécancëxa. ¹² Usaria isquin ca Pedronëñ anu timécëcama cacëxa:

—Israel unicama, ¿uisacatsi caramina ënë isi ratutin? ¿Uisacasquin caramina nu ñachaira ñachain? Nun cushíñbi isanuna 'a quixun sapi camina sináncanin. Nux upí 'ixun isanuna ënë uni nimia quixun sapi camina sináncanin. ¹³ Usama ca. Nucën Papa Dios, aira nucën rara Abraham, Isaac, Jacob acama 'imainun nucën raracama 'imainun nucën chaitiocëcaman rabia, an ca aín Bëchicë Jesús asaribi cushi 'inun 'imiaxa. Usa 'icëbi camina uni isa 'aminun quixun mitsun 'apucama 'ináncan. 'Ináncëa Pilatonëñ ëinsa tancëbëbi camina

mitsux cuëëncëma 'ain. ¹⁴ Usai 'iquin camina axa ñu 'atima 'acëma 'aish upíira sinánñu, a chiquínun caquinma, an uni 'acë uni a chiquínun quixun mitsun Pilato can. ¹⁵ Usoquin camina mitsun an unicama Nucën Papa Diosnan 'inúxa abë 'inun 'imiti, Jesus, a uni 'amian. Usoquinmi 'amicëxa bamacëbi ca Nucën Papa Diosan a baísquimiaxa. Bamacëa baísquimicë cananuna nun asérabi isan. ¹⁶ Usa 'ain ca nux asérabi ami sináncë 'ixun — Jesusan ca énë uni pëxcuti 'icë —quixunu nun sináncëbë, mitsúnmi a iscë 'ixun 'unáncë uni énëx upiti pëxcúaxa. Jesucristonéan pëxcutisa tancëbëtan nun 'aquincëx ca upitiira pëxcúaxa quixun camina iscanti 'ain.

¹⁷ Ësoquin catancëxun ca Pedronën amiribishi cacëxa:

—'En xucëantu, cana mitsu cain, 'en cana 'unanin, asérabi ca ax Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unánxunmaishi camina mitsun 'apu-camabëtanbi, mitsun Jesús uni 'amian, ¹⁸ Usa 'aíni camina mitsun, an sinánmicëxun uni ñuixuncë unicama Nucën Papa Diosan usaia Cristo 'iti ñuiquian cuënëomia banaxa quicësabi oquin 'acan. A banax ca quia, Nucën Papa Diosan énu unun xuá, Cristo, ax ca paë taní témérati 'icë quiax. ¹⁹ Usa 'ain camina 'atimaquin sinánxunbi sinanaquin mitsun 'uchacama térëncë 'inun Nucën Papa Diosmi sinánti 'ain. Ami sináncëxun ca Nucën Ibu Diosan mitsun 'uchacama térëanan chuámarua 'inun mitsu cuëënmiti 'icën. ²⁰ Usonan ca Jesús, axbi Cristo 'icë, a Nucën Ibu Diosanbi béráma méníosabi oi mitsun 'apu 'inun énë menu utëcénun quixun xuti 'icën. ²¹ Ucëma pan 'aísha Jesucristo

anu ax 'icë anu 'imainun ca Nucën Papa Diosan, an ax quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëosabi oquin, camabi ñu sënëonti 'icën. ²² Moisésnën ca béráma nucën rara judíos unicama ésaquin cacëxa: “An 'ë 'imicësaribi oquin ca Nucën 'Ibu Diosan mitsun rëbúnqui achúshi an ax quia bana unicama ñuixunti 'imiti 'icën. 'Imicëxuan an atu cacësabi oi ca mitsun rëbúnquicama 'iti 'icën. ²³ Uinu 'icë unin cara an ñuia, aín bana cuatima, ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish Israel unima 'iti 'icën”.

²⁴ Moisésnëan usaquin cuënëosabi oquin ca Samuelnën pan 'acëbëtan an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni raírinënbiri, Cristo uti nëtë ñuiquin unicama ñuixuancëxa.

²⁵ Ésoquin canan ca Pedronën ésaquinribi cacëxa:

—A unicaman axa uti ñuia, ax ucë cupí camina mitsúnribi chuámarua 'inuxun aín bana cuati 'ain. Usai 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan béráma mitsun rara Abraham ésaquin cacëxa: “Min rëbúnqui achúshi cupí ca camabi menu 'icë unicamax cuëenuxun 'aia”. ²⁶ Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë bamacëbi baísquimitancëxun judíos unicama mitsunu pain xuaxa, mitsúnmi a isi ami sinanaquin ñu 'atima 'ati ënum quixun.

4

Unicaman Pedro 'imainun Juanmi atun 'apucama manon

¹ Usaquierian Pedrobëtan Juanën camainun ca judíos sacerdotecama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë policíanën cushi 'imainun saduceo unicamax uacëxa. ² An —bamaxbia Jesús baísquicë 'ain ca camabi uníxribi

bama 'aíshbi baísquiti 'icë —quixun unicama ñuixuncë cupí ca axa ucë unicamax Pedro 'imainun Juanmi nishacëxa. ³ Nishi atúan bana ñuixuncëbë uquin ca Pedrocëñun Juan bibianquin buáncëxa. Buánxun ca bari cuabúcëbëa imë 'ain, imëshiira ñucánuan pëcaratamainun sipunu atsínmiacëxa. ⁴ Usa 'aínbì ca an a ñuiquin bana ñuixuncëxun cuati Jesúsmi catamëcë unicamax 'itsaira 'iacëxa. Acamax ca xanucëñunma nucë bënëcamaishi tupúncëx cinco milsa 'iacëxa.

⁵ Sipuonx pëcaracëbë ca judíos unibunën 'apucama 'imainun caniacëcë unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama, Jerusalénu timëacëxa. ⁶ Acamabë ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu, Anás, a 'imainun Caifás, Juan, Alejandro 'imainun judíos sacerdotenën cushicaman aintsi 'ibucamaribi anu timëcë 'iacëxa. ⁷ Anu timéxun ca Juancëñun Pedro sipunua bënun quixun suntáru xuacëxa. Xucëxuan chiquínbëtsinquin bëxun suntárunën axa timëcë unicama nëbëtsi nitsíncë ca anu 'icë 'apucaman ñucácëxa:

—¿Uían 'amicëxun caramina aín niti bëtsicë uni pëxcüan? ¿Usa cushiñu 'ixun caramina 'an?

⁸ Ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan quimicëxun Pedronën cacëxa:

—Judíos 'apucama 'imainun caniacëcë unicama, cananuna mitsu cain: ⁹ Aín niti bëtsicë unia pëxcúcë ñuiquin camina uisai cara pëxcúonxa quixun nu ñucatin. ¹⁰ Usa 'ain cananuna Israel unicaman 'unánun mitsu cain, Jesucristo, Nazaretnu 'icë mitsuñmi i curúsocënu matásmicëx

bamacëbia Nucën Papa Diosan baísquimicë, an 'imicëx ca mitsúnmì iscë ënë uni pëxcúonxa.

¹¹ Cuënéo bana axa ésai quicë a camina 'unan, an maxax xubu 'acë unían a cuëenquinma raírishi caísun biquin racáncë maxax 'aishbi ca a maxax bérí ami a xubu cushicë 'icën, itá upímia xubucama cushicë usaribiti. A banaxa quicésaribiti ca Jesucristo ami aín unicama cushicë 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan bérí mëníoxa. ¹² Nucën Papa Diosan ca nuxnu nun 'uchacama téréncë 'aish abë 'inúan an nu iéminun Jesúseshi 'imiaxa. Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosnan 'inun nu iémiti bëtsi uni 'áima 'icën.

¹³ Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanëñ quirica 'unáinracëma 'ianan 'apuma 'ixunbi racuëquinma unicama bana ñuixunia isi judíos 'apucamax ratúacëxa. Usai 'iquin ca —ënë uni rabëtax ca axa Jesúsbë nicë a 'icë —quixun sináncëxa. ¹⁴ Usaquin sinánmainun ca a pëxcucë uni axribi atubë niacëxa. Nitsia isquin ca uisoquinbi Pedrocëñun Juan cacanma 'icën. ¹⁵ Caquinmabi Pedrocëñun Juan émánxun caínun quixun chiquíntancëx ca atúxbi ñucacanani ésai canancëxa: ¹⁶ —¿Usa caranuna ënë uni rabë otí 'ain? Ënëñ ca uni itsin 'acëma ñu 'axa. Usoquian 'acë ca Jerusalénu 'icë unicaman 'unania. Usa 'ain cananuna, usama ca quixun catima 'ain. ¹⁷ Caquinmabi cananuna uni raiirinëan cuanúnma ésoquin a rabë cati 'ain, Jesús ñuiquian uinu 'icë unibi catëcënxunma 'anun. Jesús ñuiquinmi uni bana ñuixuntëcënia cananuna mitsu castícantí 'ai quixun cananuna cati 'ain.

¹⁸ Usai canantancëxun ca Pedrocëñun Juan cuënxun cacëxa:

—Jesús ñuiquin camina uinu 'icë unibi bana ñuixuanan 'unánmitécëntima 'ain.

¹⁹ Cacëxunbi ca Pedrobëtan Juanën atu cacëxa:

—Mitsúnbi ca sinan, ¿Nucëن Papa Dios cara cuëenti 'ic, nun nu aín bana manuanan mitsun banaishi cuati? ²⁰ An ñu 'aia isananu nun cuacë Jesusan bana ènë cananuna unicama ñuixuntécënti èntima 'ain.

²¹ Usaquin cacëxun ca 'apucaman castícainsa tanquinbi, atun uni pëxcucë cupía unicaman Nucëن Papa Dios rabicëbëtan 'ama 'icën. Usa 'ixun ca —ñuixuntécënia caranuna mitsu uisoti 'ai — quixuinshi catancëxun cuantánun èancëxa. ²² Axa pëxcútisama 'aishbi pëxcúcë uni ax ca cuarenta baritia inúcë 'iacëxa.

Aín unicaman Nucëن Papa Dios aín cushia 'inánun ca

²³ Usa 'ain ca cuanxun Pedrobëtan Juanën — judíos sacerotenën cushicamabëtan ca caniacëcë unicaman nu usaquin caxa —quixun aín raíri ñuixuancëxa. ²⁴ Ñuixunia cuaxun ca camáxbi abë banaquin Nucëن 'Ibu Dios cacëxa:

—Min camina naí, me, bacacama unionan camabi ñuribi uniocën. ²⁵ Min Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx ca nucëن rara David, an mi rabicë, ax èsai quiacëxa:

¿Usa cupí cara judíosma unicamax tsuáquirui nishia? ¿Usa cupí cara unicaman 'atimaquin sinanin? Atúan usaquin sináncëxbi ca ñancáishi 'iti 'icën. ²⁶ Nucëن 'Ibu Diosmi 'ianan ca aín Bëchicë Jesucristomiribi 'i ènë menu 'icë 'apucama tsuáquiruaxa, aín tucuricucamaxribi ca ami 'i timéaxa.

²⁷ David quiásabi oi ca asérabi ènë émanuax Herodesbë Poncio Pilato 'imainun judíosma unicama 'imainun Israel unicamaxribi, min Béchicë upíira sinánñu, Jesús, ènë menu unúnmi caísa, ami nishi tsuáquirui tíméaxa, ²⁸ usai ca 'iti 'icë quix-unmi méníosabi oi ca usai ami 'iaxa. ²⁹ Usa 'ain camina a unicamaxa usai numi 'ésénancë a bana min 'unánquin, racuéquinma nun min bana uni ñuixunun nu 'a quinti 'ain. ³⁰ 'Aquianan camina min Béchicë upíira sinánñu, Jesús, aín cushin, uni 'insíncë pëxcüanan uni itsin 'acëma ñu 'anun nu 'amiti 'ain.

³¹ Usaquin abë banaquin Nucën Papa Dios catancëxa sénencancëbë ca anua bucucancë xubu ax shaíquiacëxa. Usaía 'icëbëshi aín Bëru Ñumshin Upí atunu ucëbëtan ca an quimicëxun racuéquinma Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuancëxa.

An Jesúsmi sináncë unicama ñu 'inánan

³² Usa 'ain ca axa Jesús ñui quicë bana cuati ami catamëcë unicaman, camaxunbi bëtsin sináncësa oquin sináncëxa. Camaxunbi ca sináncëxa, —'en 'aracacë ñucamax ca 'énanshima, camabi uninansa 'icë —quixun. ³³ Usaxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicaman atun iscë 'ixun, Nucën 'Ibu Jesús bamacë 'aíshbia baísquicë ñuiquin, racuéquinma upí oquin Nucën Papa Diosan 'aquincëxun unicama ñuixuancëxa. Usa 'ain ca an bana ñuixuncë unicamacëñun an aín bana cuacë unicamaribi upí sinánñu 'aish cuëénun Nucën Papa Diosan 'imiaciëxa. ³⁴ Uinu 'icë uníxbi ca anun aín piti aín chupa marutiñuma 'iáma 'icën. Naëñu unicaman atun naë marumainun

ca xubuñu unicamanribi atun xubu maruacëxa. ³⁵ Maruxun curíqui bixun ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'ináncëxa. 'Ináncëxun bixun ca atun uinu 'icë unix cara anun aín piti, aín chupa maruti 'áma 'icë, a curíqui mëtícaquin 'ináncëxa. 'Ináncëx ca uni achúshiratsubi ñuñuma 'íama 'icën. ³⁶ Axa usai 'aquaianance unicama achúshi ca Levitan rëbúnqui, José cacë, Chipre nasínu 'icë, 'iacëxa. Ax ca Jesusan caíscë unicaman Bernabé caquinribi anëcë 'iacëxa. A banax ca an masá nuitutiabi cuëënmicë qui quicë 'icën. ³⁷ Usa 'ixun ca Bernabénen aín naë maruxun curíqui bixun bëxun Jesusan caíscë unicama 'ináncëxa.

5

Ananíasbëa Safira 'ucha

¹ Usa 'aínbì ca bëtsi uni, Ananías cacë, aín xanu, Safira cacë, abëtan aín naë maruquin curíqui bi-acëxa. ² Bixunbi ca aín xanúan 'unáncëbi, naë cupí bicë curíqui mësú ainanbi 'inun nanan acamaishi isa baxa quixun paránquin mësúishi buánxun Jesusan caíscë unicama 'ináncëxa. ³ 'Inania ca Pedronën cacëxa:

—Ananías, ¿uisacasquin cara ñumshin 'atimanën 'apu, Satanás, an 'ibuaquin, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí paráncësa 'ixunmi me cupími bicë curíqui mësú binun mi sinániyax? ⁴ Minan 'aish ca a me maruxunmi a cupí bicë curíqui mix cuëëncësabi oquin 'ati asábi 'iaxa. ¿Uisa cupí caramina cëmëti sinan? Mix usai 'icë ax ca unimishi cëmëcëma 'icën. Camina Nucën Papa Diosmi cëmëan.

⁵ Ńsai quia cuatishi ca Ananías nipacëti bamacëxa. An usai bamacë ñuicania cuacë unicamax ca racuëiracëxa. ⁶ Bamacëbë uxun ca anu 'icë bëná unicaman chupan rabúnbianquin buánxun Ananías maíancëxa.

⁷ Usai 'ian rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë ca aín xanuribishi aín bënëa bamacë 'unánxmaishi uax xubunu atsíancëxa. ⁸ Atsinia ca Pedronëن cacëxa:

—'E ca ñuixun. ¿Min me cupí caramina ènë curíquicamaishi bian?

Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Usa ca aín cupí 'ixa, ashi cananuna bian.

⁹ Cacëxunbi ca Pedronëن cacëxa:

—¿Uisaira 'ixun caramina Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upí parani ami 'uchati min bënëbëtan sinan? Bëná unicama ca min bënë maínbëtsini aia. Atun ca usaribitimi bamaia miribi buánti 'icën.

¹⁰ Cacëxëshi ca Pedro tanáin nipacëti bamacëxa. Usai 'ia ca bëná unicama atsíquinbi bamacë méraxun bibianquin buánxun aín bënë rapasu maíancëxa. ¹¹ Usacëbë ca axa Jesucristomi catamëcë unicama 'imainun an ñuicania cuacë unicamaxribi racuëira racuëacëxa.

Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'a

¹² Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë unicaman, ax ca atubë 'icë quixun 'unánun Nucën Papa Diosan 'amicëxun, Jesusan caíscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. Usocëbë ca axa Jesúsmi catamëcë unicamax Salomón cacë anun uni nicë, anubi 'i anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu camabi nëtëni timëacëxa. ¹³ Anu timëaxa 'icëbëbi ca ami racuëti uni raíri atubë 'iáma 'icën. 'Iquinmabi ca

—atux ca atun nuitu asérabi upí 'icë —quixun sináncëxa. ¹⁴ Usaía 'imainun ca bëtsi unicamaxribi 'itsaira, xanubëbi bëbucamaxribi Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa. ¹⁵ Usa 'ain ca camabi unin, uni 'insíncëcama aín bacëtinën bëxun bëxun, anúan Pedro uti bainu nancëxa, Pedro cuaíncëbétan aín tupéoncëinshi pëxcúnun quixun. ¹⁶ Usomainun ca Jerusalén 'urama 'icë émanu 'icë unicamanribi uni 'insíncë 'imainun uni ñumshin 'atimañu a camabi bëacëxa. Bécëx ca pëxcúcancëxa.

Pedrocëñun Juan 'atimocan

¹⁷ 'Aisamaira uni Jesúsmi sinania isi ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun abë 'icë saduceo unicama nishacëxa. ¹⁸ Nishi ami tsuáquiruxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama bixin sipuacëxa. ¹⁹ Usocëbi ca Nucën 'Ibu Diosan xucëx, imë uxun, aín ángel achúshinën sipu xëócacun chiquínquin cacëxa: ²⁰ —Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun camina Jesúsmi catamëcë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quicë bana unicama ñuixunti 'ain.

²¹ Ësoquian ángelnën cacësabi oquin ca pëcaracëbë cuanxun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icë unicama bana ñuixuancëxa.

Bana ñuixunmainun ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun abë 'icë unicaman, judíos cushibunën 'apucama timémianan sipuacë unicama bënun quixun policía xuacëxa. ²² Xucëx cuanxunbi ca policíacaman sipunua méráma 'icën. Usobëtsini utëcënxun ²³ ca cacëxa:

—Nun iscëx ca asérabi sipu cushionqui xëtascë 'iaxa. An bërúancë suntárucamaribi ca aín xëcuë

tanáinbi nicë 'iaxa. 'Aínbi ca nun xëocaquin iscëxbi uni achúshibi 'aíma 'iaxa.

²⁴ Policía quia cuati ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë guardianen 'apu 'imainun sacerdotenën cushicamax ratutí canancëxa:

—¿Uisashi oquin cara ènë unin nu sináncasmamiti 'ic?

²⁵ Usai 'ia ca uni achúshinën uxun cacëxa:

—Minmi sipuoncë unicaman ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixunia.

²⁶ Ésoquin cacëx cuanxun ca policíacamabëtan aín cushin, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun, bana unicama ñuixuniabi a unicama biacëxa. Bixunbi ca unicaman maxaxan 'ati sinani racuëquin, mëequinma anua judíos cushicaman 'apucama timëcë anu upí oxuinshi buáncëxa.

²⁷ Usobëtsinquian bëcancë ca sacerdotenën cushicaman 'apun cacëxa: ²⁸ —Nun cananuna mitsu amiribishi Jesùs ñuiquin bana ñuixunxunma 'anun quixun can. Cacëxunbi mitsun nëtëquinma a bana uni ñuixunia chonioia ca Jersualénu 'icë unicaman cuaxa. Usa 'aish camina nun isanuna uni Jesùs 'amia quiaxribi quicanin.

²⁹ Ésai quia ca Pedrobëtan Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicaman cacëxa:

—Unin cacësa oquin 'aquinbi cananuna Nucën Papa Dios, a 'ati cuëëncëma ñu a 'aquinma, a 'atia ax cuëëncë, a ñu cuni 'ati 'ain. ³⁰ Aín Bëchicë, mitsun i curúsocënu uni matásmicë, a ca Nucën Papa Dios, a nun rabicësaribi oquin nucën raracaman rabia, an baísquimiaxa. ³¹ Usotancëxun ca abëa aín mëqueu 'Apu 'inun 'imiaxa. 'Imianan ca axa atun

'Apu 'áian a cupíshi sinanati Israel unicama atun 'ucha téréncë 'aish iécë 'inun 'imiaxa. ³² Ax ca asérabi usa 'icë quixun cananuna nun camabi uni cain. Nucën Papa Diosan aín bana cuacë unicama 'ináncë aín Bëru Ñunshin Upí, anribi ca —asérabi ca usa 'icë —quixun uni 'unánmia.

³³ Quia cuati nishquin ca judíos unibunën 'apucaman atu 'ati sináncëxa. ³⁴ Usa 'aínbi ca 'apucama achúshi, fariseo uni, Gamaliel caquin anécë, anu 'iacëxa. Gamaliel ax ca an usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënéo bana 'unáncë 'icëa camabi unin aín bana tancë 'iacëxa. Usa 'ixun ca niruquin atu cacëxa:

—Ënë unicama ca ëman pain chiquin.

³⁵ Cacëxuan chiquíncëbëtan ca ñesoquin 'apucama cacëxa:

—Israel unicama, ënë unicama 'anuxun camina upí oquin pain sinánti 'ain. ³⁶ Mitsun camina sinánti 'ain, uni achúshi, Teudas cacë, an ca ax isa cushi 'icë quixun uni paráncëxa. Paráncëx ca cuatrocientos uni abë timëacëxa. Usa 'icëbia a uni 'acancëbë ca axa abë nicë unicamax tsuáqui abati nëtëacëxa. ³⁷ Usocëxa nëtëa 'aínbi ca anun camabi unin aín ané 'ati nëtén, Judas cacë uni, Galileanu 'icë, axribi usuribiti ax isa cushi 'icë quixun uni parani cëmëacëxa. Usaria arribishi aín bana cuati ca 'itsa uni abë timëacëxa. Usa 'icëbia a uniribishi 'acancëbë ca axa abë nicë unicama tsuáqui nëtëacëxa. ³⁸ Usai 'ia sinánquin cana mitsu cain, ënë unicama camina isëshiti 'icanin. Anbi sináncë banaishi uni ñuixuncë 'aish ca ñancáishi 'iti 'icën. ³⁹ 'Aínbi, Nucën Papa Diosanbi 'unánmicëxun bana ñuixuanan ñu 'acë 'icë camina uisabi ocan-

tima 'ain. Nucën Papa Diosmi atumina nishcanin ca bërúanracat.

⁴⁰ Ésai quia cuakin ca —asérabi ca usa 'icë — quixun sináncëxa. Usaquin sinánquin ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama cuënxun rishquitancëxun, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuntëcënxunma 'anun catancëxun, cuantánun xuacëxa. ⁴¹ Xucëxun 'apucama ébiani ca —Jesúsnan cupí téméranun ca Nucën Papa Diosan nu caísaxa — quixun sinani cuëenquiani cuancëxa. ⁴² Cuanxun ca 'apucaman ñuixuntëcënxunma 'anun cacëxunbi énquinma camabi nêtën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun 'anan anua atux 'icë xubucamanuxunribi, Jesús ax ca Cristo axa uti nun caíncë, a 'icë quixun uni bana ñuixuancëxa.

6

An raíri 'aquinti mëcën achúshi 'imainun rabë uni caíscan

¹ Usomainun ca amiribi amiribi an Nucën Papa Diosan bana cuati unicamax 'itsacëxa. Griego banan banacë unicama 'imainun hebreo banan banacë judíos unicamaribi ca Jesucristomi catamëacëxa. Usa 'aish ca axa hebreo banan banacë unicama ñui ésai griego banan banacë unicamax quiacëxa:

—Camabi nêtën piti mëtícaquinbi ca nun aintsi xanu casunamëcë a piti 'inanima.

² Ésai quia cuakin ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë uni mëcën rabë 'imainun rabë an, axa Jesucristomi catamëcë unicama camicëxa timëtia, cacëxa:

—Nun Jesucristo ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunquinma uni piti mëtícati ca upíma

'icën. ³ Usa 'ain camina mitsun mëcën achúshi 'imainun rabé uni an piti mëticanun caísti 'ain. Aín sinan ca upí 'icë quixuan unin 'unáncë 'ianan Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan upí oquin sinánmicë 'ianan sinánñuira ca a unicama 'iti 'icën. Caístancëxun camina atúan uni piti mëticanun cati 'ain. ⁴ Usocëbëtan cananuna nun abë banaquin Nucën Papa Dios unicama ñucáxuanan aín bana ñuixunti 'ain.

⁵ Ësoquian cacëx ca camáxbi cuëeni —cananuna caísti 'ai —quiax canancëxa. Canantancëxun ca Esteban, Nucën Papa Diosmi catamëcë 'icëa aín Bëru Ñumshin Upitan sinánmicë, acëñun Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, 'imainun Nicolás, Antioquianu 'icë uni 'ixunbia an judíos unicamabëtan Nucën Papa Diosan bana 'unáncë, acama caísacëxa. ⁶ Caístancëxuan bëia ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscë unicaman, mëcënan ramëquin, Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa.

⁷ Usa 'ain ca amiribi amiribia, Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë quixun Jerusalénuun cuacocancëbë, ami sinani Nucën Papa Diosnan 'i unicamax 'it-sacëxa. Usai 'icëbë ca judíos sacerdotecamaribi 'itsaxira Jesúsmi catamëacëxa.

Esteban bican

⁸ Esteban axa upí sinan 'ianan Nucën Papa Diosmi cushicë uni an ca, an 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. ⁹ Usa 'ain ca an uni itsin 'acëma ñu 'aia oi ami nishi, judíos unibunëan ñu mëëmicë 'aíshbia chiquíce unicamabë Alejandría, Cilicia, 'imainun Asia me acamanuaxa ucë unicamax timëax Estebanbë cérúanancëxa. ¹⁰ Usai abë cérúanancëxunbia Estebanën atun 'acësama

oquin Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan sinánmicëxun bana ñuia cuati ca nëtëcancëxa.
11 Nëtëxunbi ca uni raíri esaquin cacëxa:

—Nun mitsu cupíomainun camina Esteban ñuquin unicama cati 'ain, nun cuacëx ca ënë uni Moiséscëñun Nucën Papa Dios ñui 'atimati banaxa quixun.

12 Cacëx cuanxun ca camabi uni ñuixuanan caniacëcë unicamaribi 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamaribi ñuixunquin tsuácaruaçëxa. Tsuácaruçëx uxun ca Esteban bibianquin atun cushicaman 'apucamanu buáncëxa. **13** Abë cérúanancë unicaman ca uni rairíribi cëmëi isa Estebanmi manánun quixun cacëxa. Cacëx cuanxun ca esaquin cacëxa:

—Ënë unix ca Nucën Papa Diosan xubu upí ñuianan Moisésnën cuënëo banaribi ñui nëtëtima 'atimati banaia. **14** Nun cuacëx ca ësai Esteban quiaxa: Jesús Nazaretnu 'icë, an isa anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupanan, Moisésnëan ax quicësabi oínu 'inun cuënëo bana aribi bëtsi oti 'icë quiax.

15 Usaía a unicamax a ñui quicëbëtan atun cushicaman 'apucama 'imainun anu timëcëcamanribi iscëxbi ca Estebanën bëmánan ángelnën bëmánansa 'iacëxa.

7

Bicëxuan Estebanën racuëquinma unicama ca

1 Amia manáncania cuaxun ca sacerdotenën cushicaman 'apun Esteban ñucácëxa:

—¿A unicaman mi ñuicë bana ax cara asérabi 'ic?

2 Cacëxun ca Estebanën cacëxa:

—'En aintsicama 'imainun caniacëcë unicama nun cushibu, 'en mitsu camainun ca cuat. Nucën rara Abrahamnëx ca Harán cacë menu 'iisama pain 'aish Mesopotamia menu 'iacëxa. Anua 'icë ca ax upíira 'ixun nucën rara Abraham Nucën Papa Diosan cacëxa: ³ “Min mecenibni camabi min aintsi èbiani camina me itsinu 'en mi ismimainun cuanti 'ain”. ⁴ Cacëx ca Caldea menuax cuanx Harán menu bëbax anu tsoócxëxa. Anuaxa aín papa bamacëbë ca Nucën Papa Diosan ismiasabi oi, anumi bérí nöténbi bucucë, ènë menu uacëxa. ⁵ Usaíá ucëbi ca ainanbia 'inun me Nucën Papa Diosan 'inánma 'icën, anua aín taën amátiratsubi. 'Inánquinmabi ca sinanatëcënuñunma èsaquin Abraham cacëxa: “Ènë mecamá cana mi 'imainun min rëbúnquicamaribi 'inánti 'ain”. Bëchicëñuma pain 'icë ca Nucën Papa Diosan usaquin Abraham cacëxa. ⁶ Catancëxun ca èsaquinribi cacëxa: “Min rëbúnquicamax ca aín menuma, bëtsi unin menu tsónuxun 'aia. Anua tsócëbi ca anu 'icë unin cuatrocientos baritian min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëminuxun 'aia”. ⁷ Èsaquinribi ca Nucën Papa Diosan Abraham cacëxa: “Cuatrocientos baritia 'icébëtan cana an min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëmicë cupí, anu 'icë unicama témëraminuxun 'ain. Usocëxun ca a menuax cuanun min rëbúnqui xuti 'icën. Xucëx ènë menu uxun ca 'ë rabbiti 'icën”. ⁸ Usaquin caxun ca Nucën Papa Diosan Abraham èsaquinribi cacëxa: “Mi 'imainun min rëbúnquicamaribi 'enan 'icë 'unánti oquin camina min bëbu tuácama aín inshú maxacara tëati 'ain”. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan cacësabi oquin Abrahamnën Isaac bëchitancëxun achúshi semana

aín bacéncë nêtë 'icébëtan 'unántiocëxa. Usaribi oquin ca Isaacnënribishi Jacob bëchitancëxun 'unántiocëxa. Usa 'ixun ca Jacobnënribi mëcën rabë 'imainun rabë oquin bëchitancëxun a camabi 'unántiocëxa. Jacobnën bëchicë mëcën rabë 'imainun rabë acamax ca nucën raracama 'iacëxa.

⁹ Jacobnën bëchicë achúshi ca José cacë 'iacëxa. 'Icëbi ca ami nutsi nishquin aín xucéantun Egipto menu buántanun uni maruacëxa. ¹⁰ Marucëxuan unin buáncëxa Egiptonu 'iabi ca Nucën Papa Diosan abë 'ixun 'aquinquin bërúancëxa. Usoquian 'acëxa upí sinánñu 'ixun upí oquin bana cuacë 'icë nuibaquin ca Egiptonu 'icë 'apu Faraón, an anu 'icë unicaman cushi 'imiañan an aín xubunu 'icë ñucama bërúantiribi 'imiacëxa.

¹¹ Faraónen cacësabi oquian Josénën 'amainun ca Egipto mecamanu 'imainun Canaán mecamanuribi trigo 'áima 'iacëxa. Usa 'ain ca anu 'icë unicama 'acéñuma 'aish nuibacacëxa. Nuibacácëbë ca nucën raracamaribi pitíñuma 'iacëxa. ¹² Piti 'áima 'ain ca Jacobnën, Egiptonu ca trigo 'itsa 'icë quixuan ñuicania cuaxun aín bëchicë, nucën raracama, anua trigo bitánun quixun xuacëxa. ¹³ Xucëxun bitsíñquin bëxun trigo ancëax ca amiribishi bitëcëni Egiptonu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaia ca Josénën aín xucéantu isquin, 'ëx cana mitsun xucén 'ai quixun cacëxa. Usa 'ain ca acama isquin Egiptonu 'icë 'apu, Faraónen, Josénën aintsicama ñëx ca judíos uni 'icë quixun 'unáncëxa. ¹⁴ Atubë banaquin ca Josénën aín xucéantu cacëxa, aín aintsi 'ibucamacëñuan aín papa Egiptonu bënun quixun. Aín aintsi 'ibucamax ca setenta y cinco 'iacëxa. ¹⁵ Usaquian Josénën cacësabi oi ca Jacob aín aintsi 'ibucamabë Egiptonu 'i cuancëxa.

Cuanx anu tsotaxbia Jacobnëx pain 'iá 'ain ca aín bëchicë nucën raracamaxribi bamacëxa. ¹⁶ Jacob bamacë ca aín me, Canaán, anu 'icë ëma Siquem cacë, anu buántancëxun anuxunbi aín bëchicënëñ maíancëxa. A mex ca Abrahamnëan Hamor cacë unin bëchicëcama curíqui 'inánquin marua 'iacëxa.

¹⁷ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Estebanëen cacëxa:

—Jacob, aín anë itsi Israel, a 'imainun aín bëchicëcama Egiptonuax cëñúa 'aínbi ca aín rëbúnquicama anubi bucüacëxa. A nëtëen Egiptonuax cuanti Nucën Papa Diosan Abraham ñuixuan, a nëtë 'urama 'ain ca Jacobnën bëchicënëñ rëbúnquicama nucën rara 'iá, atux 'aisamaira 'inun uati bucüacëxa. ¹⁸ Uati Egiptonu bucumainun ca bëtsi uni an José isáma, ax 'apu 'iacëxa. ¹⁹ Usa 'ixun ca a 'apux uni paránti 'unáncë 'ianan upíma 'ixun, bëbuaquin bëchicë tuácama bamatanuan 'ura racánun quixun nucën raracama cacëxa. ²⁰ Usomainun ca aín titan Moisés bacéancëxa, Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx upíra upí 'iacëxa. Bacéntancëxun ca aín titan aín papabëtan, rabë 'imainun achúshi 'uxën, 'ura racánquinma aín xubunuxunbi unëxun 'unónmiacëxa. ²¹ Rabë 'imainun achúshi 'uxë 'icëbëtan, 'ura ëncë méraxun bixun ca Faraónën bëchicë xuntacunén aín tuásä 'icë caniocëxa. ²² Cania ca Egiptonu 'icë unicaman atun 'unáncë ñucamaribi 'unánmiacëxa. Usa 'aish sinánñuira 'aish ca ax aín bana 'imainun aín ñu 'acëribi upí 'iacëxa.

²³ Cuarenta baritiañu 'aish ca aín aintsi Israel unicama isti sinánbiani cuancëxa. ²⁴ Cuanquin ca Egiptonu 'icë unin Israel uni achúshi ami mëparamëquin mëëquin 'atimoia méraxun, anun

rabanan nëéquin, Egiptonu 'icë uni 'acëxa.

²⁵ Usotancëxun ca aín aintsi 'aquinsa tanquin Moisésnën sináncëxa, 'en aintsin ca 'unania, Nucëن Papa Diosan 'amicëxun cana atu téméraabi iémiti 'ai quixun. Usaquian Moisésnën sinaniabi ca aín aintsicaman 'unánma 'icën. ²⁶ Usoquin 'onx isi cuantecëñquinbi ca aín aintsi rabë mëéanania méracëxa. Mëraquin ca énananmicasquin cacëxa: ¿Uisacatsi caramina nuibanananshitima min aintsibë mëéananin? ²⁷ Cacëxun ca an bëtsi paëoquin mëëcë an Moisés cushin titicaquin cacëxa: ¿Uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acë ñucama mënlonuxun isnun mi cax? ²⁸ ¿Min caramina Egiptonu 'icë unimi 'oncësaribi oquin 'e rëisa tanin? quixun cacëxa.

²⁹ Usaquian cacëx ratúquiani abax ca Moisés 'ura 'icë me, Madián, anu cuancëxa. Cuanx bëbaxun ca aín nëtë 'aimabi anu tsóquin xanu bitancëxun bëbu rabë oquin bëchiacëxa.

³⁰ Usaquin catancëxun ca ésaquinribi Estebanën 'apucama cacëxa:

—Cuarenta baritia Madián menu 'itancëx ca Sinaí cacë aín bashi 'urama, anu uni 'icëma me, anu Moisés 'iacëxa. Anu 'ixun ca imaxu anuax tsi rëquirucë mëúcüa ángel achúshi isacëxa. ³¹ Usai 'ia isi ratutia —uisa cara —quixun ñachaquin isnux a 'urama cuaniabi ca Nucëن 'Ibu Diosan ésaquin Moisés cacëxa: ³² “Ex cana min raracama aín Dios 'ain. Abraham, Isaac, Jacob acaman Dios cana 'ex 'ain”. Ésai quia cuati racuëti bërëruquin ca Moisésnën istisama tancëxa. ³³ Usaía 'ia ca Nucëن 'Ibu Diosan Moisés cacëxa: “Ex énu 'ain ca anumi nicë me énëx upíra upí 'icën. Usa 'ain ca min taxaca échit. ³⁴ Egipto menuaxa 'en unicama téméraia

isanan cana atúxa unin bëtsi bëtsi ocëx nuibacati banaiaribi cuan. Cuaxun acama téméraabi iémi cana uan. Iéminuxun cana mi pain Egiptonu xutin".

³⁵ A aín aintsin titicaquin —¿uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acë ñucama mënónuxun isnun mi cax? —quixun cacë, a Moisésbi ca Nucën Papa Diosan atun cushi 'ixuan aín aintsicama téméraabi iéminun xuacëxa. Usoquin ca imaxunuax abë banaquian Moisés canun aín ángel camiacëxa.

³⁶ Xucëxun ca Egiptonu cuanxun Moisésnën Israel unicama anua buáncëxa. Buánquin ca Egiptonuxun 'anan, parúnpapa Xonsa anuxun 'anun, cuarenta baritian anu uni 'icëma menuxunribi Nucën Papa Diosan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa.

³⁷ Usaquin caxun ca ësaquinribi Estebanën catëcëancëxa:

—Moisés ax ca an Israel unicama ësaquin cá a 'icën: “An 'ë 'imicësaribi oquin ca mitsun rëbúnqui achúshi, an ax quicë bana unicama ñuixunti uni Nucën Papa Diosan 'imiti 'icën. 'Imicëxuan an atu cacësabi oi ca 'icanti 'icën”. ³⁸ Moisés ax ca axa anu uni 'icëma menuax Israel unicama nëbëtsi 'ianan, aín bashi Sinaí cacë a tanáinuax abë banacë ángelbë 'ianan nucën raracamabëribi 'iá 'iacëxa. 'Ianan ca a aín unicamax usai 'iti bana Nucën Papa Diosan 'ináncë, a 'iacëxa. A bana, Israel unicama nun 'unánuan cuënénoun ca Nucën Papa Diosan Moisés usaquin cacëxa.

³⁹ Usa 'aínbi ca Moisés quicësabi oquin 'aisama tanquin nucën raracaman Egiptonu cuantëcënti sináncëxa. ⁴⁰ Sinánquin ca Moisésnën xucën, Aarón, a cacancëxa: “An nu Egipto menua bëcë Moisés

cara uisaxa cananuna 'unaniman. Usa 'ain camina dios raíri min nu unioxunti 'ain, an nu rëcuéñxunbianun". ⁴¹ Usaquin caxun ca vaca tuá tanquin ñu unicancëxa. Usotancëxun ñuina caniocë rëax ca atun mëcënanbi uniocë ñu a rabi cuëëncancëxa. ⁴² Usoia ca Nucën Papa Diosan atúnbia naínu 'icë ñu, 'ispa, 'uxë, bari acama rabinun quixun èancëxa, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ësaquin cuënëosabi oquian 'anun:

Israel unicama, anu uni 'icëma me anu cuarenta baritia 'iquin 'aracacë ñuina 'aquinbi camina 'ë rabicanma 'ain. ⁴³ Usai 'iquin camina anuxun Moloc cacë dios rabiti xuburatsu niquianan mitsúmbi uniocë 'ispa tanquin uniocë ñu ax isa Renfán cacë dios ainan 'icë quixun rabinuxun buáncën. Usa 'ain cana mitsu 'ë rabiquinmami usa ñuishiri rabicë cupí mitsun nëtënu, Babilonia cacë èma 'ucë, anumi tsónun xuti 'ain.

Usaquier cuënëosabi oi ca 'iacëxa.

⁴⁴ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Estebanën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan ca abë banaquin Moisés anu uni 'icëma menuxun cacëxa: Anuxun 'ë rabiti xubu 'aquin camina cëxtú chupa 'ën mi ismicëxunmi iscë usabi oquin 'ati 'ain. Usoquier cacësabi oquin 'atancëxun ca Nucën Papa Diosan aín bana anu cuënëo maxax pará, a anu nanxun nucën raracaman bërúancëxa. ⁴⁵ A xubu ca nucën raracaman anu uni 'icëma menuax cuanquin capúnquin mëníoquin bibianquin, anu atux tsóti menu cuanquin abi buáncëxa. Nucën Papa Diosan

'amicëxun ca a menu bucucë unicama nucën raracaman Josuébëtan abámiacëxa. Abámitancëxëxa: Anuxun 'ë rabiti xubu 'aquin camina cëxtú chupa 'ën mi ismicëxunmi iscë usabi oquin 'ati 'ain. Usoquian cacësabi a aín menu tsómainun ca a chupa xuburibi anu 'iacëxa. 'Ain ca a xubunuxun bari itsi bari itsi buínquin nucën raracaman Nucën Papa Dios rabiacëxa, David axa 'apu 'itámainun. ⁴⁶ David an ca nucën rara Jacobnëan aín rëbúnquicamabëtan rabia Nucën Papa Dios, ami sinánquin ax anu 'inun xubu chaira upí oquin 'axunti sináncëxa. ⁴⁷ Usoquin sinánxunbia 'ama 'ain ca aín bëchicë Salomón an cuni a xubu 'acëxa. ⁴⁸ 'Axuan 'aínbi ca Nucën Papa Dios, ax 'Apura 'aish, unin 'acë xubunu tsotima. Ësai ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë unían cuënëo bana quia:

⁴⁹ Ësai ca Nucën 'Ibu Dios quia: 'Ëx naínu 'icë 'Apura 'aish cushiira 'ain ca menu 'icë ñucamaribi 'ënan 'icën. ¿Usa 'ëx 'ain caramina 'ëx anu tsónun uisa xubu 'ë 'axúnti 'ain? ¿'Ëx anu tantiti cara uinuira 'ic? ⁵⁰ ¿'Ën cushínbi carana ènë ñucama 'ama 'ain?

⁵¹ Usaquin caxun ca ësaquinribishi Estebanëن cacëxa:

—Mitsux camina bana sinanima, nuituñuma 'aish pabíñumasa 'iá 'aish usabi 'ain, Nucën Papa Dios 'unáncëma unisaribi 'aish. Camabi nëtëan Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan mitsu sinánmicë 'itsíánxbi camina an sinánmicë 'iisama tanin. Mitsun rara 'iásaribiti camina mitsux 'in. ⁵² An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama ca mitsun raracaman bëtsi bëtsi ocëxa. Bëtsi bëtsi onan ca axa, Nucën Papa Diosan Bëchicë Upíra ca uti 'icë quicë unicama aribi 'acëxa. A

unicama quiásabi oía uá 'icëbi camina mitsun a bamamicasquin unían i curúsocënu matásnun 'inan.
⁵³ Mitsux camina nun cuati bana ángelnëan Moisés cá, a 'unanibi a bana quicësabi oi 'icëma 'ain.

Esteban bama

⁵⁴ Usaquían cacëxun cuati ca 'apucama xumatí Estebanmi nishacëxa. ⁵⁵ Nishmainun ca naíu bësuquin aín Bëru Ñumshin Upitan cushiocë 'ixun Estebanën Nucën Papa Diosan cushi isanan asaribi 'áisha Jesúus aín Papa mëqueu nicë isacëxa.
⁵⁶ Isquin ca cacëxa:

—Ca is. Naí panárabëcëbëtan cana axa uni 'inxu anuax uá Jesúus, a Nucën Papa Dios mëquea nicë isin.

⁵⁷ Ësai quiabi cuaisama taní pamumëti, munuma cuëncëni, ami qui abáquianxun ca bicancëxa. ⁵⁸ Bibianquin ca Jerusalénu buánxun maxaxan 'acëxa. Aín cutun pain pëxun bëna uni, Saulo cacë, an bérúanun quixun nantancëxun ca Esteban maxaxan 'acëxa. ⁵⁹ Maxaxan 'acëxun ca Estebanën Nucën 'Ibu Jesúus cacëxa:

—'Ën 'Ibu Jesúus, mibë 'inun ca 'ë bit.

⁶⁰ Catancëx rантин purúnxun ca munuma banaquin Nucën 'Ibu Jesúus catëcëancëxa:

—Atúxa ësari 'uchaiabi camina 'ënun rabanan uisabi otima 'ain.

Ësai quíshi ca bamacëxa.

8

Jesucristomi catamëcë unicama Saulonën bëtsi bëtsio

¹⁻² Usa 'ain ca Saulonën Esteban bamacëbëtan — usoquin 'ati ca asábi 'icë — quixun sináncëxa.

Usoquian Esteban 'acáncë ca an Nucën Papa Diosan bana cuacë uni raírinëñ masá nuituti inquin Esteban bibianquin buánxun maíancëxa. Esteban usoquin rëtancëx atumi nishi tsuáquiruquin ca Jerusalénuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi ocancëxa. Usaira ocancëx ca tsuáqui Judea me 'imainun Samaria mecamanuribi cuanan bëtsi bëtsi émanu tsoti cuancëxa. Usai 'icëbëbi ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicamaishi Jerusalénu bérúacëxa. ³ Usa 'ain ca Saulonën Jesucristomi catamëcë unicama cëñutisa tanquin xubucama oi atsínquin bëbu 'imainun xanuríbi nirínbianquin sipuanuxun buáncëxa.

II. ËMA RAIRINU 'ICË UNICAMAN NUCËN PAPA DIOSAN BANA CUA (8.4-12.25)

*Samaria menuxun Jesucristomi catamëti bana
unin ñuia*

⁴ Usa 'ain ca Jerusalénuaxa tsuáquicë unicama an me itsi, me itsinu cuanquin Cristo ñuiquin unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixuancëxa. ⁵ Usocëbëtan ca Felipenënribi Samaria menu 'icë ëma achúshi anu cuanxun Cristo ñuiquin unicama bana ñuixuancëxa. ⁶ Ñuixuncëbë timëquin ca camabi unin —asérabi ca usa 'icë —quixun sinánquin aín bana cuacëxa. Cuanan ca Felipenëan uni itsin 'acëma ñu 'aiaribi isacëxa. ⁷ Ñunshin 'atima cuëncëni anuax chiquíçë uni isanan ca uni raíri aín xon nicëma 'imainun raíri aín niti bëtsicë acamaribi pëxutia iscancëxa. ⁸ Usaía 'icëbë ca a émanu 'icë unicama chuáma taní cuëëinra cuëëancëxa.

⁹ A émanu ca ñubë 'ia uni achúshi, Simón cacë, ax 'iacëxa. Usa 'ixun ca a unin —'ëx cana bëtsi

unicamasamaira 'ai—quixun Samarianu 'icë unicama paráncëxa. ¹⁰ Usoquian paráncëx ca camabi uni tuáratsubëbi —ënë unix ca Nucën Papa Diosan cushiñu 'icë —quiax ami sináncëxa.

¹¹ Usoquian 'itsa baritian an paráncë 'ixun ca camabi unin aín bana cuacëxa. ¹² Usa 'aínbì ca Felipenën —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun ñuixuncëxun cuati —a banax ca asérabi 'icë —quixun sinani 'itsa uni 'imainun 'itsa xanuribi nashimicë 'iacëxa. ¹³ Usaía 'icëbë ca Simónribi a bana cuaxun, asérabi ca ax 'icë quixun sinani nashimicë 'aish Felipebë niacëxa. Abë nitsi ca Felipenëan uni itsin 'acëma ñu 'aia isi ratuti sináncasmacëxa.

¹⁴ Usa 'ain ca Samarianu 'icë uníribi ca Nucën Papa Diosan bana cuaxa quixuan ñuicania Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicaman Jerusalénuñun cuacëxa. Cuaxun ca Pedrocëñun Juan anua cuantánun xuacëxa. ¹⁵⁻¹⁶ Xucancëx cuanxuan a rabëtan iscëxbi ca anu 'icë unicama Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti 'unpaxan nashimicë 'aíshbi Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñuma pain 'iacëxa. Usa 'icë ca atúxribia aín Bëru Ñumshin Upíñu 'inun quixun Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ¹⁷ Ñucáxunquian Pedrobëtan Juanën aín mëcënan ramëcëx ca atux Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icancëxa.

¹⁸ Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicaman aín mëcënan ramëcëxëshi ca uni Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'icë quixun isquin curíqui 'inántisa tanquin Simonan Pedrocëñun Juan cacëxa: ¹⁹—'En mëcënan ramëcëx

uni aín Bëru Ñumshin Upíñu 'inun camina Nucën
Papa Diosan cushi 'ëribi 'inánti 'ai —quixun.

20 Cacéxunbi ca Pedronén cacëxa:

—Nucën Papa Diosan cushi ax ca cupíoquin
bitima 'icën. Min usoquin sináncë cupí camina
min curíquibëbi cëñúti 'ain. **21** Nucën Papa Diosan
iscëx ca min nuitu upíma 'icën. Usa 'ain camina
min aňu ñubi nubëtan ésoquin 'atima 'ain. **22-23** 'En
iscëx camina mix 'atimaira nuituñu 'ain. Usaquin
sinani camina 'en iscëx nuituñuma 'aish sinanati-
moi 'icësa 'ain. Usa 'aíshbi camina sinanaquin us-
aquin sinánti énquin min nuitu mëúmi 'atimaquin
sináncë a cara mi térënxunti 'icë mi tanun Nucën
Papa Dios ñucáti 'ain.

24 Cacéxun ca Simonan Pedro cacëxa:

—Min 'ë cacë bana usai 'ex 'iaxma 'inun camina
mitsun Nucën 'Ibu Dios 'ë ñucáxunti 'ain.

25 Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanén usai ca Jesús
'iaxa quixun caquin an cacë banacama 'itsa
uni ñuixuancëxa. Usotancëxun, Samaria menu
'icë émacamanuxun —Jesucristomi catamëti ca uni
Nucën 'Ibu Diosnan 'iti 'icë —quixun ñuixuntancëx
ca Jerusalénu cuantëcëancëxa.

Etiopía nëtënu 'icë uni Felipénén bana ñuixuan

26 Usaía 'ian ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxun
ángelnén Felipe cacëxa:

—Jerusalénuax anun Gaza cacë émanu cuanti bai
anu camina cuanti 'ain.

Usoquian ángelnén anu cuantánun quixun cacë
bai ax ca anun anu uni 'icëma menu cuanti
bai 'iacëxa. **27** Angelnén cacësabi oi ca Felipe
cuancëxa. Cuaníbi ca bainuax Etiopía menu 'icë
uni achúshibë mëranancëxa. A unix ca Etiopía
menu 'icë 'apu, Candaces cacë xanu, a ñu 'axuanan

aín ñucamaribi bérúanxuncë 'iacëxa. Usa 'aish ca Nucën Papa Dios rabi Jerusalénu cuancë a uni 'iacëxa. ²⁸ Usa 'ixun ca Jerusalénuax aín carro, caballonën buáncë, anun aín nëtënu cuantëcëni tsóxun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni Isaíasnëñ cuénëo bana isacëxa. ²⁹ Isia méraia ca Felipe Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan cacëxa:

—A carronu ca cuantan.

³⁰ Quia cuatíshi ca amiqui abáquiani cuancëxa. Cuanquin iscëxuan Isaíasnëñ cuénëo bana 'aia cuaquin ca cacëxa:

—¿A mi iscë bana a caramina uisai cara quia quixun cuatin?

³¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Cana cuatiman. ¿Uni itsin 'ë 'aquincëxunma carana uisaxun 'unánti 'ain?

Ésoquin caquin ca Felipe abë tsotia 'irunun quixun cacëxa.

³² Usaquierian cacëx 'iruax abë tsóxun Felipenëñ iscëx ca a unían 'acë banax ësai quicë 'iacëxa:

Unión 'anuxun buáncëxbi ca carnero banaima. Carnero 'icësaribiti ca unin 'anuxun buáncëx ax banacëma 'icën. Aín rani unin tēacëxbi ca carnero banaima. Carnero 'icësaribiti ca ax banacëma 'icën. ³³ Ax upí sinánñu 'icëbia témëramicancëbëbi ca uinu 'icë uníxbi anun rabanan nëëti banacëma 'icën. Axa ënë menu utancëx bama 'ain ca a unin ñuiti aín rëbúnqui 'áima 'icën.

³⁴ Ësai quicë quiricanua istancëxun ca Etiopíanus 'icë unin Felipe cacëxa:

—Cana mi ñucatin, ¿ui ñui cara Isaías ésaí quiacëx? ¿Axbi ñuiacati cara quiacëx? ¿Uni itsi ñui cara quiacëx?

³⁵ Cacëxun ca Felipenën quiricanua iscë bana a ñuixunquin, —Jesús ñui ca quia —quixun canan — carnero 'icësaribiti ca Jesús unin 'atimocëxbi bana ma 'icë —quixun canan —Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun upí oquin ñuixuancëxa. ³⁶ Ñuixunbiancëxun ca baca cuëbí 'urama cuanquin, a unin Felipe cacëxa:

—Ñu ca baca 'icën. ¿Anuxun caramina 'ë nashimitima 'ain?

³⁷ Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Asérabi Jesucristo min nuitunënbi sinanimi ami catamëtia cana mi 'ati 'ain.

Quixuan cacëxun ca a unin Felipe cacëxa:

—Jesucristo ax ca asérabi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun cana 'unanin.

³⁸ Usaquin caxun, aín carro nitsinamitancëx ca a rabëtaxbi 'ibúquiani bacanu cuancëxa. Cuanx bacanu nixun ca Felipenën Etiopíanu 'icë uni nashimiacëxa. ³⁹ A nashimitancëx caman 'iruiaishia Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan buáncëx nëtëtia ca a unin Felipe istëcëanma 'icën. Istëcënímabi cuëenquiani ca aín menu cuancëxa. ⁴⁰ Usobiania cuancë ca unin Azote cacë émanua Felipe méracëxa. Anuax cuanxun, éma itsi éma itsinu cuanquin —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama ñuixunbianx ca Cesárea émanu bëbacëxa.

9*Sinanatia Saulo Jesúsmi catamëa (Hch. 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Usa 'ain ca Saulo, axa Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëcë unicama cëñucatsi quiax, atumi xuamati nishacëxa. Nishquin ca sacerdotenën cushicaman 'apu anu cuanxun cacëxa: ²—Damasco émanuaxa ax Jesúsmi catamëcë unicama 'imainun xanuamaribi bixun näaxun, Jerusalénu bënun camina quirica 'axun 'ë 'inánti 'ain. 'Ináncëxun cana Damasconu cuanxun anua judíos unicama timëti xubucamanu cuanquin atu bariti 'ain.

³ Usaquin cacëxuan quirica 'ináncëxun bibiani bain cuanxa, Damasco émanu bëbai cuaniabi ca naínu xun näbëtsioraquin pëcaquin bëténancëxa. ⁴ Usoquian pëcacëx menu nipacëquin ca ésaía quia cuacëxa:

—Saulo, Saulo, ¿uisati caramina 'ë bëtsi bëtsi oin?

⁵ Ésai quia ca cacëxa:

—¿Ui caramina 'ain, Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain.

Cacëxun ca cacëxa:

—'Ex cana Jesús, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain. Ami tatíqui chacati nishquin i tapun, taën 'aquinmi paëtancësa, usaribiti camina mibi 'in.

⁶ Usoquian cacëxun cuati ratúirai racuëti béreruquin ca Saulonën cacëxa:

—¿AÑu ñu 'ën 'ati caina cuëënин?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Niruquiani ca Damasco émanu cuantan. Anuxun ca unin aña caramina 'ati 'ain quixun mi cati 'icën.

⁷ Usai quia cuaqueinbi a ñubi isíma ca Saulobë cuancë unicamax ratúiracëxa. ⁸ Ratúmainun menuax nirui bëpëquiquinbi ca Saulonën iscasmacëxa. Iscasmata ca abëa cuancë unicaman mëínbianquin Damasconu buáncëxa. ⁹ Buáncëxunbi ca rabë 'imainun achúshi nëtë bëxuñu 'ixun pima 'ianan xëama 'icën.

¹⁰ Usaía 'imainun ca Jesucristomi catamëcë uni achúshi, Ananías cacë, ax Damasconu 'iacëxa. Anu 'ixun ca namáquin cuacësa oquin èsaquian Nucën 'Ibu Jesusan cacëxun cuacëxa:

—Ananías.

Cacëxuñshi ca Ananíasnën cacëxa:

—Énu cana 'ain.

¹¹ Cacëxun ca Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—Niruquiani camina bai, Tëntúñuma caquin anëcë, anu cuanti 'ain. Cuanxun camina Judasnën xubunu cuanquin anu 'icë uni ñucáti 'ain, Tarsonu 'icë uni Saulo cacë ax cara énu 'icë quixun. Anuax ca Saulo Nucën Papa Diosbë banaia. ¹² Banaquin ca namáquin iscësoquin, uni achúshi, Ananías cacë, aín xubunu atsíñquin a bëpëxcunun quixun aín mëcënan ramëcëxun isaxa.

¹³ Usaquian cacëxun cuaquein ca Ananíasnën cacëxa:

—Itsaira unin ca 'ë caxa, a unin ca 'aisama ñu 'aquin, axa Jerusalénuax mimi catamëcë unicama bëtsi bëtsi oia quixun. ¹⁴ Usa 'ixun ca axa minan 'aish mibë banacë unicama sipuanuxun buánun isa quirica 'axunun quixun sacerdotenën cushicama caxa.

¹⁵ Cacëxunbi ca Nucën 'Ibu Jesusan Ananías cacëxa:

—Racuéaxma ca cuantan. 'En caíscë 'ixun ca a unin judíos unicamaishima, bëtsi mecamanu

'icë unicamaribi aín 'apucamacëñunbi ñuixunquin 'ë ñuiquin bana ñuixunti 'icën. ¹⁶ Usoquin 'ë ñuiquin bana ñuixunquin ca 'unánti 'icën, uisairai cara 'énan cupí téméraia quixun.

¹⁷ Usaquian Jesusan cacëx ca Ananías anua Saulo 'icë xubunu cuancëxa. Cuanx atsínxun ca aín mécënan ramëquin Saulo cacëxa:

—'En xucën Saulo, axa anúnmì ucë bainuax mibë banaëxancë, Nucën 'Ibu Jesùs, an ca minu unun 'ë xuaxa, amiribishi istëcëananmi aín Bëru Ñumshin Upínu 'inun.

¹⁸ Ésaquian Ananíasnën cacëbëshia aín bërunuax ñu xacá tínbu rëucucëbëtainshi ca Saulonën isacëxa. Usai 'i nirutancëx ca Saulo nashimicë 'iacëxa. ¹⁹ Nashimicë 'ixun pitancëx amiribishi cushitëcëni ca axa Jesucristomi catamëcë unicamabë Damasconu pain 'iacëxa.

Saulonën Damasconuxun bana ñuia

²⁰ Anu 'ixun ca anua judíos unicama timëti xubucamanuxun, Jesùs ax ca asérabi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun unicama ñuixuancëxa. ²¹ Usoquian Saulonën bana ñuixunia cuati ca unicama ratuti a ñui quiacëxa:

—Énë unix ca an Jerusalénu xun ami catamëquin a iéminun Jesùs ñucácë unicama témëramicë, a 'icën. Ax ca sacerdotenën cushicamanu buánuxun énu 'icë unicamaribi bitsi uaxa. ¿Usa cat?

²² Quicancëbëtanbi ca Saulonën aín bana cushiira 'ixun Damasconu 'icë unicama sináncasmamiquin —Jesùs ax ca asérabi Cristo, axa énë menu uti judíos unicaman caíncë a 'icë —quixun bana ñuixuancëxa.

Judíos unicama ami 'ësénancëx Saulo cuan

²³ Usoquin atu bana ñuixunía 'itsa nëtë anu 'icëbë ca judíos unicama Saulo 'acatsi quiax 'ësénancëxa. ²⁴ A 'acatsi quiáxa 'ësénancania ñuia ca Saulonën cuacëxa. Usa 'ain ca chiquitia 'anuxun nëtënbì 'anan imëbi Damasconën cënë xëcuëcamanuxun bëaraquin caíancëxa. ²⁵ Caíncania 'unánquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Saulo, caquí chanu 'aruxun, cënë manámia 'icë xëcuën, imë nanpácancëxa. Nanpácëx ca 'ibúquiani Saulo Jerusalénu cuancëxa.

Saulo Jerusalénu 'iá

²⁶ Cuanx bëbaxa atubë 'iisa tancëxbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax Saulo isa Jesucristomi catamëcëma 'icë quixun sinani ami racuëacëxa. ²⁷ Usa 'aínbi ca Bernabénën Saulo Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicamanu buáncëxa. Buánxun ca Saulo ismiquin ñuixunquin atu cacëxa:

—Saulonën ca bainua Nucën 'Ibu Jesús isaxa. Iscëx ca abë banaxa. Usaía banan ca ami catamëti aín uni 'ixun Damasconu 'icë unicama, Jesús ca asérabi Cristo 'icë quixun ñuixuanxa.

²⁸ Usoquian Bernabénën cacëxun ca atubëa 'inun Saulo biacëxa. Bicëxun ca Jerusalénu xun Saulonën atubë niquin Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuancëxa. ²⁹ Ñuixunquin ca axa griego banan banacë judíos unicamabëribi bananan cuëbicananquin racuëquinma —Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë —quixun cacëxa. Usoquian cacëxun ca a 'acatsi quixun sináncancëxa. ³⁰ Usai quicania 'unánxun ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Saulo Cesárea ëmanu buánxun, Tarso ëmanua cuantánun xuacëxa.

³¹ Usa 'ain ca Judea menu 'imainun Galilea menu 'imainun Samaria menuribi, axa Jesucristomi catamëcë unicama uínbì ubíocëma 'aish chuámarua bucüacëxa, usai 'i ca Jesucristomi catamëti 'itsarui cushiacëxa. Usaía 'icëbë ca raíri uniribi abë timëti Nucën 'Ibu Diosan bana upí oquin cuati, aín Bëru Ñumshin Upitan 'aquincëx 'itsarui Jesúsmi sináncëxa.

Eneas pëxcúa

³² Usaía 'imainun ca Pedro bëtsi bëtsi émanu cuani Lida émanuribi axa Jesucristomi catamëcë unicama isi cuancëxa. ³³ A émanuxun ca uni achúshi, Eneas cacë, ñuá 'aish nirucuaíquinbi tancëma 'aísha ocho baritia aín anu 'uxtinubi racácë, a mëracëxa. ³⁴ Mëraquin ca Pedronën cacëxa:

—Eneas, Jesucristonën ca mi pëxcuia. Ca nirut, niruxun ca min anu 'uxti mënítot.

Cacëxëshi ca niruacëxa. ³⁵ Usai 'iáxa Eneas nitsia isi ca Lida éma 'imainun Sarona menu 'icë unicama, usama 'aíshbi sinanati Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëacëxa.

Dorcás cacë xanu baísquia

³⁶ Jesucristomi sináncamainun ca Jope cacë émanu 'icë xanu achúshi Tabita, aín anë itsi Dorcas, anribia Nucën Papa Diosan bana cuacë, ax 'iacëxa. A xanun ca ñu upíshi 'aquin usabi ocë 'ixun ñuñuma unicama ñu 'ináncëxa. ³⁷ Usa 'ain ca Tabita ax 'insíánx bamacëxa. Bamacë nashimitancëxun ca xubu cata itsi manámi buánxun anu racáncancëxa. ³⁸ Jopenuaxa Tabita bamacëbëtan ca anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman, Pedro ca Lidanu 'icë quixuan ñuicania cuacëxa. Usa 'ain ca

Lida ëma axa Jope 'urama 'ain bënëtishia unúan Pedro catánun rabé uni xuacëxa.

³⁹ Xucëx cuanxuan cacëxëshi ca Pedro uni rabé abëbi Jopenu cuancëxa. Cuanx bëbaxa anu Dorcas racáncënu buáncancëx atsinia ca xanu casunamëcëcaman nëbëtsioracëxa. Nëbëtsiorati inquin ca ñutisama pan 'ixúan Dorcasnën 'acë cutúncëñun chupacama Pedro ismiacëxa. ⁴⁰ Ismicëxun anu 'icë xanucama ëman chiquínun catancëx ca Pedro rantin purúanx tsóbuax Nucën Papa Diosbë banacëxa. Banatancëxun, anua racácë au bësuquin isquin ca cacëxa:

—Tabita, ca nirut.

Cacëxëshi bëpëquiquin Pedro isi nirui ca tsóracecëxa. ⁴¹ Usariashi ca Pedronën mëínquin biruacëxa. Birutancëxun ca axa Jesucristomi catamëcë unicamacëñunbi casunamëcë xanucamaribi cuënxun axa baísquicë xanu atu ismiacëxa. ⁴² Usoquin 'acëa cuacoia ca camabi unin Jope ëmanuxun cuacëxa. Cuati ca 'itsa uni Nucën 'Ibu Jesúsmi sinani ami catamëacëxa. ⁴³ Usotancëx ca Pedro 'itsa nëtën Jopenu, an ñuina xacá mëníoti 'unáncë uni, Simón cacë, aín xubunu 'iacëxa.

10

Cornelio isia Pedro cuan

¹ Cesárea ëmanu ca uni achúshi, Cornelio cacë, 'iacëxa. A unix ca cien suntárucama, Itálica cacë, aín cushi 'iacëxa. ² A unix ca aín xubunua 'icë aín aintsi 'ibucamabëtan Nucën Papa Dios aín bana cuaquin rabicë 'iacëxa. Usai 'ianan ca ñuñuma judíos unicama 'itsa oquin curíqui 'ináncëxa. 'Inánan ca camabi nëtën Nucën Papa Diosbë banacëxa.

³ Usa 'ixun ca bëtsi nëtën bari cuabutia, a las tres 'ain, namáquin iscësoquin ángel achúshi Nucën Papa Diosan xucëx anu aia upí oquin isacëxa. Iscëx anua 'icënu atsínquin ca —Cornelio—caquin cuëancëxa. ⁴ Cuëncëxun ami bësuquin isíbi racuëtan bamaquin ca cacëxa:

—¿Añu cat?

Cacëxun ca ángelnëن cacëxa:

—Abë banaquinmi ñuñuma uni ñu 'ináncëcama ca Nucën Papa Diosan asábi isaxa. ⁵ Usa 'ain camina min unicama Jope émanu xuti 'ain, anu 'icë uni achúshi Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcë, a ënu bënuñ. ⁶ Simón Pedro ax ca an ñuina xacá ménioti 'unáncë uni, Simón caquin anëcérivi bëtsi uni, axa parúmpapa cuëbí tsócë, aín xubunu 'icën.

⁷ Esoquin catancëx ángel cuan ca Cornelionën, an ñu mëëxuncë uni rabécëñun ax 'icësaribitia ax Nucën Papa Diosmi sináncë suntáru achúshi aribi cuëancëxa. ⁸ Cuënxun ca ángelnëan a cacëcama ñuixuntancëxun Jopenu cuantánun xuacëxa.

⁹ Xucëx pëcaraquiani bain cuani Jope 'uramaquianmainun ca bari xamárucëbë Nucën Papa Diosbë banai Pedro tapitinën xubu mascuan cata itsi masapan oquin 'acë anu 'iruacëxa. ¹⁰ Anu 'iruxun ca pitia 'aruxuncamainun panánxun piisa tanquin Pedronën namáquin iscësoquin isacëxa. ¹¹ Iscëxa naí panarabécëbë ca anuax chupa chaira, amácaso 'itánun aín rëbucamanu rabé 'imainun rabë oquin tëcérëcacë 'aish meu ubúacëxa. ¹² A chupanu ca bëtsi bëtsi ñuina taën nicë, 'imainun axa men niríçë ñuina 'imainun pëchiu ñuina acama 'iacëxa. A ñuinacamax ca piti 'icëbia judíos unicaman pitima isa quixun cacë

'iacëxa. ¹³ A ñucama ubutia isquinsi ca Pedronën
ësai quia cuacëxa:

—Pedro, niruxun ca rëxun pit.

¹⁴ Cacëxun cuaquin ca Pedronën cacëxa:

—'En 'Ibu, cana 'aiman, pitima ñu cana 'ën uisa
'ixunbi picëma 'ain.

¹⁵ Ësoquin caquinbi ca ësaia quia cuatëcëancëxa:

—Nucën Papa Diosan upí 'inun mëníocë ñu cam-
ina 'atima ca quixun catima 'ain.

¹⁶ Usaía rabé 'imainun achúshiti quia
Pedronën cuacëbë ca a chupabë ñucamaribi
naínu cuantëcëancëxa. ¹⁷ Usaía 'icëbë ca Pedro
uisa cupí cara isa namáquin iscësoquin ñu isaxa
quiax sináncasmacëxa. Usaía Pedro 'imainun ca
Cornelionën xucë unicamax uinu cara Simonan
xubu 'icë quixun ñucábianx aín xëcuënu bëbacëxa.
¹⁸ Bëbaxun ca munuma banaquin, uni achúshi,
Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcë, ax cara
ënu 'icë quixun ñucácëxa. ¹⁹ A baricamainuan
namácësoquin iscë ñucama a sinan sinaniabi ca
Pedro Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan
cacëxa:

—Rabé 'imainun achúshi unin ca mi baria.
²⁰ Usa 'ain ca 'ibútancëx mëníocaquiani atubë cuan-
tan. 'En cana atu xuan. Usa 'ain camina, judíos
unima 'ain cana abë cuantima 'ai quima atubë
cuanti 'ain.

²¹ Cacëx 'ibúquin ca Cornelionëan xucë unicama
Pedronën cacëxa:

—'Ex cana ami baricë a 'ain. ¿Añuai caina uan?

²² Cacëxun ca a unicaman Pedro cacëxa:

—Cornelio cacë suntárnunën cushi, ax upí uni
'ianan an Nucën Papa Diosan bana cuacë 'icëa upí

uni 'icë judíos unicaman 'unáncë, a ca Nucën Papa Diosan xucë ángelnën caxa, min bana cuanuxuan aín xubunumi cuanun mi caminun quixun.

²³ Ësaquian cacëxun atsínmicëx ca a unicamax Pedrobë a xubunu 'iacëxa. 'Inëti pëcaracëbë ca Pedro mëníocaquiani, axa a buani ucë unicama a 'imainun Jopenuaxa Jesúsmi sináncë uni raíricamabëribi Cesárea émanu cuancëxa.

²⁴ Coonx ca Çesárea émanu bëbacëxa. Bëbamainun ca Cornelionën aín aintsi 'ibucamacëñun an 'unáncë unicamaribi aín xubunu cuanun quixun camiacëxa. Camicëxa timéan ca acamabëtan Pedro cajancëxa. ²⁵ Caíncëx bëbax aín xubunu atsinia éman chiquíquin bitsi, a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca Cornelionën Pedro rabiacëxa. ²⁶ Rabicëxunbi ca Pedronën Cornelio biruquin, — ca nirut, 'ëxribi cana misaribi unishi 'ai —quixun cacëxa.

²⁷ Ësoquin catancëx Corneliovë banaquianx atsíñquinbi ca Pedronën 'itsa uni timécë isacëxa.

²⁸ Isquin ca atu cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, ax quicësabi oía judíos unicama 'iti bana ca quia, judíos uníxa judíosma unibë timéañan aín xubunu atsínti ca 'aisama 'icë quiax. 'Enribi a bana 'unáncë 'icëbi ca Nucën Papa Diosan uinu 'icë unibi, 'aisama ca quixun ñuixunma 'anun 'ë 'unánmiala. ²⁹ Usa 'ain cana min 'ë camicëx, judío uni 'aish, cana cuanima quixun sinanima bënëtishi uan. Usa cupí cana uisoti caramina 'ë camia quixun 'unántisa tanin.

³⁰ Cacëxun ca Pedro Cornelionën cacëxa:

—Rabé 'imainun rabé nëtë ca 'ëx anun ésañuribi baria cuabúcëbë, 'ëx 'icësabi ñubi piaxma 'ën xubunuax Nucën Papa Diosbë banaëxancë 'icën.

Banaquin iscëx ca uni achúshi aín chupa chaba chabaquicë 'aish 'ën bëmánanu niracëxanxa. ³¹ Niracéquin ca 'ë caéxanxa: Cornelio, mixmi abë banacëcama ca Nucën Papa Diosan cuaxa. Cuanan ca minmi ñuñuma uni ñu 'ináncë acamaribi 'unanx cuëenquin manuima. ³² Usa 'ain camina Simón 'icëbi Pedro caquin anëcë a bëtánun min uni Jopenu xuti 'ain. Ax ca ñuina xacá mëníoti 'unáncë uni, Simón cacëribi, parúnpapa cuëbía tsócë, aín xubunu 'icën. Ax ca uax mibë banati 'icën. ³³ Cacëxun cana bënëñquinshia mi bënun quixun uni xuëxan. Xucëxuan cacëx camina upí oquin sinánbëtsini atubë ënu uan. Usa 'ain cananuna Nucën 'Ibu Diosan nu ismainun ënu bërí 'ain, an mi sinánmicëxunmi nu ñuixuncëxun cuanux.

Cornelionën xubunuxun Pedronën bana ñuixuan

³⁴ Ësoquian cacëxun ca Pedronën Cornelio cacëxa: —'Ën cana bërí asérabi 'unanin, Nucën Papa Diosan ca judíosma unibu judíos unisaribi isquin camabi uni sënën isia. ³⁵ Usa 'ixun ca an aín bana cuaquin ñu upishi 'acë unicama camabi menu ainan 'imia. ³⁶ Nucën Papa Diosan ca Israel unicama aín bana ñuixunquian Jesucristo ax ca camabi unin 'ibu 'ixun an nu chuámarua 'imiti a 'icë quixun ñuixunun aín unicama xuaxa. ³⁷ Mitsun camina upí oquin 'unanin, Juanën pain ca Jesucristo ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin uni nashimiacëxa. Usoquian Juanën 'a ñucama a 'unánan camina Galilea menuax cara uisai 'iacëxa quixun 'unanin. ³⁸ Camina 'unanin, Nucën Papa Diosan ca Jesús Nazaretnu 'icë a aín Bëru Ñunshin Upí abë 'inun 'ináncuin aín cushiribi 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca ñu upishi 'anan

ñunshin 'atimañu unicamaribi pëxcüacëxa, Nucën Papa Dios abë 'ain. ³⁹ Jesusan Judea menu 'icë ëma chucúmaracamanuxun 'anan Jerusalénuñunribi 'acë ñucama a cananuna nun isacën. Usoquian ñu 'acëbi ca i curúsocënu matásquin unin 'acëxa. ⁴⁰ 'Acëbi ca Nucën Papa Diosan rabë nätë 'iónxa pëcaracëbétanshi baísquimiacëxa. Usaíá 'ia isnun ca nu mënóxuancëxa. ⁴¹ Jesús baísquicëbi ca camabi unínra isama 'icën. Nun cuni cananuna Nucën Papa Diosan, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixunun béráma caísa 'ixun, baísquicë isanan abëtan pianan xëacën. ⁴² Usa 'icë ca aín bana unicama ñuixunun xuquin nu ésaquin cacëxa: Nucën Papa Diosan 'imicëxun cana 'ën, uni bamacëmacama 'imainun bamacë unicamaribi, uisaira cara ënë menuax 'iaxa quixun 'unánquin, Nucën Papa Diosbë cara 'iti 'icë, cara 'itima 'icë quixun cati 'ain. Usaquin camina unicama ñuixunti 'ai quixun ca Jesusan nu cacëxa. ⁴³ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribi ca Jesús ñui ésaqui acëxa, camabi uni axa aín bana cuati ami catamëcë, a ca aín 'uchacama Jesusan térënxunia quixun.

Abë 'inúan judíosma unicama Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí 'inan

⁴⁴ Usoquian Pedronën atu bana ñuixunmainun ca axa aín bana cuati Nucën Papa Diosmi sináncë unicamanu aín Bëru Ñunshin Upí uacëxa. ⁴⁵⁻⁴⁶ Usa 'ain ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun unin cuacëma banan banaquin Nucën Papa Dios rabicancëxa. Nucën Papa Dios rabicania cuati ca Pedrobëa ucë Jesúsmi sináncë unicama ax judíosma unicamaxribia Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin

Upíñu 'icë isi ratuti sináncasmacëxa. ⁴⁷ Usaria ca Pedronën cacëxa:

—Nux 'icësaribitia Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'icë cananuna ënë unicama, 'unpaxan nashimitima ca quixun catima 'ain.

⁴⁸ Ésoquin catancëxun ca Pedronën a unicama Jesucristomi catamëcë 'aísha nashimicë 'inun cacëxa. Nashimicë 'ixun ca Pedro a unicaman atubë pan isa 'inun quixun cacëxa.

11

Judíosma unicamaxribi Jesucristomi catamëtia Jerusaléñuxun 'unáncan

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicamabëtan Judea menuxun axa Jesucristomi catamëcë unicamanribi, judíos unishima judíosma unicamaxribi ca Nucën Papa Diosan bana cuati Jesúsmi catamëtia quixun ñuicania cuacëxa. ² A ñucama cuacamainun ca Pedro Jerusalénu cuantëcëancëxa. Cuanxa bëbacë ca axa Jesúsmi catamëcë judíos unicama an, judíosma uni Jesucristomi catamëcë ca nux 'icësaribiti 'unántiocë 'iti 'icë quixun sinánquin ami nishtisa tanquin Pedro ñu cacëxa. ³ Ñuiquin ca cacëxa:

—¿Uisa 'ixun caramina aín xubunu atsíanan judíosma unicamabëtan pian?

⁴ Cacëxunbi ca uisai cara ñu 'iaxa upí oquin ñuixunquin atu ésoquin cacëxa: ⁵ —Jope émanuax Nucën Papa Diosbë banaquinbi cana namáquin iscësa oquin naí panárabëcëbëa anuax chupa cha amácaso 'itánun aín rëbucamanu rabé 'imainun rabé oquin tècérëcacë 'aish 'ë 'urama ubutia isan.

⁶ Usaria ñachaquin iscëxbi ca bëtsi bëtsi ñuina taën

nicë 'imainun axa 'acanancë ñuina 'imainun men niríçë ñuina 'imainun pëchii ñuina acamaribi anu 'iaxa. ⁷ Anu 'icë isquinbi cana ësaía quia cuan: Pedro, niruxun ca rëxun pit. ⁸ Cacëxun cana can: 'En 'Ibu, cana 'aiman. Pitima ñu cana 'ën uisa 'ixunbi picëma 'ain. ⁹ Cacëxun ca nainuxun 'ë caxa: Nucën Papa Diosan upí 'imicë ñu camina 'atima ca quixun catima 'ain. ¹⁰ Usaía rabë 'imainun achúshiti quia cuacëbë ca a chupabëbi ñucama ax naínu cuantëcëanxa. ¹¹ Cuancëbëbi ca 'ëx anu 'icë xubunu rabë 'imainun achúshi uni bëbáxa, Cesárea émanuxuan 'ë barinun xucancëx. ¹² Acamaxa bëbamainun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan, judíos unima ca quixun sinanima a unicamabë cuanun quixun 'ë caxa. Usa 'ain cana atubë cuan, 'imainun ca axribi Jesucristomi catamëcë 'aish mëcën achúshi 'imainun achúshi uni ènëxribi 'ébë cuanxa. Cuanx cananuna an 'ë camicë unin xubunu atsían. ¹³ Atsinia ca ësaquin nu caxa: 'En xubunu nicë cana ángel isan. Iscëxun ca 'ë caxa: Jope émanu camina uni xuti 'ain. Xucëx cuanxun ca uni achúshi Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcë, a ènu bëti 'icën. ¹⁴ Bëcëx uxun ca uisai caramina min xubunu 'icë camabëbi Nucën Papa Diosnan 'aish abë 'inux iëti 'ai quixun mi cati 'icën. ¹⁵ Ësaquin ca ángelnën 'ë caxa quixun an 'ë camicë unin 'ë cacëxun cana 'ën Jesucristo ñuiquin anu 'icë unicama bana ñuixuan. Atu bana ñuixuncëbëbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upí nunua ucësaribiti atunu uaxa. ¹⁶ Usai 'icëbëtan cana Nucën 'Ibu Jesús axa ësai quiá sinan: Juanën ca uni 'unpaxan nashimiaxa. Usa 'aínbi camina axa mitsubë 'inux ucëbë Nucën Papa

Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'iti 'ain. ¹⁷ Usa 'aían nu 'acësaribi oquin Jesucristomia catamëtia, atu aín Bëru Ñumshin Upí 'inania cana 'én 'inánxunma 'anun quixun Nucën Papa Dios catima 'ain.

¹⁸ Ésaquin Pedronën ñuia cuati ca a ñu catëcënimia Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—Bëri cananuna 'unanin, judíos unishima, judíosma unicamaribi ca Nucën Papa Diosan 'atimaquin sináncë 'aíshbi Jesucristomi catamëtia xënibua 'aínbi ainan 'inun sinanamia —quixun.

Antioquía émanuax Jesucristomi catamëcë unicama

¹⁹ Esteban pain rëtancëxun ca Jesucristomi catamëcë unicama axa atumi nishcë unicaman bëtsi bëtsi ocëxa. Usocëx ca tsuáqui raírinëxa Fenicia menu cuantamainun raírinëxribia nasí cha, Chipre cacë, anu cuantamainun raírinëxribi Antioquía émanu cuancëxa. Cuanxun ca bëtsi unibuma judíos unibuishi, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun bana ñuixuancëxa. ²⁰ Ñuixunmainun ca Chipre 'imainun Cirene menuaxa Jesucristomi catamëcë uni ráiri anribishi Antioquía émanu cuanx bëbaxun, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun, judíosma uniribi bana ñuixuancëxa. ²¹ Nucën 'Ibu Diosan cushiocëxuan a unicaman aín bana ñuixuncëxun cuati ca 'itsa uni atúan béráma ñu 'aisama 'acëcama énquin sinanati, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëcëxa.

²² Usaíá 'icëa ñuia ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Jerusalénuun cuacëxa. Cuaxun ca Bernabé Antioquianu cuantánun quixun xuacëxa. ²³ Xucëx cuanx bëbaquin, Nucën Papa Diosanbia

atu judíos uni 'icëmabi chuámarua 'aísha upí nüituñu 'inun ainan 'imicë isi ca Bernabé cuëëancëxa. Cuëënquin ca 'ëséquin cacëxa:

—Mitsúnmi béráma 'acë ñu 'atëcënima camina Nucën 'Ibu Jesús ami èníma catamëti 'ain.

24 Ax upí nuituñu 'ianan Jesucristomi catamëcë 'aish Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'ixuan Bernabénen usaquin cacëxun cuati ca 'itsaira uni Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa.

25 'Itsaira axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ain ca Tarso èmanu, Saulo bari Bernabé cuancëxa. Cuanxun méraxun ca Antioquianu bëacëxa. **26** Bëax achúshi baritian anu 'iquin ca Saulobëtan Bernabénen axa Jesucristomi catamëcë unicamabë timëquin atu 'unánmiacëxa. Usa 'ain ca Antioquianuxun pain uni raírinëن axa Jesucristomi catamëcë unicama Cristonën uni caquin anëacëxa.

27 Saulobëa Bernabé Antioquianu 'ain ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun unicama ñuixuncë uni raírinëخ Jerusalénuax Antioquianu uacëxa. **28** Acama achúshinëخ ca Agabo caquin anëcë 'iacëxa. An ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan 'unánmicë 'aish niruquin anu 'icë unicama cacëxa, camabi menu 'icë unix ca pitiñuma 'iti 'icë quixun. Axa usai quicësabi oi ca Claudio cacë uníxa 'apu 'ain 'iacëxa. **29** Usai 'icëbëa Judeanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicamax atun piti ñuñuma 'icë ñuicania cuaxun ca Antioquianu 'icë unicaman curíqui atu buánmiti sináncëxa, axa 'itsa curíquiñucaman uiti cara nainsa tania 'ati nanmainun uicamax cara 'itsamashi curíquiñu 'icë acamanribi uiti cara nainsa tania 'ati nantancëxun. **30** Sinánxun

achúshi achúshinën 'itsaira curíquiñu an 'itsa nanmainun 'itsamashi curíquiñu anribi 'itsamashi nantancëxun a curíquicama Saulocëñun Bernabé 'inánquin cacáncëxa:

—Enë curíquicama camina Judeanuxuan an Jesucristomi catamëcë unicama bana ñuixuncë unicama a 'inánti 'ai —quixun.

12

Jacobo bama 'imainun Pedro sipuacan

¹ Usomainun ca 'apu 'ixun Heródesnën axa Jesucristomi catamëcë uni raíri bëtsi bëtsi omiacëxa. ² Bëtsi bëtsi omiquin ca Juanën xucën, Jacobo, a manë xëtocëن 'amiacëxa. ³ Usoquin 'acëbëa judíos unicama cuëënia isquin ca Heródesnën Pedroribishia binun quixun aín suntárucama cacëxa. Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë 'ain ca Heródesnën Pedro bimitancëxun sipuamiacëxa. ⁴ Sipuamiquin ca ësaquin sináncëxa: Enë nëtëcama inúcebëtan sipunua chiquíminuxun cana judíos unicaman ismainun uisa carana Pedro oti 'ai quixun isti 'ain. Usaquin sinánquin ca chiquítirabanan Heródesnën Pedro sipuanun quixun cacëxa. Cacëxun ca dieciseis suntáru a bérúanun mëníoquin policianën rabë 'imainun rabë suntárunën paían bérúanun quixun sipuamiacëxa. Usoquin ca suntárucaman an paían bérúancëcamaxa cuancëbë cuancëbë uquin raírinënríbi bérúancëxa. ⁵ Usa 'ixun ca Pedro sipunua bérúancëxa. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman nëtëquinma Nucëñ Papa Dios Pedro ñucáxuancëxa.

Nucën Papa Diosan Pedro sipunua chiquían

⁶ Imëishi Heródesnën ñucánuan përcaratamainun ca acëñunbi manë risin mëtëcérëcacë 'ixuan suntáru rabëtan pararuamainun Pedro 'uxacëxa. 'Uxmainun ca an sipu bérúancë suntáru rabéribi xëcuë tanáin chiquitin rabanan bérúain niacëxa.

⁷ Usa 'aínbi ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxa aín ángel ucébëshi aín cushían sipu pëcacë 'iacëxa. Usaía 'icëbëtan aín pichánpurunu ratícaquin bësúnquin ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Bënëtishi ca nirut.

Quixuan cacëbëshi ca anun mëtëcérëcacë manë risi tubucuti nipacëacëxa. ⁸ Usai 'icëbëtan ca ángelnën cacëxa:

—Mi cuanun ca anúnmì tsitëcérëquicë mënionan min taxaca tañut.

Usaquin cacëxa mëníocatia ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Min tarin rabumëxun ca 'ë nuibëtsin.

⁹ Cacëx chiquíquin ca Pedronën asérabi ca an 'ë buania quixun 'unánquimabi ángel nuibiancëxa. 'Unánquimabi ca —namati cana ésai 'i —quixun sináncëxa.

¹⁰ Sinánbiani cuanquian an bérúancë suntáru ébianquin an 'urínxun bérúancë suntáru aribishi inubiancëbë ca anun éman cuantinua 'icë manë xëcuë axbi xëóquiacëxa. Usai 'icëbë chiquíquiani cuanquin, bai itsi inúishi ca Pedro éni ángel nëtëacëxa. ¹¹ Nëtëcëbë ca upí oquin sinani Pedro quiacëxa:

—Asérabi cana bërí 'unanin, judíos unicamax cuëëncësabi oquian Heródesnën 'ë 'ati 'icëbi ca aín ángel xuquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë iémiaxa — quixun.

12 Usaquin sinánbiani ca Juan 'icëbi Marcosribi caquin anëcë uni, aín tita Maríánën xubunu cuancëxa, anuaxa timéax 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë banacë, a xubunu. **13** Cuanx bëbaquian xëcuë taxcaia cuabëtsini ca xanu xuntacu, Rode, ax xëócai uacëxa. **14** Uquinbi Pedro banaia cuati cuëëni ca xëcuë xëocaíma —Pedro ca ëman nit-saxa —quixun cai amiribishi mëú abáquiancëxa.

15 Abáquianquian cacëxunbi ca cacancëxa:

—Sapi camina ñunshían —quixun.

Usaquin cacëxbi ca quiacëishiacëxa:

—Asérabi ca Pedro 'icën.

Quia ca:

—Ama ca. Aín ángel sapi ca —quixun cacancëxa.

16 Usaia cananmainun ca Pedronën 'itsa oquin xëcuë taxcacëxa. Usoquian 'acëbëtan xëócaquinbi Pedro mërai ca ratúcancëxa. **17** Ratúcaniabi ca nëténun quixun aín mëcënan sanánquin, usoquin ca Nucën 'Ibu Diosan sipunua 'ë chiquínbëtsinquin bëaxa quixun atu ñuixuancëxa. Ñuixuntancëxun ca cacëxa:

—'Ën mi cacë banacama ënë camina Jacobo 'imainun nun xucëantu ñuixunti 'ai —quixun.

Cabiani ca ëma itsinu cuancëxa.

18 Usaía 'ion pëcaracëbë ca an bërúoncë suntárucamax, uimi cara Pedro quiónxa quiax sináncasmai raíribë ñucacanancëxa. **19** Usa 'ain ca —'aíma ca —quixuan ñuia cuaquin Pedro barinun quixun Herodesnën suntárucama cacëxa. Cacëxun bariquinbi ca mërama 'icën. Méracëbëtanma ca an Pedro sipunua bërúoncë suntárucama a ñucátancëxun 'anun quixun raíri

cacëxa. Usomitancëx ca Herodes Judea menuax Cesárea émanu tsoti cuancëxa.

Herodes bama

²⁰ Usa 'ain ca Tiro 'imainun Sidón émanu 'icë unicamami Herodes nishacëxa. Herodes atumi nishcë 'ixunbi ca a isi cuanti sináncancëxa. Usaquin sinánbiani riquianxun ca an Herodes ñu 'aquincë uni, Blasto, abë pain banacëxa. Abë banai ménionanquin ca ésoquin cacëxa:

—Tiro 'imainun Sidón émanu 'icë unicama nux cananuna aín menua piti marui, Herodesbë nuibanani tsótisa tanin. Usa 'ain cananuna abë banatisa tanin.

²¹ Usaquian atun Blasto cacë bana cuaxun ca Herodesnën anúan a unicamabë banati nëtë méniocëxa. Anúan abë banacanti nëtëa ucëbë ca 'apun pañucë chupa upíira pañuax anu 'apu tsótinu tsoócéxa. Tsotax ca a isía rikuatsincë unicaman cuanun banacëxa. ²² Banaia cuati ca sharári quicancëxa:

—Axa banacë uni énëx ca unima 'icën, énëx ca achúshi dios 'icën.

²³ Usaíá quicancëbëbi ca Herodes: 'Ex cana diosma 'ain, 'ë rabixunma ca Diosëshi rabican — quiama 'icën. Usa 'ain ca unicaman a rabicëbétan, Nucën 'Ibu Diosan bënénquinshi xucëxuan, aín ángelnën 'imicëx Herodes 'insíancëxa. 'Insíanx ca xënan picëx bamacëxa.

²⁴ Usa 'aínbì ca 'itsaira uni Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa. Usai 'imainun ca camabi menuxunribi ami sinánquin Jesús ñuiquin cuacocancëxa. ²⁵ Usaíá 'imainun ca Saulobë Bernabé Jerusalénuxun a buáncë curíqui unicama 'inántancëx, Juan 'icëbi Marcosribi cacë a buani, Antioquíau cuantëcëancëxa.

III. JUDIOS UNIBUNËXËSHIMA UNI ITSIRIBI JESUCRISTOMI CATAMËA (13-28)

13

Mecama oia Pablo Jesúś ñuiquin bana ñui cuan (13.1-15.33)

Saulobëa Bernabé Jesúś ñui bëtsi nëtënu cuan

¹ Antioquianu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama raírinëx ca an Nucën Papa Diosan simánmicëxun bana uni ñuixuncë uni 'iacëxa, raírinëx ca an aín bana unicama 'unánmicë 'iacëxa. Usa 'ain ca Bernabé 'imainun Simeón 'icëbi Tunan Uni caquinribi anëcë, a 'imainun Cirene menu 'icë uni, Lucio, a 'imainun Manaén, axa Galilea menu 'icë 'apu Herodes, abë canicë, a 'imainun Saulo, acamax Antioquianu 'iacëxa. ² Usa 'ixuan achúshi nëtëni timëxun ñu piquinma Nucën 'Ibu Dios rabicëxun ca aín Bëru Ñunshin Upitan atu cacëxa:

—'En caíscësabi oquian bana ñuixunun camina Saulocëñun Bernabé cati 'ain.

³ Usaquierian cacëxun piquinma Nucën Papa Dios ñucáxuntancëxun atun mëcënan ramëquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Bernabécëñun Saulo, Nucën Papa Diosan bana uni ñuixunia bérúanx cuantánun caxun xuacëxa.

*Plobobëtan Bernabénën Chiprenuxun bana
ñuixuan*

⁴ Usaquierian 'acëx ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan xucëx Saulobë Bernabé Seleucia ëmanu cuancëxa. Cuanx ca anuax manë nuntin

Chipre nasínu cuancëxa. ⁵ Chiprenu 'icë ëma Salamina anu bëbatancëxun ca anu judíos unicama timëcë xubucamanuxun Jesucristo ñuiquin Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuancëxa. Bana ñuixunia ca Juanënribi 'aquiñancëxa. ⁶ Salaminanu 'icë unicama bana ñuixuntancëx ca Chipre nasícamanu cuantancëx Pafos cacë ëmanuribì bëbacëxa. Anua ca judíos uni achúshi, Barjesús caquin anëcë, ñubë uni a méracëxa. Barjesús ax ca cëmëi —'ëx cana an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a 'ai —quiacëxa. ⁷⁻⁸ Barjesús ax ca aín anë itsi Elimas cacë 'iacëxa. Elimas quicë ax ca ñubë qui quicë bana 'iacëxa. Barjesús ax ca Sergio Paulo cacë 'apu an ñu mëëxuncë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca Sergio Paulonën sinánñuira 'ixun Nucën Papa Diosan bana cuaisa tanquin Bernabécëñun Saulo unun quixun camiacëxa. Sergio Paulonëan Nucën Papa Diosan bana sinántisa taniabi ca Barjesúsnën a bana sinánxma 'inun quixun cacëxa. ⁹ Usa 'ainbi ca Saulo 'icëbi Pablo caquinribi anëcë, an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun Barjesús ñachacëxa. ¹⁰ Ñachaquin ca cacëxa:

—Cëmë camina mix 'ain. 'Ianan camina 'atima uni 'aish ñunshin 'atimanën sinánmicë 'ain. Usa 'ixun camina min ñu upí cuëéniman. Nucën 'Ibu Diosan banaxa cuaisa 'aish upí 'ainbi ¿caramina min uisa cupí a cuaxunma 'anun quixun uni paranin? ¹¹ Usa 'icë ca Nucën 'Ibu Diosan bërí mi castícania. An 'imicëx bëxuñu 'ixun camina 'itsa nëtëen xabá isnuxunma 'ain.

Usaquian cacëxiunshi ca Barjesús bëxuñu 'ixun iscasmacëxa. Iscasmaquin ca uin cara isa

mëínbianquin buánti 'icë quixun mancasmacëxa.
 12 Usaía 'icëbëtan ca Pablonën Nucën 'Ibu Jesús ñuia
 cuanan usaria Barjesús 'ia isi ratuti Sergio Paulo
 ami sinani Jesucristomi catamëacëxa.

Pisidia menu 'icë éma, Antioquía, anu Pablobë Bernabé cuan

13 Pafos émanuax nuntin cuanx ca Pablobë axa
 abë cuancë unicamabë Panfilia menu 'icë éma,
 Perge, anu bëbacëxa. Bëbax ca raíri uni ébiani
 Juan Jerusalénu cuantëcëancëxa. 14 Cuancëbë
 Perge émanuax cuanx ca Pisidia menu 'icë éma
 Antioquía anu bëbacëxa. Bëbatancëx ca anuax
 anun ñu mëetima nëtën anua judíos unicama
 timëti xubunu atsíntancëx tsoócëxa. 15 Tsotan anu
 'icë unicamanribia cuamainun Moisésnën cuënëo
 bana 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni
 ñuixuncë unicamanribia cuënëo bana 'atancëxun
 ca a xubunu 'icë 'apucaman Pablocëñun Bernabé
 cacëxa:

—'En xucéantu, mitsúnribi unicama 'ësëtisa tan-
 quin camina cati 'ain.

16 Cacëxun ca Pablonën niruquin an cacëxun cua-
 nun quixun aín mëcënan sanánquin ésaquin cacëxa:

—Israel unicama 'imainun an Nucën Papa
 Diosan bana sináncë unicama, 'én mi camainun
 ca 'én bana cuacan. 17 Nucën Papa Dios, Israel
 unibunën Dios, an ca nucën raracama ainan
 'inun caísacëxa. Caístancëxuan an 'imicëx ca
 Egipto menu pain tsoti anuax uácëxa. Uatia ca
 Nucën Papa Diosan aín cushínbi atu Egiptonua
 bëacëxa. 18 Béquin ca cuarenta baritian anu uni
 'icëma men aia, atux ami catamëisama tancëxunbi
 bérúancëxa. 19 Usaquian 'acëxa atux bëbacëbëtan
 ca Nucën Papa Diosan Canaán menua 'icë mëcën

achúshi 'imainun rabé 'apu a aín unicamacëñunbi cëñuacëxa, a mecamá ainan 'inun nucën raracama 'inánuoxun. ²⁰ Usaquin 'atancëxun ca cuatrocientos cincuenta barin Nucën Papa Diosan bëtsix paían 'iá 'ain, 'aíán 'inun achúshi achúshi uni atun cushi 'imiacëxa, Samuelnëan anun axa quicë bana unicama ñuixunti nëtëa 'itámainun. ²¹ Usaíá 'icëbëa Samuel anu 'ain ca Israel unicamax 'apuñu 'isa tancëxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Benjaminën rëbúnqui, Cis cacë unin bëchicë, Saúl, a cuarenta baritia 'apu 'imiacëxa. ²² Cuarenta baritia 'icëbëtan Saúl chiquíntancëxun ca Nucën Papa Diosan David Israel unicaman 'apu 'imiacëxa. David ñui ca Nucën Papa Dios quiacëxa: “Ën iscëx ca Isaínën bëchicë, David, ax 'én sinánsaribi 'icën. Usa 'ixun ca 'ëx cuëënçësabi oquin 'ati 'icën”. ²³ Davidnën rëbúnquicama achúshi ca Jesús 'iacëxa. Amia catamëcëxuan Israel unicama aín 'uchacama térënquin ainan 'inun iëminun ca Nucën Papa Diosan a 'imiacëxa, ax usai 'iti ñui quiásabi oquin. ²⁴ Jesús uisama pain 'ain ca Juanën Israel unicama bana ñuixunquin ësoquin cacëxa: 'Atimaquin sinanibi sinanati camina nashimicë 'iti 'ain. ²⁵ Aín bamati nëtëa 'urama 'ain ca ésaí Juan quiacëxa: Mitsun camina 'ëx isana Cristo 'ai quixun sinanin. Ama cana 'ain. 'Ëx ama 'ain ca 'ë caxu 'ësamaira uni aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. ²⁶ 'Ën xucéantu, mitsúxmi Abrahamnën rëbúnqui 'aish raírinëx an Nucën Papa Diosan bana sináncë 'icë cana mitsu cain, Jesucristomi catamëti ca uni aín 'ucha

térëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiáxa quicë bana, ènëx ca mitsúnribimi cuati 'icën.

²⁷ Èsaquinribi ca Pablonën Pisidia menu 'icë ëma, Antioquíau 'icë anua judíos unicama timéti xubunuxun cacëxa:

—Jerusalénu 'icë unicamabëtan ca aín cushicamanribi Jesús, ax ca Cristo, axa uti atun caíncë, a 'icë quixun 'unánma 'icën. Anun ñu mëëtima nêtën 'icëbë timéxun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëo bana iscë 'ixunbi ca uisai quicë cara quixun 'unanimabi —ax ca bamati 'icë —quiacëxa, a bana quicësabi oi. ²⁸ Jesús 'anuxun sináncancëbëbi ca an ñu 'atima 'acë 'áima 'iacëxa, a cupía 'ati. Usa 'aínbì ca judíos unicaman ainsa Jesús 'aminun quixun Pilato cacëxa. ²⁹ Usai ca ax 'iti 'icë quiáxa a ñui cuënëo bana quiásabi oquin ca bamamiacëxa. Usa 'ain ca i curúsocënu bamacë bitancëxun mapara naëcënu nanxun mënïocëxa. ³⁰ Mënïocëbi ca Nucën Papa Diosan baísquimiacëxa. ³¹ Baísquimicëx ca 'itsa nêtën pain 'i, abëa Galilea menuax Jerusalénu cuancë unicamami 'itsai chiquiracëacëxa. Usa 'ain ca atun bërí a ñuiquin unicama ñuixunia.

³² Usa 'ain cananuna mitsúxmi cuëenun upí bana ènë mitsu cain, Nucën Papa Diosan nucën raracama a ñuiquin cá a ca axa ucë ax 'iaxa quixun.

³³ Salmos dos, anu ca Nucën Papa Diosan aín bëchicë cá bana 'icën, èsai quicë: "Mix camina 'én Bëchicë 'ain. Usa 'icë cana xëníbua 'aínbimi 'ëbë 'inun mi 'imin". Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë Jesucristo baísquimiacëxa. Usaquin ca 'acëxa quixun cananuna nun 'unanin. ³⁴ A banacamanu nun, an ca aín Bëchicë aín

nami chëquítimoquin baísquimiti 'icë quixun 'unánun ca Nucën Papa Diosan aín uni esaquinribi cuénéomiacëxa: “En upí bana ñuiquin David cásabi oquin cana mitsu chuámarua 'inun 'imiti 'ain”.

³⁵ Quianan ca ësairibi Salmos quiricanu quia: “Minan 'aish upí 'icë isquin camina bamacëbi 'en nami chëquinun énquinma 'è baísquimiti 'ain”.

³⁶ Usaquierian Davidnën cuénéo 'aínbi cananuna 'umanin, Nucën Papa Dios cuéencésabi oquin 'apu 'ixun aín menu 'icë unicama 'aquitancëx ca David bamacëxa. Bamacë ca anu aín aintsi maían anuribi maíncancëxa. Maíncëx ca chëquiacëxa.

³⁷ David chëquia 'aínbi ca a Nucën Papa Diosan baísquimicë Jesús ax chëquiama 'icën. ³⁸ 'En xucéantu, usa 'ain camina 'unánti 'ain, Jesús cupíshi ca uni aín 'uchacama térencë 'iti 'icën. Ca usa 'icë quixun cananuna mitsu cain. ³⁹ Usaíá judíos unicama 'itia Moisésnën cuénéo bana cuatíbi uni aín sinan upí 'iáma 'aínbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax aín 'uchacama térencë 'aish Nucën Papa Diosan 'imicëx aín sinánribi upí 'icën. ⁴⁰ Camina bérúancacanti 'ain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuénéo bana quicësabi oi mina 'in, a banax ca ësai quia:

⁴¹ Mitsux, 'en banami cuaicë 'aish, camina uisashiti caramina ratúanan cëñúti 'ai quixun sinánti 'ain. 'Ex Dios 'ixun cana mitsúnmí ismainun unin 'acëma ñu 'ati 'ain. A 'en 'aia isquian ñuicania cuaqueñibí camina — asérabi ca —quixun sinántima 'ain.

⁴² Usaquin caquin bana ñuixuntancëxa anu judíos unicama timëti xubunuax chiquitia ca abëa 'icëcamacëñun Pablo —anun ñu mëëtima nëtë

itsínribi camina ënë banacama nu ñuixuntëcënti 'ai —quixun unicaman cacëxa. ⁴³ Usa 'ain ca unicamaxa a xubunuax chiquícëbë judíos uni raíri 'imainun judíosma 'ixunbi Nucën Papa Diosan bana sinánquin ax quicësabi oquin 'acë, acamax Bernabé 'imainun Pablobë cuancëxa. Cuania buánquin ca Pablobëtan Bernabénëñ 'ësëquin ësaquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan mitsu nuibacëx camina ami manutima ax cuëëncësabi oi 'iti 'ain.

⁴⁴ Usai 'ixan Pablobëtan Bernabénëñ anun ñu mëëtima nëtëñ Nucën Papa Diosan bana ñuixuntëcënia cuati ca a êmanu 'icë unicamax camáxëshi timécësa 'inun timécëxa. ⁴⁵ Usaíá 'itsaira uni timécë isi ca judíos unicamax pishui Pablomi nishacëxa. Ami nishi ca —cëmëi ca quia —quiax 'atimati Pablomi banacëxa. ⁴⁶ Usa 'ain ca Pablobëtan Bernabénëñ racuëquinma atu cacëxa:

—Nun nu judíos uni 'icë mitsu pain Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxi camina 'iti 'aíshbi ainan 'iisama tanquin aín bana cuaisama tancanin. Usa 'ain cananuna judíosma unicama Jesúś ñuiquin bana ñuixuni cuanti 'ain. ⁴⁷ Usaquinu 'ati ca Nucën 'Ibu Dios cuëënia quixun cananuna 'unanin, Jesucristo ñuiquian ësoquin aín bana cuëñeo isquin:

Israel unicamaishima bëtsi unicamaribi aín sinan upí 'inun 'iminun cana mi 'imian. 'Imianan cana aín 'uchacama térëncë 'aísha 'ënan 'in-unmi camabi menu 'icë unicama iéminun mi 'imian.

⁴⁸ Usoquian caia cuati ca judíosma uni raírinëx cuëëni, —Nucën Papa Diosan bana ënëx ca asábi 'icë —quiacëxa. Usa 'aish ca uicamax cara Nucën Papa Diosnan 'aish xénibua 'aínbi abë 'iti

'icë acamax Jesucristomi catamëacëxa. ⁴⁹ Usai 'imainun ca anu 'icë unicaman Nucën 'Ibu Diosan bana a mecamanuxun ñuixuncania cuacëxa. ⁵⁰ Usa 'aínbì ca judíos unicaman Pablocëñun Bernabé ñui ami 'atimati banaquin bëtsi bëtsi xanu Nucën Papa Diosmi sináncë 'ianan —atux ca aín nuitu upí 'icë —quixun unin cacë acama 'imainun a émanu 'icë cushi unicamaribi Bërnabé 'imainun Pablomia nishnun quixun tsuáquirumiäcëxa. Usoçëxun ca Pablocëñun Bernabé bëtsi bëtsi oquin aín nëtënuaxa cuanun quixun xuacëxa. ⁵¹ Usa 'ain ca a émanuax cuanquin —nun aín bana cuatima ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë —quixuan anu 'icë unicaman 'unánun quixun aín taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani, Iconio cacë émanu cuancëxa. ⁵² Cuanbi ca Antioquía émanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama aín Bëru Ñunshin Upíñu 'aish chuámashirua tani cuëëancëxa.

14

Pablobë Bernabé Iconio émanu 'iá

¹ Antioquíauax cuanx Iconio émanu bëbax ca Pablobë Bernabé anua judíos unicama timëti xubunu atsíancëxa. Atsínxuan bana ñuixuncëx ca 'itsaira judíos uni 'imainun judíosma uni acamaxribi ami sinani Jesúsmi catamëacëxa. ² Catamëcëbëtanbi ca Jesucristomi sinántisama tancë judíos unicaman, judíosma unicama 'atimaquin sinánmiquin axa Jesucristomi catamëcë unicamami nishnun quixun tsuáquirumiäcëxa. ³ Usaía 'icancëbë ca Pablobë Bernabé anu pain atubë 'iacëxa. 'Ixun ca Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti racuéquinma a ñuiquin

upí oquin bana ñuixuancëxa. Ñuixuanan ca — nu nuibaquin ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iéminun aín Béchicë xuacëxa —quixun cacëxa. Usoquin an atu ñuixuncë banax ca asérabi 'icë quixuan camabi unin 'unánun ca Nucën 'Ibu Jesusan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu a rabëtan 'acëxa. ⁴ Usa 'aínbì ca Iconio émanu 'icë unicama raírinëxa —judíos uni 'ixun cananuna Jesucristomi catamëti bana cuatima 'ai — quimainun raírinëxribishi —Jesusan aín bana ñuixunun caíscë uni rabë ënën bana ca upíira 'icë —quiacëxa. ⁵ Usax ca judíos uni raíri 'imainun judíosma uni raíriribi, acamax Iconionu 'icë atun cushicamabë Pablocëñun Bernabé ami nishquin ñu, catancëxun maxaxan 'anux 'ësénancëxa. ⁶ 'Esénania ñuia cuabiani ca Licaonia menu 'icë éma rabë, Listra 'imainun Derbe, 'imainun a 'urama 'icë me camanuribi cuancëxa. ⁷ Cuanxun ca a menu 'icë émacamanuxun —Jesucristomi catamëti aín 'uchacama térëncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama bana ñuixuancëxa.

Listranuxuan Pablo maxaxan 'acan

⁸ Usa 'ain ca uni achúshi aín niti bëtsicë usabi bacéan 'aísha nicëma, ax Listranu 'iacëxa. ⁹ Usa 'ixun ca a unin tsóxun Pablonëan bana ñuia cuacëxa. Cuatia isquin ca Pablonën, ënë unin ca — Nucën Papa Diosan ca 'ë pëxcuti 'icë —quixun sinania quixun 'unáncëxa. ¹⁰ 'Unánquin ca munuma banaquin cacëxa:

—Cushi ca nirut.

Cacëxëshi nirui ca chirini niacëxa. ¹¹ Pablonëan usoia isi ca anu 'icë unicamax ratuti Licao-

nia menu 'icë unicaman banan munuma banai quiacëxa:

—Unisa 'aish ca dios rabé nunu uaxa.

¹² Quitancëx ca Bernabé ñui —ax ca Júpiter 'icë —quianan Pablo ñui, an uni bana ñuixuncë 'ain, —ax ca Mercurio 'icë —quiacëxa. ¹³ Usai quiquin ca anuxun Júpiter rabiti xubu axa a émanu atsínti bainubi 'ain, an a rabicë sacerdote achúshinën Pablocëñun Bernabé rabinuxun, vaca bënëcamacëñun ñu ua upí oquin xëocë bëacëxa. Bëtancëxun ca unicamabëtan vaca bënëcama a rëquin Pablocëñun Bernabé rabitisa tancëxa.

¹⁴ Usaquier 'aisa tancëxunbi 'unani ca Pablobë Bernabé ratúacëxa. Ratuti atu nëbëtsi cuanquin ca aín chupabi tucai munuma banaquin cacëxa:

¹⁵ —¿Uisocasquin caramina ésoquin ñu 'acanin? Nuxribi cananuna mitsusaribi unishi 'ain. Usa 'aishbi cananuna an mitsu 'aquincëxunmabimi ñancábi ñu rabicë, a énquin Nucën Papa Dios ashi rabinun quixun mitsu cai uan. An bamatiomoi tsóo 'ixun naí, me, bacacama 'imainun anu 'icë ñucamaribi unio, a camina sinánti 'ain. ¹⁶ Béráma ca Nucën Papa Diosan camabi baritian atun cuéëncësa oquin ñu 'anun quixun unicama éancëxa. ¹⁷ Usaquin énquinbi ca, ax ca asérabi Dios 'icë quixun 'unánun, an 'acésabi oquin upí oquinshi camabi menu 'icë unicama 'aquinquín, 'uí 'ibúmiquin ñu 'apácëcamaribi canimiquin bimimia. Usoquin an 'imicë cupí cananuna ñu pi nux chuámarua bucuin.

¹⁸ Pablobëtan Bernabénën usoquin cacëxbi ca a unicamax vaca bënë rëxun atu rabicatsi quiax sinanaisama tancëxa. Usai 'iquinbi munu sinanaquin ca rabiamma 'icën.

19 Usaía 'icëbë Antioquía 'imainun Iconionuax uquin ca judíos unibunën raíri sinanamiquin Pablocëñun Bernabé maxaxan 'acëxa. 'Atancéxun —ca bamaxa —quixun sinánquin ca nirínbianxun éma 'uri racáncëxa. **20** Usoquin 'acëa bamacësa sinánquin axa Jesucristomi catamëcë unicaman nübëtsioracëxbi ca níruquiani a émanubi cuantëcëancëxa.

Usai 'ionx ca pëcaracëbë Plobobë Bernabé, Derbe émanu cuancëxa.

21 Cuanx bëbatancëxun ca —Jesucristomi catamëti ca aín 'uchacama térëncë 'aish uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama bana ñuixuancëxa. Ñuixunia cuati ca 'itsa uni Jesucristomi catamëacëxa. Usaquin 'atancëx ca Derbenuax Listranu cuantëcëanx Icónionu cuanan Antioquianuribi cuantëcëancëxa. **22** A émacamanu 'iquiani cuanquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicama cushioquin Jesucristomi catamëti énxunma 'anun 'ëséanan nux Nucën Papa Diosnan 'aish cananuna uni itsían bëtsi bëtsi ocë 'iti 'ai quixun cacëxa. **23** Usoquin canan anua 'icë émacamanuax axa Jesucristomi catamëcë unicamabë timëquin ca atun cushi 'inun, axa asérabi Jesucristomi catamëcë unicamaishi anëacëxa. Anétancëx píma abë banaquin ca —axa mimi catamëcë énë unicama camina upí oquin ñu 'anun sinánmianan bërúanti 'ai —quixun Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa.

Sirianu 'icë Antioquianu Plobobë Bernabé cuantëcëan

24 Usoquin 'atancëxun Pisidia menu 'icë Antioquianuxunribi bana ñuixuntancëx ca anuax cuanx

Panfilia menu bëbacëxa. ²⁵ Panfilia menu 'icë ëma Perge anuxun bana ñuixuntancëx ca Atalia émanuribishi cuancëxa. ²⁶ Anuax ca Sirianu 'icë Antioquía émanu manë nuntin cuantëcëancëxa. Ax ca anuxuan axa Jesucristomi catamëcë unicaman Nucën Papa Diosan 'amicëxun, atun ñu mëeti sënëonquin 'atánun quixun xucë, a ëma 'iacëxa. ²⁷ Usa 'ain ca bëbaxun axa Jesucristomi catamëcë unicama timëacëxa. Timëxun ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuan 'acé ñucama ñuixuanan —judíos unicamaxëshima, judíosma unicamaxribi ca Nucën 'Ibu Diosan sinánmicëx Jesucristomi catamëtia —quixun ñuixuancëxa. ²⁸ Ñuixuntancëx ca anu pain axa Jesucristomi catamëcë unicamabë Bernabé 'imainun Pablo 'itsa 'uxën pain Antioquíanu 'iacëxa.

15

Jerusalénu timëcan

¹ Usa 'ain ca judíos uni raíri Judea menuax Antioquíanu cuanxun, axa Jesucristomi catamëcë unicama ésaquin cacëxa: Mitsux asérabi Nucën Papa Diosnan 'inux iétisa taní camina Moisés quiásabi oi 'unánti oracacë 'iti 'ain. ² Usaái quicëbëbi ca Pablobë Bernabé —usama ca —quiax atubë canancëxa. Canantancëxun ca Pablocëñun Bernabé 'imainun raíriribi Jerusalénu cuanxuan, anua 'icë an aín bana ñuixunuan Jesusan caíscë unicamacëñun axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushicama, —judíosma 'áishbi cara uni Jesucristonan 'iisa taní 'unántiocë 'iti 'icë —quixun ñucátanun quixun xuacëxa.

³ Xuquian Antioquíanu 'icë unicaman —bérúanx ca cuantan —quixun cacëx cuani Fenicia me 'abiani cuanan Samaria me 'abiani cuanquin ca —judíosma unicamaxribi ca sinanati Jesucristomi catamëaxa —quixun ñuixuancëxa. Usaquierian ñuia cuati ca Fenicia 'imainun Samaritanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicamax cuëéinra cuëéancëxa.

⁴ Usaquin ñuixunbiani cuani ca raíribë Bernabé 'imainun Pablo Jerusalénu bëbacëxa. Bëbaia isquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicamabëtan, atun cushicama 'imainun aín bana ñuixunuán Jesusan caíscë unicamanribi cuëénquin —¿caina ain? —caquin atu biacëxa. Bicëxun ca —nun nu bana unicama ñuixuncëxuan cuatia ca Nucën Papa Diosan 'itsa uni Jesucristomi sinánmiala —quixun ñuixuancëxa. ⁵ Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamëcë fariseo unicama raírinëx nirui quiacëxa:

—Judíosma 'áishbia ax Jesucristomi catamëcë unicamax ca 'unántiocë 'ianan usaía judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana raíri quicësaribi oi 'iti 'icë —quiaz.

⁶ Usai quicëbë ca Jesusan aín bana ñuixunuán caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushicama —uisa cara 'iti 'icë —quixun sinánux timëacëxa. ⁷ Timëxun sinania 'uran canania oi niroqjun ca Pedronën atu cacëxa:

—'En xucëantu, camina 'unanin, Nucën Papa Diosan ca, Jesucristomi catamëtishi ca uni ainan 'inux iëti 'icë quixun judíosma unicama ñuixunuán micama achúshi 'ë caísacëxa, usaquin 'ën ñuixuncëxun cuatia atúxribi ainan 'inun. ⁸ An camabi unían sináncë ñu 'unáncë 'ixun ca Nucën

Papa Diosan, a unicamax ca judíosma 'aíshbi Jesucristomi asérabi sinánxa quixun 'unánquin, nu 'imicésaribi oquin aturibi aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiaxa.⁹ Nuxnu judíos 'icëa nu 'imicésaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unicama Jesucristomi catamëcë cupí aín 'uchacama térénquin aín sinan upí 'imiaxa.¹⁰ ¿Usa 'aínbi caramina mitsux uisa cupí, usama ca quiax Nucën Papa Diosmi 'uchanan, judíosma unibu ca judíos unibu 'icësai 'iti 'icë quiax quin? Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuënéo bana cuacë 'aíshbi ca a banacama quicésabiira oi nucën raracamax 'íama 'icën. Nuxribi cananuna atúxa 'íá usaribiti 'iacën.¹¹ Usa 'aínbi cananuna 'unanin, nun 'uchacama cupí ainanma 'aíshbi ami catamëcëxun ca nun 'uchacama térénquin Nucën 'Ibu Jesusan nu Nucën Papa Diosnan 'imiaxa. Judíosma unicamaxa ami catamëtia ca usaribi oquin ainan 'imiaxa.

¹² Pedronën cacëx ca anu 'icë uni camáxbi banaima nëtéishiacëxa. Nëtéishitancëxun ca Pablonëan Bernabébétan uisaira oquin cara judíosma unicaman aín bana cuaxa quixun ñuixuanan uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, aín cushínbì, atu uni itsin 'acëma ñu 'amiaxa, quixun ñuixuncëxun cuacëxa.¹³ Usaquin caía Pablobé Bernabé sënëncëbétan ca Jacobonën anu 'icë unicama cacëxa:

—'En xucéantu, 'en mitsu camainun ca cuat.
¹⁴ Simón Pedronën ca nu ñuixuanxa, Nucën Papa Diosan cara uisaira oquin judíos unicamaishima, judíosma unicamaribi nuibaquin ainan 'inun 'imiaxa quixun.¹⁵ Usai ca 'iti icë quixun ca an Nucën

Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëocëxa. A banax ca ësai quia:

16 Mitsu 'a quintëcënquin cana aín rëbúnquinëxa 'apuma 'áinbi Davidnën rëbúnqui achúshi 'apu 'imiti 'ain. **17** Judíos unicamainshima judíosma unicamanribia 'énan 'inuxun 'é ñucácë cupí cana acaman 'apu, Davidnën rëbúnqui achúshi 'imiti 'ain. **18** Usai cana mitsun 'Ibu Dios an énë banacama béráma ñuiá 'éx quin.

19 Usa 'ain cana 'én sinanin, judíosma unicama axa sinanati Nucën Papa Diosnan 'inux Jesucristomi catamëcë, a cananuna usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquian 'anun catima 'ain. **20** Ësaquinshi caquin cananuna acama quirica buánmiti 'ain: Unínbia uniocë ñu rabiquian 'acë ñuina a camina pitima 'ain, 'imainun camina min xanuma 'ain xanubë 'itima 'ain, 'imainun camina tëtsécacë ñuina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain. **21** Nucën raracaman 'ásaribi oquin ca camabi émanuxun unin anua judíos unicama timëti xubunuxun anun ñu mëëtima nëtëcaman, Moisésnën cuënëo bana ñuixunia. Usa 'ixuan Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana 'unáncë 'icë cananuna ësaquin caquinshi atu quirica buánmiti 'ain.

22 Usaía Jacobo quia cuakin ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unicaman aín cushicamabëtan sináncëxa, Antioquianua Bernabé 'imainun Pablobë cuantánun cananuna rabë uni caísti 'ai quixun. Usaquin sinánxun ca axa Jesucristomi catamëcë uni rabë, Judas

'icëbi Barsabásribi cacë, acëñun Silas caísacëxa.
²³ Caístancëxun ca atúan buánun quixun ésaquin cuënëoxun quirica 'ináncëxa:

"Nux Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unicaman nun cushicamabëtan cananuna mitsu quirica buánmin. Mitsux judíosma 'áishbimi Jesucristomi catamëcë 'aish nun xucéantu 'icë, Antioquía émanu, 'imainun Siria menu, 'imainun Cilicia menu 'icë, cananuna ésaquin mitsu cain. ²⁴ Nun xucéxmabi cuanxun issa uni raírinën mitsubë banaquin, usai judíos unicama 'iti Moisés quiásabi oi camina 'iti 'ain quixun caquin mitsu masá nuitumiaxa quixuan ñuicania cananuna cuan. ²⁵ Usa 'ain cananuna timëxun, axa nubë nuibancë Bernabé 'imainun Pablobë cuanxuan mitsu isi cuanun rabë uni caístancëxun xuti sinan. ²⁶ Nun caíscë uni a rabëtan ca ami nishquian unin 'aisa tancëxunbi Nucën 'Ibu Jesucristoa usai 'ia ñuiquin racuëquinma unicama ñuixunia. ²⁷ Usa 'ain cananuna Judascëñun Silas xutin, Bernabé 'imainun Pablobëa cuanun. Xucëxun ca atun énë quirica quicësabi oquin mitsu ñuixunti 'icën. ²⁸ Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun cananuna sinan, ca asábi 'iti 'icën, mitsúnmi Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo banacama quicësabi oquin 'aquinma énë ñuishi 'ati: ²⁹ Unínbia uniocë ñu a rabiquian 'acë ñuina a camina pitima 'ain 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain 'imainun camina tëtsécacë ñuina pitima 'ain 'imainun ca aín xanuma 'ain uni xanubë 'itima 'icën. Énë banacama cuati camina mitsux asábi 'iti 'ain. Bëruánx camina 'icanti 'ain". ³⁰ Usaquin quirica 'atancëxuan xucëx cuanx

ca Antioquianu bëbacëxa. Bëbaia cuatía timëtia ca axa Jesucristomi catamëcë unicama a buáncë quirica 'ináncëxa. ³¹ 'Ináncëxun a quirica uisai cara quia quixun istancëx ca cuëeni chuámashirua 'icancëxa. ³² Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana uni ñuixuncë uni 'ixun Judas 'imainun Silasnën 'itsa oquin bana ñuixunquin anu 'icë unicama 'ësëacëxa. 'Èsëcëxun upí oquin Jesús sinani chuámarua taní ca unicama cuééancëxa. ³³ 'Itsa nëtëen Antioquianu 'itancëxa Judasbë Silas an xucë unicamanu cuantëcënia ca anua 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman —bérúanx camina cuanti 'ai —quixun caquin xuacëxa. ³⁴ Usa 'aínbì ca Silanën Judas cuantámainun ax béruti sináncëxa. ³⁵ Usaquin sinántancëx bérúxun ca anuxun Pablobëtan Bernabénën an Jesucristomi catamëcë 'ixun aín bana ñuixuncë unicamabëtan —Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun bana ñuixunquin Antioquianu 'icë unicama 'unánmiacëxa.

Pablo mecamo oi cuantëcëan (15.34-18.22)

³⁶ Usa 'ain ca anu pain 'itancëxun Pablonën Bernabé cacëxa:

—Anuxunu Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun bana ñuixuncë émacamanu cuanquin cananuna anua 'icë nun xucéantu uisa cara istëcëni cuanti 'ai —quixun.

³⁷ Cacëxun ca Bernabénën Juan 'icëbi Marcosribi cacë uni, a buántisa tancëxa. ³⁸ Buántisa taníabi ca Pablonën Bernabé cacëxa:

—Panfilia nëtënuax ca nubëtan Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixunima nu ëbëtsini uaxa. Usa 'ain cananuna a buántima 'ain.

³⁹ Usai canantancëx énananquin Marcos buani ca Bernabé, manë nuntin Chipre nasínu cuancëxa.

⁴⁰ Cuancëbëtan ca Pablonën Silas abëa cuanun caísacëxa. Caíscë ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman —Nucën 'Ibu Diosan ca nuibaquin bérúanquin mi 'aquinia —quixun catancëxun xuacëxa. ⁴¹ Xucëx cuanquin ca Pablobëtan Silasnën Siria menu cuanan Cilicia menuribi cuanquin a mecamanuaxa Jesucristomi catamëcë unicama bana ñuixunquin Jesucristonan 'aísha cuëénun sinánmiacëxa.

16

Pablo 'imainun Silasbë Timoteo cuan

¹ Cuanx ca Pablobë Silas Derbe émanu cuanan anuribi cuani Listra émanu bëbacëxa. Anu ca axa Jesucristomi catamëcë Timoteo cacë uni 'iacëxa. Aín titax ca judío xanu 'ianan Jesúsmi sináncë 'iacëxa, 'imainun ca aín papax griego banan banacë 'iacëxa. ² Listra 'imainun Iconio émanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman —upí uni ca —quixun ñuicë ca Timoteo 'iacëxa. ³ Usa 'ain ca abëa Timoteo cuanti cuëénquin Pablonën sináncëxa, —Timoteonën papax ca judío unima 'aish griego banan banacë 'icë quixun ca Listranu 'icë 'imainun Iconionu 'icë judíos unicaman 'unania. Usa 'ain ca Timoteo judíos unicaman aín bana cuaisama tanti rabanan judíos uni 'icësai 'unántiocë 'iti 'icë —quixun. Sinántancëxun 'unánti oracamibianquin ca Pablonën Timoteo buáncëxa. ⁴ Listranuax Timoteo buani bëtsi bëtsi émanu

cuauquin ca anu 'icë unicama, uisaquin cara Jerusalénu 'icë Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unin cushicaman caxa quixun bana ñuixuancëxa. Ñuixunquin ca atúxa quicësabi oquin camina 'ati 'ai quixun axa Jesucristomi catamëcë unicama cacëxa. ⁵ Usaquierian Pablobëtan Timoteonën bëtsi bëtsi èmanu cuauquin bana ñuixuncëx ca axa ami catamëcë unicamax upiti Jesúsmi sináncëxa. Usai 'icëbëa camabi nëtëni uni raírinëxribi ami sináncëbë ca axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aisamaira 'iacëxa.

Namácësa oquian Pablonën Macedonianu 'icë uni isa

⁶ Usaquieriania cuania Asianuxun bana ñuixunxunma 'anun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx ca Pablobë Silas 'imainun Timoteo Frigia cacë me 'imainun Galacia cacë menuribi cuancëxa. ⁷ Cuanx anu bëbaquin Misia cacë me inubiani, Bitinia cacë menuribishi cuainsa taniabi ca Nucën 'Ibu Jesusan Bëru Ñunshin Upitan anu cuanxma 'inun sinánmiacëxa. ⁸ Sinánmicëx ca Misia inubianx Troas cacë èmanu bëbacëxa. ⁹ Bëbaxun ca Pablonën imë namáquin iscësoquin Macedonia menu 'icë uni achúshia nicë isacëxa. Iscëxun ca cacëxa: Macedonia énu uxun camina nu 'a quinti 'ain. ¹⁰ Usoquierian Pablo namáquin iscësa oquin isan cananuna nun Macedonia menuxun, Jesucristomi catamëti ca uni ainan 'iti 'icë quixun bana ñuixuni cuanti ca Nucën Papa Dios cuëënia quixun sináncën. Sinánquin cananuna bënénquinshi anu cuanuxun ñu mëníocën.

Pablobëa Silas Filipos cacë ëmanu 'iá

¹¹ Manë nuntin Troasnuax cuanshiax Samotracia cacë nasínu bëbonx cananuna Neápolis ëmanu bëbacën. ¹² Anuax cuanx cananuna Filipos ëmanu bëbacën. Filipos ax ca Macedonia menu 'icë éma cha anuribia Romanu 'icë unicama 'icë 'iacëxa. Anu cananuna 'itsamashi nëtë 'iacën. ¹³ A ëmanuax cananuna anun ñu mëëtima nëtën baca cuëbí cuancëñ, anuaxa axa ami sináncë unicamax usabii 'icë 'aish Nucën Papa Diosbë banacë, anu. Cuanquinbi xanucama timëcë isi anu tsóbuquin cananuna Jesúsmi catamëti bana atu ñuixuancëñ. ¹⁴ A xanucama achúshi ca Lidia cacë 'iacëxa. Ax ca Tiatira ëmanu 'icë xanu 'ianan, an chupa upí minanën pucucësa marucë 'iacëxa. Usa 'aish ca ami sinánquin Nucën Papa Dios rabicë 'iacëxa. Usa 'ixuan Pablónen bana ñuia cuatia ca Nucën 'Ibu Diosan Jesucristomi catamëtía ainan 'inun sinánmicëxa. ¹⁵ Sinánmicëx Jesucristomi catamëti ca Lidia, aín xubunu 'icëcamabë, nashimicë 'iacëxa. Nashimicë 'ixun ca nu cacëxa:

—Mitsun, 'ëx cana asérabi Jesucristonan 'ain quixun sinani camina 'én xubunu 'iti 'ain.

Usaquin nu caía nux anu 'iti cuëëncëbë cananuna anu 'iacën.

¹⁶ Nëtë itsin anuaxa uni abë banacë anuax Nucën Papa Diosbë banai cuanquinbi cananuna xanu xuntacu achúshi ñunshin 'atimañu isacën. A xanun ca ñunshin 'atimanéan 'unánmicëxun uisai cara 'iti 'icë quixun ñucácëxun uni usai camina 'iti 'ain quixun ñuixuancëxa. Usoquin 'aquin ca aín patróncama 'itsa curíqui bimiacëxa. ¹⁷ A xanu xuntacunëx ca Pablocëñun nu nuibiani munuma banai quiacëxa:

—Ënë unicaman ca Dios, naínu 'icë 'Apuria a ñu 'axunia. Usa 'ixun ca anúnmì mitsun 'uchacama térëncë 'aish ainan 'iti bana mitsu ñuixunia.

¹⁸ Usai quiquin ca 'itsa nëtën nu nuiacëxa. Usoquin 'uran ubiocëx cuainacëquin ca Pablonëñ ñunshin 'atima cacëxa:

—Jesucristonëan quimicëxun cana mi cain, ënë xanunuax ca chiquit.

Quixuan cacëxëshi ca bënëtishi ñunshin 'atima chiquíacëxa.

¹⁹ Usai 'icëbëtan ca aín patróncaman, a xanuan an 'acësabi oquin ñu 'acëbëtanma ca curíqui bitima 'icë quixun sinánquin, Pablocëñun Silas biacëxa. Bibianquin ca anua 'apu 'icënu buáncëxa. ²⁰ Buánxun ca an uni bëtsi unimi manania cuacë uni cacëxa:

—Ënë uni rabëtan judíos uni 'ixun bana ñuixuncëxun cuati ca nun ëmanu 'icë unicamax tsuáquiruia. ²¹ Tsuáquirumiquian bana ñuixuncë 'aínbi cananuna nun romano uni 'ixun an ñuixuncë bana axa quicësabi oquin 'atima 'ain.

²² A xanun patróncaman usaquin an uni uni itsimi manania cuacë unicama caia cuati, ca camabi uni Pablo 'imainun Silasmi tsuáquiruacëxa. Tsuáquirucëbëtan ca a unicaman, aín chupa pëmitancëxuan manë xon rishquinun quixun aín unicama cacëxa. ²³ Usoquin cacëxun cushíinra 'itsa oquin rishquitancëxun ca sipuacëxa. Sipuatancëxun ca an sipunu 'icë unicama bérúancë uni cacëxa, Pablocëñun camina Silas machiquitia upí oquin bérúanti 'ai quixun.

²⁴ Usoquin 'anúan cacëxun ca sipu 'ucë mëúira atsínmixun i quini ocën tabíataxacëxa.

²⁵ Usoquian 'acëx ca Pablobë Silas imë naëx Nucën Papa Diosbë bananan a rabi cantacëxa. Usaría 'ia ca anua 'icë sipuacë uni raírinën cuacëxa. ²⁶ Usaía 'icëbëa me cushínra shaíquicëbë ca ami tapuocë icama shaíquicëbëa xëcuëcamaxribi xëoquimainun manë risi anun uni sipuacë tècérëcacëcama tubucuti rëucüacëxa. ²⁷ Usaía 'icëbë bësuquinbi, xëcuëcama xëóquicë isquin ca an sipuacë unicama chiquítí rabanan bërúancë unin sináncëxa,—sipuacë unicama ca chiquíquiani cuanxa —quixun. Sinánquin ca axbi taroracácatsi quixun aín manë xëtocë biacëxa. ²⁸ Bitsiabi ca Pablonën munuma banaquin cacëxa:

—Taroracaxma ca 'it. Camáxbi cananuna énu 'ain.

²⁹ Cacëxuinshi, anun pëcaxun isti a aín uni ñucáxun bibianx ca bënétishi abáquiani sipu mëú atsíancëxa. Atsini, bërëqui racuëtan bamai ca Pablo 'imainun Silas tanáin rантин purúancëxa. ³⁰ Usai 'itancëxun éman buánquin ca Pablo 'imainun Silas cacëxa:

—¿Añu carana 'én 'uchacama tèréncë 'aish iéñuxun 'ati 'ain?

³¹ Quia ca cacëxa:

—Nucën 'Ibu Jesucristomi sinani ca ami catamët. Ami catamëti camina min xubunu 'icë min aintsi 'ibucamabëbi mitsun 'uchacama tèréncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain.

³² Caxun ca a 'imainun aín xubunu 'icëcamaribi Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin bana ñuiyuancëxa.

³³ Ñuixuncëxuinshi ca imëbi an sipuacë unicama bërúancë unin Pablo 'imainun Silas anua manë xon 'acë aín namicama chucaxuancëxa. Chucaxuncëbë ca an sipuacë unicama bërúancë

unibë axa aín xubunu 'icëcamaxribi Jesúsmi catamëti nashimicë 'iacëxa. ³⁴ Usa 'ixun ca an sipuacë unicama bérúancë unin aín xubunu buánxun Pablocëñun Silas pimiacëxa. Usocëx ca a unibë aín xubunua 'icë aín aintsi 'ibucamaxribi Nucën Papa Diosmi catamëti ainan 'aish, chuámashirua taní cuëëancëxa.

³⁵ Usaía 'ian pëcaracëbëtan ca an uníxa uni itsimi manania cuacë unicaman policía xuquin cacëxa:

—An sipuacë unicama bérúancë uninu cuanxun camina a uni rabëa cuantánun ënum quixun cati 'ain.

³⁶ Usaquin caxun xucëx cuanxuan cacëxun ca an sipuacë unicama bérúancë unin Pablo cacëxa:

—An uníxa uni itsimi manania cuacë unicaman ca mi chiquínun quixun 'ë camiaxa. Usa 'ain camina chuámashirua 'aish cuanti 'ain.

³⁷ Usaquin an sipuacë unicama bérúancë unin cacëxun ca Pablonëن policíacama cacëxa:

—Nux románo uni 'aish quiricañu 'icëbi, aña caranuna 'a quixun nu ñucáxunmabi, ca camabi unían ismainun rishquimitancëxun nu sipuamionxa. ¿Usaquin 'amionxunbi cara bérí uni ráirinëн isnúnma nu chiquinin? Ax ca 'aisama 'icën. Atúxbi ca nu chiquini uti 'icën.

³⁸ Ësoquian Pablonëن cacëxun cuabiani cuantëcënxun ca policíacaman an uni uni itsimi manania cuacë unicama cacëxa. Caquian, románo uni 'aish ca quiricañu 'icë quixun cacëxun cuati ca racuëacëxa. ³⁹ Racuëti anu cuanxun ca Pablocëñun Silas cacëxa:

—Mix camina románo uni 'aish quiricañu 'ain quixun 'unánxunma cananuna mi 'ón.

Caquin éman buánxun ca —ënë émanuax camina cuanti 'ai —quixun cacëxa. ⁴⁰ Usaquian cacëx sipunuax chiquíquiani ca Lidianën xubunu cuancëxa. Cuanx atsínquinbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicama anu timëcë isquin upí oquin 'ësétancëx anuaxribi cuancëxa.

Tesalónica émanuaxa unicama tsuáquirua

17

Tesalónica émanuaxa unicama tsuáquirua

¹ Usaquiani cuani Anfípolis éma 'imainun Apolonia éma anun cuanx ca Tesalónica émanu bëbacëxa. Tesalónicanu ca anua judíos unicama timëti xubu achúshi 'iacëxa. ² Usa 'ain ca rabé 'imainun achúshi semana anu 'i, Pablo axa 'icësabi oi anun ñu mëëtima nëtë 'icëbë 'icëbë, anua judíos unicama timëti xubunu atsínxon, anua timëtia unicama cuënëo bana 'unánmiquin, Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë quixun cai atubë canancëxa. ³ Cuënëo bananu ñuicësabi oquin 'unánmianan ca —a bana quicësabi oi 'iti 'aish ca Cristo paë tantancëx bamatancëx baísquiaxa —quixun canan ca —'en mitsu ñuixuncë Jesús abi ca axa uti nun caíncë Cristo ax 'icë quixun ñuixuancëxa.

⁴ Ñuixunia cuati ca judíos unicama raíri, Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë quixun sinani, ami catamëti Silas 'imainun Pablobë timëacëxa. 'Imainun ca griego banan banacë uni 'ixunbia Nucën Papa Diosan bana cuacëcama, a 'imainun —ax ca aín nuitu upí 'icë —quixuan unin cacë xanucamaxribi Jesúsmi catamëacëxa. ⁵ Usa 'aínbì ca judíos unicama, an Jesús sináncëma, ax ami nutsi Silas 'imainun Pablomi nishquin uni 'atima

chiquíshcama timëtancëxun a émanu 'icë unicama tsuáquirumiacëxa. Tsuáquirumi, Jasón cacë uni aín xubunu banaruquin barii ca, camabi unían isnun éma nübëtsi buánti ca Pablocëñun Silas chiquínti 'icë quiax quicancëxa.⁶ Usai quiquinbi mëraquinma ca Jasóncëñun axa Jesucristomi catamëcë unicama raíri nirínbianquin a émanu 'icë unicaman 'apunu buáncëxa. Buani ca munuma sharati quicancëxa:

—An camabi menu 'icë unicama tsuáquirumicë uni rabëtax ca énu uaxa.⁷ Ucë ca Jasonën anua 'inun aín xubunu atsínmixxa. A unicamax ca Romanu 'icë 'apu César quicë bana cuaisama taní, 'apu itsi ca Jesús 'icë quia.

⁸ Pablocëñun Silas ñuicania cuati ca unicamabë a émanu 'icë 'apucamaxribi sharati tsuáquiruacëxa. ⁹ Tsuáquiruiabi ca Jasónbëtan raírinën a énun quixun curíqui 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca Jasóncëñun raíri cuantánun quixun éancëxa.

Pablobë Silas Berea émanu 'iá

¹⁰ Usai 'icëbëtan ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman bënénquinshi imé Pablocëñun Silas Berea cacë émanu cuantánun quixun xuacëxa. Xucëx cuanx bëbatancëx ca anua judíos unicama timëti xubunu atsíancëxa. ¹¹ Atsínxuan bana ñuixuncëbëtan ca anua 'icë judíos unicaman, Tesalónica émania 'icëcamasamaira 'ixun, cuëenquin Pablonëan Jesús ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunia cuacëxa. Cuaquin ca asérabi cara Pablonëan ñuixuncë bana ax 'icë quixun 'unáncasquin camabi nëtëن Nucën Papa Diosan bana cuënëo isacëxa. ¹² Usaquin 'ai ca atux 'itsáxira —asérabi ca —quixun sinani Jesucristomi

catamëacëxa. Usai 'imainun ca griego banan banacë unicama 'imainun xanucamaribi —upí sinánñu ca —quixuan unin 'unáncë, acamax Jesucristomi catamëacëxa. ¹³ Usaía 'icëbëbi ca Tesalónicanu 'icë judíos unicamax, Pablonëan Bereanuxun Nucën Papa Diosan bana ñuixunia ñuicania cuabiani anuribishi cuancëxa. Cuanxun ca Pablomia nishnun quixun anu 'icë unicamaribi tsuáquirumiacëxa. ¹⁴ Tsuáquirumicëbëtambi ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman bënénquinsi Pablo manë nuntían cuantánun quixun xuacëxa. Xucëbë ca Timoteobë Silas Bereanubi bérúacëxa. ¹⁵ Bérúmainun ca an buáncë unicaman Pablo Atenas émanu buáncëxa. Buántancëxun a ébianía Bereanu cuantécënia ca Pablonën a unicama Timoteocéñuan Silas bënétishi a isi unun quixun camiacëxa.

Atenas émanua Pablo 'iá

¹⁶ A unicama cuan ca Pablonën Atenas émanuxun Timoteocéñun Silas aia caíancëxa. Caini a émanu niquin, unian uniocë ñu a unin rabicë, a 'aisamaira isi ca Pablo masá nuituacëxa. ¹⁷ Usa 'ixun ca anua judíos unicama timéti xubunuxun, judíos unicama 'imainun judíosma 'ixunbia an Nucën Papa Dios rabicë unicamaribi, Jesús ax ca asérabi Cristo, axa uti judíos unicaman caíncë, a 'icë quixun sinánmisa tani cuënëo bana ñui atubë canancëxa. Usai 'ianan ca camabi nétën anuxun ñu marutin-uaxribi anua 'icë unicamabë Jesús ñui canancëxa. ¹⁸ Cananmainun ca raíri unicama usa isa uni 'iti icë quixun epicúreo cacë unicaman bana ñuia cuacë, 'imainun estoico cacë unicamanribia bëtsi bana ñuia cuacë, a unicamaxribi uax Pablobë banacëxa. Abë banatancëx ca raírinëx quiacëxa:

—¿AÑu cara banañuira 'ixun ñenë unin nu ñuixuinsa tanin?

Quicëbë ca raírinëx Pablonëan Jesús ñuianan — bama 'aish ca uni baísquiti 'icë —quixun cacëxun cuax quiacëxa:

—Nun rabicë diosma, bëtsi dios ñui sapi ca quia.

¹⁹ Usai quitancëxun ca Pablo bibianquin matá, Areópago cacë, anu buánxun cacëxa:

—Nun nu cuacëma a ñuiquinmi nu cacë bana ñenë cananuna upí oquin 'unántisa tanin. ²⁰ Nun cuacëma ñu camina min ñuin. Uisai qui quicë cara quixun cananuna 'unántisa tanin.

²¹ Usa 'ain ca Atenasnu 'icë unicama 'imainun 'uracëox uax atubë 'icë unicama an uisa bana cara an cuacëma 'icë a cuaisa tancëxa. 'Imainun ca unian ñuia cuacëma ñuribi ñuiquin uni caisa tancëxa. Usai ca a unicamax 'iacëxa.

²² Usa 'ain ca Pablo Areópagonu timëcë unicama nëbëtsinuax niruquin cacëxa:

—Atenasnu 'icë unicama, 'en iscëxun camina mitsun dioscama 'itsaira sinánquin a rabin. ²³ 'Ex ñenë émanu 'icë bain niquin cana anuxunmi mitsun dioscama rabicë 'itsa isan. Isanan cana anuxun mitsun dios rabiquinmi anu ñu nanti ñu achúshinumi ésaquin cuënëocë isan: “'Enëx ca anuxun nun 'unáncëma dios rabiti a 'icën”. 'Unánxunmabimi rabicancë dios a cana 'en mitsu ñuixunin.

²⁴ An ca me 'imainun anu 'icë ñucamaribi uniocëxa. Ax ca naí, me acaman 'Ibu 'icën. Usa 'aish ca ax anuxun a rabiti unin 'acë xubunu 'ima. ²⁵ Unin a ñu 'axuncëxmbi ca ax usabi 'iá 'aish usabi 'ia. An ca anun nux tsótí nëtë 'imainun suñu, piti, 'imainun camabi ñuribi nu 'inania.

²⁶ An ca achúshi uni aín rëbúnquicamaxa mecamanu tsónun uniocëxa. Unioquin ca uiti barin cara aín rëbúnquicamax camabi menu tsótí 'icë quixun mëniónan, anua aín me sënëncëcamaribi mëníoxuancëxa. ²⁷ Nucën Papa Diosan ca ami simánquian a 'unánun uni uniocëxa. Uisaxun caranuna a 'unánti 'ai quixunu sináncëxbi ca Nucën Papa Dios nu 'urama 'icën. ²⁸ Nucën Papa Dios cupí cananuna tsotin, a cupí cananuna nitsin, a cupí cananuna énë menu 'ain. Mistun aintsi raírinëx ca ésaí quiacëxa: "Nux cananuna diosan rëbúnqui 'ain". ²⁹ Nux aín rëbúnqui 'ixun cananuna sinántima 'ain, ax ca unían 'acë curi 'acë ñuusa 'ianan uxua mané 'acë ñuusa 'ianan maxax 'acë ñuusa 'icë quixun. ³⁰ Nucën Papa Dios 'unáncëma 'ixun ca unin anbia uniocë ñu rabiacycëxa. Rabia isquinbi ca Nucën Papa Diosan isëshiacëxa. Isëshia 'ixunbi ca bérí camabi menu 'icë uni 'atimaquin sináncë 'ixunbia sinananun quixun aín unicaman canun camia. ³¹ Nucën Papa Diosan ca mëníocëxa, anúan achúshi uni, Jesucristonën camabi uni, aín nuitka cara upí 'icë, cara upíma 'icë quixun isti nëtë. Usaquierian 'anun ca an caísacëxa quixuan camabi unin 'unánun, ca Nucën Papa Diosan Jesús bamacëbi baísquimiacëxa.

³² Usaquierian bamatancëx ca Jesús baísquimiacëxa quixun ñuia cuati ca uni raírinëx Pablomi cuaiacëxa. Cuaimainun ca raírinën Pablo cacëxa:

—Minmi ñuicë bana énëmi ñuitëcënia cananuna bëtsi nëtën cuatëcënti 'ain.

³³ Usaquierian cacëx ca Pablo acama ébiani cuancëxa. ³⁴ Cuancëbë Pablobë cuani ca raírinëx ami sinani Jesúsmi catamëacëxa. Acamax ca

Dionisio, Areópagonu 'icë uni a 'imainun xanu achúshi Damaris cacë a 'imainun raíriribi 'iacëxa.

18

Pablo Corinto émanu 'iá

¹ Areópago cacë matánuxun bana ñuixuntancëx ca Pablo Atenas émanuax Corinto émanu cuancëxa. ² Cuanx bëbaxun ca judío uni achúshi, Aquila cacë, méracëxa. Ax ca Ponto cacë menuaxa bacëan 'iacëxa. Usa 'aish ca aín xanu Priscilabë Italia menu 'icë Roma émanu 'iacëxa. 'Icëbëbia anu 'icë 'apu Claudio ax —judíos unicamax ca camáxbi Romanuax cuanti 'icë —quicëbë ca Corintonu tsoti cuancëxa. Usa 'ain ca Corintonu bëbatancëx Pablo Aquilacëñun Priscila isi cuancëxa. ³ Aquila ax ca Pablónëan 'acésaribi oquian an chupa xubu 'acë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca Pablónën aín xubunu 'ixun Aquilabëtan chupa xubu 'acëxa. ⁴ Usoquin 'anan ca anun ñu mëëtima nëtëcaman anua judíos unicama timëti xubunu cuanxun —Jesús ax ca asérabi Cristo, axa utia judíos unicaman caíncë, a 'icë —quixun bana ñuixuancëxa. Ñuixuncëxun ca judíos unicama raíri 'imainun judíosma unicama raírinënríbi—Jesús ax ca asérabia Nucën Papa Diosan xuá a 'icë —quixun 'unánquin sináncëxa.

⁵ Usa 'ain ca Timoteobéa Silas Macedonianuax Corintonu bëban Pablónën bëtsi ñu mëëti 'aqinma Jesús ñui quicë banaishi ñuixuancëxa. Ñuixuanan ca judíos unicama, Jesús ax ca asérabi Cristo axa utia atun caíncë a 'icë quixun upí oquin ñuixuancëxa. ⁶ Cacëxbi ca aín bana timanan ami 'atimati banai ami nishacëxa. Usaía 'ia ca Pablónën anuax ca cuania quixuan atun 'unánun aín chupa tacaquin cacëxa:

—Mitsúxbi 'iisama tani camina Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. Usaími 'icëxbi ca 'ën 'uchama 'icën. Mitsúnmi ëné bana cuaisama tancëbëtan cana judíosma unicama ñuixuni cuanin.

7 Catancëx anua judíos unicama timëti xubunuax chiquíquiani ca judíosma 'ixunbia an Nucën Papa Dios rabicë, Justo cacë uni, aín xubunu cuancëxa, axa anua judíos unicama timëti xubu rapasu 'ain.

8 Usa 'ain ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Crispo, abë aín xubunu 'icë aín aintsi 'ibucamaxribi ami sinani Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa. Usai 'imainun ca Pablonean bana ñuixunia cuati, 'aisamaira Corintonu 'icë unicamaxribi ami sinani Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti nashimicë 'iacëxa. **9-10** Usa 'ain ca Pabloneñ namáquin cuacësa oquin ësaquian Nucën 'Ibu Jesusan cacëxun imë cuacëxa:

—'Ë cana mibë 'ain. Usa 'ain ca uinu 'icë unímbi mi paë tanmióquin mëëtima 'icën. Ënë émanuax ca 'aisamaira uni 'ënán 'iti 'icën. Usa 'ain camina racuéquin ënquinma 'ën bana ñuixunti 'ain.

11 Usaquian cacëxun ca Pabloneñ achúshi bari 'imainun mëcëñ achúshi 'imainun achúshi 'uxë Corintonu 'iquin unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixuancëxa.

12 Usaquian ñuixuncëbëbi ca Galión, axa Acaya menu 'icë unicaman 'apu 'ain, judíos unicamax Pablomi nishi tsuáquiruacëxa. Tsuáquiruquin bibianquin ca an uníxa unimi manania cuacë unicama timécë anu buáncëxa. **13** Buánxun ca Galión 'imainun abë 'icë unicama cacëxa:

—Ënë unin ca usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënéo bana quicësama oquin Nucën Papa Dios rabinun quixun unicama caia.

¹⁴ Quixuan cacëbëa Pablo quicascëbëtanbi ca Galiónën judíos unicama cacëxa:

—Ënë uníxä ñu 'aisama 'acë 'ianan uni 'acë 'ain cuni cana mitsúnmì a ñuiquin cacëxun cuatsian.

¹⁵ 'Aínbi ca an mitsun cuati banaishi ñuixunquin, usai ca quia quixun ñuixunia. Usa 'ain camina mitsúnbi mëníoti 'ain. 'En cana ënë ñu mitsu mënioxuntima 'ain.

¹⁶ Usaquin catancëxun ca Galiónën axa Pablomi manáncë unicama a cuantánun quixun cacëxa.

¹⁷ Cacëx cuanquinbi ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Sóstenes, a bixun méecancëxa. Usoia isquinbi ca Galionën caquinma isëshiacëxa.

Antioquíau cuantëcëntancëxa Pablo amiribishi mecamo oi cuantëcëan (18.18-21.26)

¹⁸ Usocëx 'itsa nëtëen pain Corintonu 'itancëx ca Pablo Siria menu cuanti sinani axa Jesucristomi catamëcë unicama —cana cuanin —cabiani, Priscila 'imainun Aquílabë manë nuntin cuancëxa. Cuanx Cencrea émanu bëbaxun ca Pablonën, —'en Nucën Papa Dios cacësabi oi 'i cana sënëni —quixun sinánquin aín bu tëamiacëxa.

¹⁹ Tëamitancëx cuanx ca Efeso émanu bëbacëxa. Bëbax Priscila 'imainun Aquila ébiani cuanx anua judíos unicama timëti xubunu atsíanx ca anuax Pablo anua timëcë judíos unicamabë banai atubë usai Jesús 'iti ñuiquin Nucën Papa Diosan bana cuënéo ñui canancëxa. ²⁰ Usaía 'ia judíos unica-

man atubëa 'inun cacëxbi ca Pablo anu 'iáma 'icën.
²¹ Abë 'iquinma ébianquin ca atu cacëxa:

—Judíos unicama anun timëti nëtë sënëncëbë atubë Jerusalénu 'itancëx cana Nucën Papa Dios cuëëncëbë mitsu isi utëcënti 'ain.

Quixun cabiani ca Efesonuax cuancëxa.
²² Cuanx Cesárea émanu bëbax ca nuntinuax 'ibúquiani taën Jerusalénu cuancëxa. Cuanx bëbaxun atu istancëxun axa Jesucristomi catamëcë unicama —cuänmainun ca 'it —cabiani ca Antioquianu cuancëxa. ²³ Antioquianu 'ëora pain 'itancëx ca Galacia menu 'icë éma 'imainun Frigia menu 'icë émacama oi cuanquin Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama upiti Jesucristomi sinani ax cuëëncësabi oi 'inun quixun caquin atu 'ësëacëxa.

Efesonuxuan Apolosnën bana ñuixuan

²⁴ Pablonén Galacia menu cuanan Frigia menuribi cuanquin axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ësëmainun ca Alejandría émanu 'icë judíos uni achúshi, Apolo, ax Efeso émanu cuanx anu 'iacëxa. Ax ca an Nucën Papa Diosan bana cuëñeo upí oquin 'unáncë 'aish unicama upí oquin bana ñuixuncë 'iacëxa. ²⁵ Nucën 'Ibu Jesús ñuixunquian 'unánmicancë 'ixun ca Apólosnën cuëëni banaquin, Jesús ñuiquin, upí oquin Efesonu 'icë unicama ñuixuancëxa. Usaquin Jesús ñuiquin bana ñuixuanan, —aín 'uchacama chiquinatia ca Juanën uni nashimiacëxa —quixun 'unánquinbi ca Apolosnën —Jesucristonën ca aín Bëru Ñunshin Upí aín unicama abëa 'inun 'inania —quixun 'unánma 'icën. ²⁶ Usa 'ain ca anua judíos unicama timëti xubunuxun Apolosnën racuëquinma bana

ñuixunia cuaquin ca Aquílabëtan Priscilanën 'uri buánxun Apolos, Jesúsmi catamëti ca uni usai 'ia quixun upí oquinra ñuixuancëxa. ²⁷ Usa 'ain ca Acaya menua Apolos cuainsa tancëbëtan axa Jesucristomi catamëcë unicaman —asábi ca —catancëxun atuan upí oquin Apolo binun quixun caquin axa Acayanuax Jesucristomi catamëcë unicama quirica cuënëoxuancëxa. Cuënëoxunia quirica bibiani manë nuntin cuanx Acayanu bëbatancëxun ca Apolosnën anua 'icë a Nucën Papa Diosan nuibaquin Jesúsmi sinánmicë unicama upí oquin 'aquiancëxa. ²⁸ 'Aquianan ca unicaman cuamainun —Cristo ca ucëma 'icë —quixuan sinaniabi abë banaquin judíos unicama, Jesús ax ca asérabi Cristo, axa utia atun caíncë a 'icë quixun canan usai ca Cristo 'iti 'icë quiax ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia quixun 'unánmiacëxa.

19

Pablo Efesonu 'iá

¹ Corinto émanua Apolos 'ain ca Pablo matá me sapáncama oi cuantancëx Efesonu bëbacëxa. Bëbaxun ca anu 'icë axa Jesucristomi sináncë unicama mëracëxa. ² Méraxun ca ñucácëxa:

—¿Mitsúxmi Jesucristomi sináncëbë cara aín Bëru Ñunshin Upí mitsunu uax?

Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

—Nun cananuna Jesucristomi catamëti ca uni aín Bëru Ñunshin Upínu 'ia quixun ñuia cuacëma 'ain.

³ Usaía quia ca Pablonën atu cacëxa:

—¿Añu sinani caramina nashimicë 'ian?

Cacëxun ca cacëxa:

—Juanëan uni 'unánmicë bana sinani cananuna nashimicë 'ian.

⁴ Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Atimaquin sináncë 'ixunbia sinanatia ca Juanën uni nashimiacëxa. Nashimiquin ca cacëxa, axa a caxu uti uni achúshi, Jesús, axa utia judíos unicaman caíncë, Cristo, ami sinánun quixun.

⁵ Usaía Pablo quia cuati ca Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti a unicamax nashimicë 'iacëxa. ⁶ Usa 'ain ca a unicama Pablonën aín mëcënan ramëcëbë atunu Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí uacëxa. Usaría 'icëbë unin 'unáncëma banan bananan ca a unicaman, usaquian Nucën Papa Diosan sinánmicë bana unicama ñuixuancëxa. ⁷ Anu 'icë uni nashimicëcama ax ca mëcën rabë 'imainun rabë unisa 'iacëxa.

⁸ Usa 'ain ca Pablonën anu rabë 'imainun achúshi 'uxë 'iquin, anua judíos unicama timëti xubunuxun racuëquinma upí oquin Jesús ñuiquin bana ñuixuancëxa. Ñuixunquin ca, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixuan 'unánun anu 'icë unicama ñuixuancëxa.

⁹ Ñuixuniabi ca raírinën masáquin sinánquin cuaisama tancëxa. Usaquin cuaisama taní ca anu timëcë unicaman cuemainunbi —Jesúsmi sinánti ca 'aisama 'icë —quiaz quiacëxa. Usai quicëbë, anuax chiquíquianquin ca Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama buani, Tirano cacë unían anuxun uni 'unánmicë xubu, anu cuancëxa. Cuanxun ca anuxun camabi nëtëen bana ñuixuancëxa. ¹⁰ Usaquin ca Pablonën rabë barin anuxun bana ñuixuancëxa. Pablonëan usaquin ñuixuncëxun ca Asianu 'icë unicama, judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi

Nucën 'Ibu Jesús ñuiquian ñuixuncë bana cuacëxa.
11 Cuacëbëtan ca Pablonën anuxun Nucën Papa Diosan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. **12** Usa 'ain ca amia Pablo ratíquicë chupa 'imainun pañun abia anu buania mëei uni ñucëcamax pëxcúacëxa, pëxcúmainun ca ñunshin 'atimacamaxribi uninuax chiquíacëxa.

13 Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën usoquin 'aia istancëxun ca an cuaínbëquini niquin uninua ñunshin 'atima chiquíncë judíos unicama raírinën, Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën 'acësaribi oquin 'ati sináncëxa. Usaquin sinánquin ca uninu 'icë ñunshin 'atima cacëxa:

—Pablonëan unicama ñuixuncë Jesús an 'amicëxun cana mi cain, ènë uninuax ca chiquit — quixun.

14 Usaquierian an ñu 'acë uni raírinëx ca judíos sacerdotenën cushicama achushi, Esceva cacë, aín bëchicë mëcën achushi 'imainun rabë 'iacëxa. **15** Usa 'ixuan cacëxunbi ca ñunshin 'atimanën Escevanën bëchicëcama cacëxa:

—Jesús 'imainun cana Pabloribi 'unan. Usa 'ixunbi cana ui caramina 'ai quixun mitsu 'unani-man.

16 Quixun cai chiríinquianx anu 'iruquin ca ñunshin 'atimañu uni an cupinunma atu mëëacëxa. Mëequian cushíinra mëëcëx ca chupañuma 'aish aín nami tëátëábu 'aish xubunuax chiquiti abácëxa. **17** Usoquierian 'acëa ñuia ca Efesonu 'icë judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi cuacëxa. Cuati racuëquin ca:

—Nucën 'Ibu Jesús, ax ca cushiira 'icë — quiquin a rabiacëxa.

18 Usaía 'icëbë uxun ca axa Jesúsmi catamëcë 'itsa unin —usaribi oquin cana 'ën ñu 'atima 'acë — quixun chiquinacëxa. **19** Usomainun ca an ñubëti 'unáncë unicaman anua ñubëti 'unáncë quiricacama bëxun, camabi unían ismainun nëëancëxa. Usa 'ain ca a quiricacaman cupí cincuenta mil curíquisa 'iacëxa. **20** Usaría 'imainun ca a ñuiquin bana ñuia cuati Jesucristomi catamëti unicamax amiribi amiribi 'itsacëxa.

21 Usa 'ain ca Pablonën Macedonia me 'imainun Acaya menu pain cuantancëx Jerusalénu cuanti sináncëxa. Jerusalénu cuanti sinani ca quiacëxa: Anu pain 'itancëx cana Roma émanuribi cuanti 'ain. **22** Usaquin sinánxun ca Pablonën an 'aquincë uni rabë, Timoteo 'imainun Erasto, a Macedonia menua cuantánun xuacëxa. Xutancëx ca Asia menua 'icë éma Efeso, anu 'ëora pain í bërúacëxa.

Efesonu 'icë unicamaxa tsuáquirua

23 Efesonuaxa Pablo cuancëma pan 'ain ca Jesucristo ñuicë bana cuaisama taní, a émanu 'icë unicamax tsuáquiruacëxa. **24** Usaía 'inun ca Demetrio, an uxua manë unioquin ñu chucúmaracama 'ati 'unáncë, an tsuáquirumiacëxa. Demetrio an anuxun diosa Artemisa cacë rabiti xubu iscësa 'itánum chamaburatsu oquin manë uxua uniocëxa. Unioxun maruquin ca a 'imainun abëtan ñu 'acë unicamanribi 'itsaira curíqui biacëxa. **25** Demetronën ca abëtan usoquin 'acë unicama 'imainun anribia usaribi oquin ñu 'acë unicamaxa, an camicëx timëtia cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, énë ñu ésoquin 'atancëxun maruquin cananuna anun nun ñu maruti curíqui bitsin. **26** Usa 'aínbi camina mitsun

Pablo isanan an ñuicë banaribi cuatin. An ca Efeso émanushima, Asia menu 'icë émacama oquin, unían a rabinuxun 'acé ñu ax ca asérabi diosma 'icë quixun caquin, a rabixunma 'anun caquin 'aisamaira uni sinánmiala.²⁷ Usoquian sinánmicëxun ca unin nun nu uniocë uxua manë 'acé xuburatsu bitima 'icën. 'Imainun ca Diananëxa cushi 'aínbi unicaman anuxuan a rabicë xubu cha manuti 'icën. Diana axa Asianu 'icë unicama 'imainun camabi menu 'icë unicaman rabicë 'aíshbi ca rabicëma 'iti 'icën.

²⁸ Usai Demetrio quia cuati ca nishi sharati tsuáquirui quicancëxa:

—Cushira ca Diana 'icën. Efesonu 'icë unicaman rabicë diosa ca Diana 'icën.

²⁹ Usari quicëbë ca Efeso émanu 'icë unicama sharati tsuáquiruacëxa. Tsuáquiruquin Macedonia menu 'icë uni rabë, Gayo 'imainun Aristarco, axa Plobobë nicë, a bixun nirínbianx ca anua unicama timécë xubunu abáquianx atsíancëxa.

³⁰ Atsíncëbëa anu 'icë unicama cai axribi atsíntisa taníabi ca axa Jesucristomi catamécë unicaman —miribima bitsia atsíanxma ca 'it —quixun Pablo cacëxa.

³¹ Camainun ca an 'unáncë Asia menu 'icë 'apu raírinëribi anu timécanti xubunu atsíanxma 'inun quixun Pablo camiacëxa.

³² Usa 'ain ca

axa timécë unicamax tsuáquirui, raírinëxa bëtsi ñu ñui quimainun raírinëxribi bëtsi ñu ñui banai sharácëxa. Sharáquinbi ca aín patsanën añu 'anux cara timéaxa quixun 'unánma 'icën.

³³ Pablomia

'icësaribiti ca anua timécë unicamax anua atubë 'icë judíos unicamamiribi nishacëxa. Usaía ami nishcëxun ca judíos unicama an Alejandro, uisai 'i cara timéaxa quixun an anua timécë unicama canun quixun cacëxa. Cacëxun ca Alejandronën

aín mëcënan sanánquin aín bana cuanun quixun cacëxa. ³⁴ Cacëxbi ca—ax ca judío uni 'icë—quixun 'unani nëtëtima rabé horan pain munuma sharati quicancëxa:

—Cushíira ca Diana 'icën. Efesonu 'icë unicaman rabicë diosa ca Diana 'icën.

³⁵ Usa 'ain ca sharatia nëténun cacëxbi nëtëtisama taniabi an 'apu quirica cuënëoxuncë unin nëtëmiacëxa. Nëtëmia ca cacëxa:

—Efesonu 'icë unicama, 'én mitsu camainun ca cuat. Énë émanu 'icë unicamax ca an anuxun Diana rabiti xubu bérúanan a iscësa maxax naínuax nipacëcë bérúancë 'icën. Usa ca quixun ca camabi menu 'icë unicaman 'unánxa. ³⁶ Usa 'ain ca, usama ca quiax uíxbi quitima 'icën. Usa 'ain camina nëtëti 'ain. Nëtëanan camina sinánxunmaishi ñu 'atima 'ain. ³⁷ Mitsúñmi bécë uni rabétax ca mitsun rabicë diosa ñui 'atimati banacëma 'icën. ³⁸ Usa 'áinbi ca Demetrio 'imainun an abétan uxua manë 'acë ñu 'acë unicaman, unimi manántisa tanquin, an uníxa uni itsimi manania cuacë unicama cati 'icën. Canan ca 'apu raíriribi cati 'icën. Cacëbétanbi ca Demetrio 'imainun abë 'icë unicamaxa ami manáncë unicamanribi, an uníxa uni itsimi manania cuacë unicama cati 'icën. ³⁹ Usa 'ain camina bëtsi ñuribi mëníoisa tanquin anúan 'apucama timëti nëtëen anu timëcë unicaman cuamainun cati 'ain. ⁴⁰ Uisai 'i caranuna sharati quixuan ñucáncexun a ñuiquin cati ca 'áima 'icën. Usa 'ain ca 'apumi nishínu 'icësa sináncanti 'icën.

⁴¹ Usaquin catancëxun ca timëcë unicama cuantánun quixun xuacëxa.

20

Macedonia me 'imainun Grecia menu Pablo

cuán

¹ Usaquin cacéxa cuancébëtan ca Pablónën axa Jesucristomi catamécë unicama camicëx aia 'ëséanan baña ñuixuntancëxun —cuánmainun ca 'ican —quixun atu cabiani Macedonia menu cuancéxa. ² Cuanquin ca a menua 'icë émacamanua 'icë axa Jesucristomi catamécë unicama, éníma Jesúsmi cataménun quixun caquin sinánmiacëxa. Sinánmibiani ca Grecia 'icëbi Acayaribi cacë menu cuancéxa. ³ Cuanx bëbax ca anu rabë 'imainun achúshi 'uxë 'iacéxa. Anu 'aish ca manë nuntin Siria menu cuanti sinánquinbi, judíos unicamaxa ami 'ësénania ñuia cuati sinanacëxa. Simanabiani ca Macedonia anu pain bain cuancéxa. ⁴ Cuancébë ca Berea émanu 'icë uni, Sópater, a 'imainun Tesalónica émanu 'icë uni rabë, Aristarco 'imainun Segundo, 'imainun Derbe émanu 'icë uni, Gayo, 'imainun Asia menu 'icë unicama, Timoteo, Tíquico, Trófimo, acamax Pablobë cuancéxa. ⁵ Cuanx Macedonia menu bëbacëbë ca atux pain Troas émanuxun nu caini cuani nu ébiani rëcuénquiañcëxa. ⁶ Usa 'ain cananuna anun chamiti ñucéñunma 'acë pán anun piti nëtë inúmitancëx, nuxribi Filiposnuax manë nuntin cuanx, mëcën achúshi nëtë 'icëbë Troasnu bëbacën. Bëbax cananuna mëcën achúshi 'imainun rabë nëtë anu 'iacën.

Troas émanu Pablo 'iá

⁷ Anu 'aish cananuna domingo nëtën axa Jesucristomi catamécë unicamabë pán tucapaxun pi timéacën. Timéan ca Pablónën, iméishinu cuanti 'ain, ñantónpaquin 'uran bana ñuixuancëxa. Usoquin ca imë naëx 'itámainun 'acëxa. ⁸ Usoquin ca Pablónën xubu cata itsi manáinra 'icë, anua

lamparín 'itsaira tiríocë 'icë anunu timécë, anuxun bana ñuixuancëxa. ⁹ Usaquian Pablonën manámi 'icë xubu cata rabé 'imainun achúshi, anuxun bana ñuixuncëbëbi ca bëná uni achúshi, Eutico cacë, ax xubu manámia 'icë xëcuë anu tsotax, 'uxcënan ténáncëx 'uxax éman nipacëacëxa. Nipacëtía bamaia ca bicancëxa. ¹⁰ Bicëbë xubunuax 'ibúquianquin bëná uni 'icúquin bitsi rantin purúnquin ca Pablonën anua 'icë unicama cacëxa:

—Ratúaxma ca 'ican, ca uinacëtia.

¹¹ Catancëx manan 'irutëcënxun, pán tucapaxun pianan pëcaratamainun bana ñuixunëti, ca Pablo atu ëbiani cuancëxa. ¹² Cuancëbë ca bëná uni Eutico axa chuáma 'aish asábi 'icë buani cuëenquiani cuancancëxa.

Troasnuxa Pablo Mletonu cuan

¹³ Uşa 'ain cananuna Pablonëan taën cuainsa tanquin, anua bitsi cuanun cacëx, nux pain rëcuënquiani manë nuntin Asón cacë émanu cuancën. ¹⁴ Cuanx bëbaquin Asónua Pablo bibiani cananuna abë nuntin Mitilene cacë émanu cuancën. ¹⁵ Mitilenenuax coonx cananuna Quío cacë nasí rapasu bëbacën. Bëbax anuax coonx cananuna Samos cacë nasínu bëbacën. Bëbatancëx cananuna anu 'icë éma Trogilio anuax pain tantiacën. Tanti anu 'inëti cuanx cananuna Miletu cacë émanu bëbacën. ¹⁶ Anuxun ca Pablonën Pentecostés cacë nëtë 'iisama pain 'ain Jerusalénu bëbati sinánquin 'uran Asia menu 'iisama tanquin, Efeso éma 'urama 'aínbi anu cuantima sináncëxa.

*Efesonuaxa ax Jesucristomi catamëcë unin
cushicama Pablonën bana ñuixuan*

¹⁷ Usaquin sinánxun ca Miletонuxunbi Efesonua 'icë axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamaxa anu unun quixun Pablonën camiacëxa. ¹⁸ Camicëx aia ca cacëxa:

—Asia menu utancëx carana mitsubë 'aish uisai 'ex 'ia quixun camina mitsun 'unanin. ¹⁹ Ex mitsubë 'ixun cana mitsúnni 'ë rabiti sinánquinma axa cuëencësabi oi 'iquin Nucën 'Ibu Jesucristo ñuquin uni bana ñuixuan. Usoquin 'ai cana bëunan mëscúanan judíos unicaman 'ë bëtsi bëtsi ocëx 'aisamaira téméran. ²⁰ Usai 'iquinbi cana énquinma uisai caramina Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'inux upí 'iti 'ai quixun racuëquinma mitsu bana ñuixuan. Usaquin nëtëquinma mitsúxmi timëcë ñuixuanan cana mitsun xubucamanuxunribi mitsu bana ñuixuan. ²¹ Ñuixunquin cana judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi Nucën Papa Dios cuëencësa oi 'inux sinanatía Nucën 'Ibu Jesucristomi cataménun quixun can. ²² Usa 'ain cana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi Jerusalénu cuanin, uisai carana anuax 'iti 'ai quixun 'unanimabi. ²³ An 'unánmicëxun cana 'unarin, uinu 'icë émanu carana cuani anuxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ë caia, anuax cana sipuocancë 'ianan unian 'atimocëxun 'aisamaira oquin téméranuxun 'ai quixun. ²⁴ Usaquin 'unánmicëxbi cana 'ex uisai carana 'iti 'ai quixun sinani bënëtiman. Bamanuxunbi Nucën 'Ibu Jesusan cacësabi oquin 'ai cuëenquin sënëonti cana cuëenin, Nucën Papa Diosan ca nuibaquin unicama ainan 'inun iémisa tania quixuan camabi unin 'unánun.

²⁵ Usaquin sinánquinbi cana 'unarin, uicama

carana Nucën Papa Diosan uni 'inun bana ñuixuan acaman ca 'ë istëcënxunma 'aia quixun. ²⁶⁻²⁷ Mitsúnmì 'ë istëcëncëxunmabi cana ësoquin mitsu cain, uisai cara Jesucristo cupí aín unicamax, an mënñosabi oi 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan 'ë 'unánmicë, acama ñuiquin cana mitsuishima camabi ëmanu 'icë unicamaribi ñuixuan. Usa 'ain ca 'ën Jesucristo ñuiquin bana ñuixunia cuatibia ami catamëcëma 'ain 'ën 'uchama 'icën. ²⁸ Usa 'ain camina mitsun mina ñu 'aisama 'ai bérúancati 'ain. Bérúancanan camina axa Jesucristomi catamëcë unicamaribia upí 'inun bérúanti 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca usoquinmi axa Jesucristomi catamëcë unicama bérúanun mitsu 'imiaxa. A unicamax ca axa bama cupí Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'aish aín uni 'icën. ²⁹ 'En cana 'unanin, 'ëx cuancëbë ca uni raíri uti 'icën. Uxun ca axa ami sináncë unicama, Jesucristomi catamëti bana a ñen quixun paránti 'icën. 'Inúanëan bëtsi biquin carnero tsuácacësaribi oquin ca a unin axa ami sináncë unicama Jesús manunun quixun parántisa tanti 'icën. ³⁰ Ësaquinribi cana 'unanin, axa Jesucristomi catamëcë unicamabë timëcë unicama bëtsi bëtsin ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin ñuixunquinma, cëmë bana ñuixunti 'icën, a bana quicësabi oi isa 'inun quixun. ³¹ Usa 'ain camina unin paráncëma 'inuxun upí oquin sináinrati 'ain. Camina sinánti 'ain, rabë 'imainun achúshi barin cana ñantánbi nëtënbì nëtëquinma bëunan mëscúquin mitsu 'ësëan.

³² Bérí cana an bérúanun Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. An ca nuibaquin mitsu ami cushionun

'imianan axa ami sináncë unicama 'imicësaribi oquin asérabi ainan 'aíshmi ax cuéëncësa oíshi 'inun mitsu 'imiti 'icën. ³³ 'En cana curíqui ñucánan chupa uibi ñucácëma 'ain. ³⁴ Mitsúnbi camina 'unanin, 'en mëcënanbi ñu mëëxun cana 'en piti 'imainun 'en chupa bianan 'ex abë 'icëcamaribi bixúan. ³⁵ Usaquin ñu mëëcë 'ixun cana mitsu 'unánmia, mitsúnribimi usoquin 'anun, ñuñuma uni ñu 'inánuoxun. Usaquin 'ati sinani ca Nucën 'Ibu Jesúz èsai quiacëxa: "A unin ñu 'ináncë uni ax cuéëncësamaira oi ca an uni ñu 'ináncë uni ax cuéënia". A bana camina manuquinma sinánti 'ain.

³⁶ Èsaquin catancëx ca Pablo rantin puruni tsóbuti anu 'icë unicamabë Nucën Papa Diosbë banacëxa. ³⁷⁻³⁸ Banai sénënia ca —'ë camina istécënuoxunma 'ai —quia oi camáxbi masá nuituti abë 'icúcanani bëunan mëscúquin bërúanxa cuanun caquin manë nuntinu 'irumíquin Pablo buáncëxa.

21

Jerusalénu Pablo cuan

¹ Buáncëx 'iruax Efesonu 'icë unicama ëbiani cuanx cananuna Cos cacë nasínu cuancën. Anuax coonx cananuna Rodas cacë nasínu cuanx, anuaxribi Pátara cacë émanu bëbacën. ² Bëbaxun cananuna anua axa manë nuntin Fenicia menu cuanti uni raíri méracën. Mérax cananuna a nuntin atubë cuancën. ³ Cuanxun Chipre nasía mëmiu 'icë inubiani cananuna Siria menu cuancën. Cuanx cananuna anu 'icë unicaman buáncë aín ñucama a nanpáxunti cupí Tiro émanu cuancën. ⁴ Usai Tironu bëbaxun, axa Jesucristomi catamëcë unicama mérax, cananuna mëcën achúshi 'imainun rabë

nëtëen atubë anu 'iacën. Nuxnu anu 'ain ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun a unicaman uisai cara Pablo 'iti 'icë quixun 'unánquin Jerusalénu cuanxma 'inun quixun cacëxa. ⁵ Usaquian cacëbëbi cananuna a nëtëcama inúcebë cuancën. A émanuax cuancëbë ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax aín xanu 'imainun aín bëchicëbëbi nubë masinu cuancëxa. Cuanx cananuna rantin puruni tsóbuax masinuax Nucën Papa Diosbë banacën. ⁶ Usai 'itancëxun atubë 'icucananquin —cuemainun ca bérúanx 'ican —quixun atu cai cananuna manë nuntinu 'iruacën. 'Irucëbë ca a unicamax aín 'icënu cuantëcëancëxa.

⁷ Anuax cuanx cananuna Tolemaida émanu cuancën. Cuanx bëbaxun axa Jesucristomi catamëcë unicama catancëx cananuna achúshi nëtëen atubë 'iacën. ⁸ Anuax pëcaratëcëncëbë cuanx cananuna Cesárea émanu bëbacën. Bëbax cananuna Felipenën xubunu abë 'i cuancën. Felipe ax ca an Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuncë 'ianan mëcën achúshi 'imainuan rabë uni Jerusalénu xanu an piti mëticanun caíscan acama achúshi 'iacëxa. A Felipebë cananuna 'iacën. ⁹ Aín bëchicë ca rabë 'imainun rabë xanu bënëñuma 'iacëxa. A xanucaman ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana uni ñuixuancëxa.

¹⁰ Anu 'itsa nëtë 'icëbë ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana uni ñuixuncë uni achúshi Agabo cacë, ax Judea menuax bëbacëxa. ¹¹ Bëbax nu isi uxun anun Pablo tsitëcërëquicë, a biax anun tanëacanan anun mënëacati ca quiacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca ësari quia: Ënën 'ibu ca ësaribi oquin nëaxun Jerusalénu

'icë judíos unicaman judíosma unían binun 'inánti 'icën.

¹² Ësaría Agabo quia cu aquin ca nubëtan Cesáreanu 'icë unicamanribi, Jerusalénu cuanxma 'inun quixun Pablo cacëxa. ¹³ Cacëxbi ca Pablo quiacëxa:

—¿Añu cupí caramina usai banai bëunan mëscúquin 'ë masá nuitumin? Jerusalénuxuan Nucën 'Ibu Jesúsnan cupí 'ë nëacancëxbi cana bënétima 'ain. Usoquin nëanan 'ë 'acancëxbi cana asábi 'iti 'ain.

¹⁴ Usai quia Jerusalénu cuancatsi quia cananuna Pablo sinanamicasmacën. Usa 'ain cananuna quiacën:

—Nucën 'Ibu Dios cuëencësabi oi ca 'iti 'icën.

¹⁵ Usa 'ain cananuna ñu mëníobiani Cesáreanuax Jerusalénu cuancën. ¹⁶ Cuancëbë ca nubë Cesáreanuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicama raíri cuancëxa. Acaman ca Chiprenuax ucë uni Mnasón, axa 'itsa baritian Jesucristomi catamëcë, a 'unáncë 'ixun aín xubunu anunu 'inun nu buáncëxa.

Pablo Jacobo isi cuan

¹⁷ Usa 'ain ca Jerusalénu bëbaia axa Jesucristomi catamëcë unicaman cuëenquin nu biacëxa.

¹⁸ Usaquian bicëx 'inëti cananuna pëcaracëbë Pablóbë Jacobo isi cuancën. Abë ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushicamaribi 'iacëxa. ¹⁹ 'Icë —¿uisa caina 'ai? —quixun catancëx atubë banaquin ca Pablonën uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan 'amicëxun, anua judíosma unicama 'icë ëmacamanuxun ñu 'axa quixun ñuixuancëxa.

²⁰ Usaquian Pablönën ñuixuncëxun ca —asábi ca —quixun caquin Nucën Papa Dios rabiacëxa. Rabitancëxun ca Pablo ësaquin cacëxa:

—Asábi ca. Usa 'aínbi camina 'unanin, 'aisamaira judíos unicamax ca Jesúsmi sinánxa. Sinánxunbi ca ësaquinribi sinania, Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuënëo bana quicésabi oi cananuna 'iti 'ai quixun. ²¹ A unicamax ca quia, min isamina bëtsi bëtsi menua judíos unicama, Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana quicésabi oi 'iaxma 'inun quixun can. Canan isamina judíos unicaman 'acësaribi oquin bëbu tuá 'unántioxunma 'anun quixunribi can. ²² An usa bana cuacë unicamax ca mi ucë cuati timéti 'icën. ¿Usa 'ain caramina uisai 'iti 'ain? ²³ Nun ësaquin cacësabi oquin camina 'ati 'ain. Ënu ca rabë 'imainun rabë judíos uni, an Nucën Papa Dios cacësabi oi 'i sénénquian aín bu tëamitishi 'icën. ²⁴ Ënë uni buani camina abë judíos uni 'icësaribiti 'inux mixribi nashi mëníocati 'ain. Mëníocanan camina a unicamaxa Moisésnën cuënëo bana usai 'iti quicésabi oi 'ianan aín bu tëacë 'inun cupíoquin mëníocamiti 'ain. Minmi usoia isquin ca judíos unicaman 'unánti 'icën, mix camina Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana quicésabi oi 'i quixun. 'Unánan ca mimia manáncë bana ax ca cëmë 'icë quixun 'unánti 'icën. ²⁵ Mixmi judío uni 'aish usai judíos unicama 'iti bana quicésabi oi 'iti 'aínbi ca nun sináncëx judíosma unicamax usai 'itima asábi 'icën. Usaquin sinánquin cananuna ësaquin 'axun acama quirica buánmian: Judíos unicama usai 'iti banacama quicësa oquin 'aquinma camina

ësaquinshi 'ati 'ain, unínbia uniocë ñu rabiquian 'acé ñuina camina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain, 'imainun camina têtsécacé ñuina pitima 'ain, 'imainun ca bëtsi xanubé 'ima uni aín xanubéishi 'iti 'icën.

Roma émanua Pablo cuan ñuicë bana (21.27-28.31)

*Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun
Pablo bican*

²⁶ Usaquian abëa 'icëcamabëtan Jacobonën cacësabi oquin, rabé 'imainun rabé uni a buonx ca Pablo judíos unicama 'icësaribiti nashi abë méníocacëxa. Méníocanan ca uisa nêtën cara anun méníocati nêtë sénénti 'icë quixun canan uisa nêtën cara Nucën Papa Dios rabiquin ñuina rëti 'icë quixun anu 'icë sacerdotebëtan méníoi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancëxa.

²⁷ Anun méníocati nêtë mëcën achúshi 'imainun rabé sénénti 'uramara 'ain ca judíos unicama raíri, Asianuax ucë, acaman Pablo anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua isacëxa, isquian tsuácarucëxun Pablo biacëxa. ²⁸ Bitsi ca munuma cuënishi quicancëxa:

—Israel unicama, nu ca 'aquin. Ënë unix ca an camabi menu cuanquin judíos unicamamia 'inun quixun unicama ñuixuncé a 'icën. Usa 'ixun ca nun cuati bana Moisésnën cuënëo quicësabi oi 'iaxma 'inun quixun canan, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ënë 'atimaquin ñuiquinribi unicama caia. Usa 'ixun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu judíosma, axa griego banan banacé unicama raíriribi atsínmiaxa. Atsínmixun ca ënë xubu upí 'atimamiaxa —quiax.

29 Jerusalënuaxa abë nitsia isbaiëxanx ca Efesonu 'icë uni, Trófimo, a Pablonën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínmicësa sinani usai quicancëxa. **30** Usaía quicëbë tsuáquirui abácuatsini uquin ca Jerusalénu 'icë unicaman biquin, Pablo anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu éman nirínbianquin bënénquinshi xëcuëcama xëpuacëxa. **31** Usaquin 'ai Jerusalénu 'icë camabi uni tsuáquirucëa ñuia ca comandantenën cuacëxa. **32** Usaquin cuakin aín suntárucamacëñun suntárunën cushicama timëtancëxun abáquianquin buanx ca comandante anua unicama 'icë anu bëbacëxa. Bëbaia isquin ca mëéquinbi Pablo èancëxa. **33** Usocëbë uquin ca Pablo biquin comandantenën aín suntárucama manë risi rabëtan tècérëcanun quixun cacëxa. Caquin ca ui cara ax 'icë quixun ñucánan añu cara 'axa quixun ñucácëxa. **34** Ñucácëbëbia unicamax bëtsi bëtsi bana ñui sharácëbëtan upí oquin cuakinma ca comandantenën anua suntáru bucucë xubunua buánun quixun cacëxa. **35-36** Cacëxuan buáncëbë, a caxu cuanquin catícabiani ca unicama sharati tsuáquirui quiacëxa:

—Ca bamatí 'icën.

Usai quia tsuáquirucëbëtan ca unínma 'aia quixun suntárucaman atun xubunu 'icë tapitia 'urama 'ain Pablo 'icúquin birubianquin buáncëxa.

Unicamax ami manáncëxuan Pablonën ca

37 Usoquin buánxuan atun xubunu suntárucaman atsínmicëxunbi ca Pablonën comandante cacëxa:

—¿Bananun caina 'ë 'imitima 'ain?

Cacëxun ca comandantenën cacëxa:

—¿Griego banan banati caina 'unan? ³⁸ ¿Mix caramina Egiptonu 'icë uni an bari itsin, 'apumi nishquin unicama tsuáquirumitancëxun uni 'aquin cuatro mil uni, anu uni 'icëma menu buáncë, ama 'ain?

³⁹ Usaquin ñucácëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Ex cana judío uni 'ain, Cilicia menua 'icë ëma cha, Tarso, anu 'icë. ¿Usa 'ain caramina 'en axa tsuáquirucë unicama canun 'ë camitima 'ain?

⁴⁰ Cacëxun ca comandantenëن —camina cati 'ai —quixun cacëxa. Cacëx tapitinu nixun mëcënan sanáncëxa nëtëtia ca Pablonën hebreo banan ba-naquin ésaquin unicama cacëxa:

22

¹ 'En aintsicama 'imainun caniacëcë unicama, uisai carana 'ia quixun 'en asérabi mitsu ñuixunmainun ca cuat.

² Caía, hebreo banan Pablo banaia cuati ca pascësarua 'inun nëtëacëxa. Nëtëtia ca Pablonën cacëxa: ³ —'Ex cana judíos uni, Cilicia menua 'icë ëma Tarso, anuax bacéan 'ain. Usa 'ixunbi cana Jerusalén énuax caniquin, an uni 'unánmicë uni, Gamaliel, an 'unánmicëxun quirica 'unánquin, nucëñ raracaman cuatia Moisésnën cuënëo bana upí oquin 'unáncëñ. 'Imainun cana mitsúxmi 'icësaribiti Nucëñ Papa Diosan bana quicësabi oquin 'atti cuëëancëñ. ⁴ Usa 'ixun cana axa Jesucristomi sináncë unicama bëtsi bëtsi ocëñ. Bëtsi bëtsi oquin 'anan cana bëbu 'imainun xanuribi nëaxun tëmëramianan sipuanuxun buáncëñ. ⁵ Sacerdotnën cushicaman 'apubëtan ca caniacëcë unicamanribi 'unánxa, atun ca Damasconu 'icë judíos unicama 'inani cuanun

quirica 'ë 'ináncëxa quixun. 'Ináncëx cana axa Jesucristomi sináncë unicama Jerusalén ënuxun témëraminuxun bitsi cuancën.

Pablonëan axa usai Jesucristomi catamëa ñuia bana (Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Bain cuani Damasconu bëbai cuanquin, 'en usai 'iti sináncëma 'aínbì ca bari xamáruti 'urama 'ain, naínuax cushiira pëqui ichúquin nëbëtsioraquin 'ë pëcacëxa. ⁷ Usaquian pëcacëx menu nipacëxun cana esaquian 'ë cacë bana cuacën: "Saulo, Saulo, ¿uisoti caramina 'ë bëtsi bëtsi oin?" ⁸ Esaquian cacëxun cana cacën: "¿Ui caramina 'ain? Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain". Cacëxun ca 'ë cacëxa: "Ëx cana Jesùs, Nazaretnu 'icë, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain". ⁹ Usaquian 'ë cacëbëtan pëquia isquinbi ca axa 'ëbë cuancë unicaman 'ëbëa banaia cuama 'icën. ¹⁰ Esaquian cacëxun cana cacën: "Mix camina 'en 'Ibu 'ain. ¿Usa 'aish caramina añu 'en 'ati cuëënин?" Cacëxun ca 'ë cacëxa: "Niruquiani camina Damasconu cuanti 'ain. Anuxun ca uisa ñu caramina 'ati 'ai quixun mi unin cati 'icën". ¹¹ Usaquin cacëx menuax niruiabia axa pëquicë an bëténancëx bëxuñu 'ixun iscasmatio, axa 'ëbë cuancë unicaman mëínbianquin buáncëx cana Damasconu bëbacën.

¹² Anu ca uni achúshi, Ananías cacë, an Moisésnën cuënéo bana quicësabi oquin 'acë 'iacëxa. Usa 'aish ca a unix Damasconu 'icë judíos unicaman, ax ca upí nuituñu 'icë quixun ñuicë 'iacëxa. ¹³ Usa 'aish ca 'ë isi uacëxa. Uxun ca 'ë cacëxa: Saulo, mix camina 'en xucën 'ain. Camina amiribishi istëncënti 'ain. Quixuan cacëxuñshi cana a isacën. ¹⁴ Iscëxun ca 'ë cacëxa: Nucën Papa

Dios, a nucën raracamanribi rabia, an ca mi caísacëxa, aña cara ax cuëenia quixun 'unánanmi aín Bëchicë aín sinan uplira aribi 'unánan ax banai cuanun. ¹⁵ Usa 'ixun camina min ami iscë ñucama 'imainun usaquian mi cacëxunmi cuacë banacamaribi camabi menu 'icë unicama ñuixunti 'ain. ¹⁶ Usaími 'inúan caíscë 'aish camina bënëtishi nirui min 'uchacama térénun Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti nashimicë 'iti 'ain.

Judíosma unicama bana ñuixunun Jesusan Pablo xuá

¹⁷ Usa 'ain cana Ananías quicësai 'itancëx Jerusalénu cuantëcëancën. Cuanx cana Nucën Papa Diosbë banai anuxun a rabiti xubunu cuancën. Anu 'ixun cana namáquin iscësoquin Nucën 'Ibu Jesús isacën. ¹⁸ Iscëxun ca ësaquin 'ë cacëxa: Jerusalénu 'icë unicaman ca mínni 'ë ñuiquin cacëxunbi cuaisama tanti 'icën. Usa 'ain camina bënëti Jerusalénuax cuanti 'ain. ¹⁹ Usaquian cacëxunbi cana Nucën 'Ibu Jesús cacën: Ënu 'icë judíos unicaman ca 'unánxa, 'en cana anua judíos unicama timëti xubucamanu cuanquin, axa mimi catamëcë unicama sipuanuxun buánan mëëa quixun. ²⁰ Estébanën an mi ñuiquin uni bana ñuixuncë, a maxaxan 'acanmainun cana 'ëx anu 'ixun cuëenquin an Esteban rëcë unicaman chupa bërúan. ²¹ Usaquin cacëxunbi ca Nucën 'Ibu Jesusan 'ë cacëxa: Camina cuanti 'ain. Cana 'ura 'icë judíosma unicamami bana ñuixunun mi xuti 'ain.

Comandantenëx Pablobë bana

22 Usaquian Pablonën ñuixuncëxun pascësarua 'aish sëtëxun cuatibi ca judíosma unicama ñuia quia cuati sharatéceni quicancëxa:

—Enë uni ca bamati 'icën, 'áima 'inun.

23 Usai qui munuma banai sharati nishquin ca aín chupabi pëxun niquin me cupúcë bixun manámi mësuquin puacëxa. **24** Usaría unicama 'ia isquin ca comandantenën anua suntárucama bucucë xubunua Pablo atsínminun quixun aín suntárucama cacëxa. Canan ca, uisa cupí cara a ñui usai sharácania quixuan nu ñuixunun camina Pablo rishquiti 'ai quixun cacëxa. **25** Usaquian comandantenën cacëxuan rishquiminuxun nëamicëxunbi ca Pablonën anua 'icë capitán cacëxa:

—¿Mitsúmì románo uni, aña cara 'axa quixun upí oquin cuaxunmashi rishquiti cara asábi 'ic?

26 Ésaía Pablo quia cuabiani cuanxun ca capitánenësquin comandante cacëxa:

—Enë unix ca románo 'aish quiricañu 'icën. Usa 'ain camina uisaquin caramina 'aisa taní usoquin 'anuxun upí oquin sinánti 'ain.

27 Usaquian cacëx anu cuanquin ca comandantenën Pablo ñucáquin cacëxa:

—¿Asérabi caramina mix románo 'aish quiricañu 'ain?

Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—Usa cana 'ain.

28 Cacëxun ca comandantenën cacëxa:

—Románo 'aish quiricañu 'inuxun cana 'en 'itsaira curíqui cupíocëن.

Quia ca Pablonën cacëxa:

—'En papan Romanu 'icë quiricañu 'ixun bëchia 'aish cana 'ëx románo 'ain.

29 Usaía quia cuaquein ca axa a rishquinux cuáincëcaman Pablo èancëxa. Èncëbë ca comandan-tenëxribi, románo 'aísha quiricañu 'icëbi cana Pablo nëamia quixun sinani, racuéacëxa.

Judíos cushion 'apucaman Pablo ñucá

30 Usa 'ain ca pëcaracëbëtan comandantenëن añu cupí cara Pablomi judíos unicama manania quixun 'unántisa tanquin, anúan nëacë manë risi tubunun quixun cacëxa. Canan ca sacerdotenëن cushima 'imainun judíos unibunën cushima 'apucama timënun quixun aín unicama cacëxa. Cacëxuan an cacësabi oquin timëan ca comandan-tenëن Pablo axa timécë 'apucaman isnun chiquímiacëxa.

23

1 Usa 'ain ca suntárucaman bëcëxun isquin Pablónëن judíos unibunën 'apucama cacëxa:

—Mitsux judíos uni 'aish camina 'ën xucëantu 'ain. 'Icë cana mitsu cain, 'ën cana ñu 'atima 'acëma 'ai quixun ca Nucën Papa Diosan 'ë isia.

2 Quiáxa quicëbëtan ca sacerdotenëن cushima 'apu, Ananías, an a rapasu 'icë unicaman Pablo cuétáshcanun quixun cacëxa. **3** Caia ca Pablónëن cacëxa:

—Unían, upí ca quixun mi sináncë 'aíshbi camina mix usama 'ain. Nucën Papa Diosainra ca 'ëmi 'amicësa usoquin mi 'ati 'icën. Moisésnëن cuënëo bana quicësabi oquin uisa caramina 'ë oti 'ai isti cupíshi camina anu tsotan. ¿A bana quicësabi oquin 'ë ñucáxunmabi caramina 'ë mëenun quixun uni cain?

4 Caia oquin ca a rapasu 'icë unicaman Pablo cacëxa:

—¿Usaquin caramina Nucën Papa Diosnan 'icëbi min sacerdotenën cushicaman 'apu cain?

5 Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—'En aintsicama, Moisénën cuënëo bana ca quia: “Min aintsicaman 'apumi camina 'atimati banatima 'ain”. Usa 'aínbi cana ax ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'icë quixun 'unánquinma usaquin can.

6 Usaquin catancëxun ca Pablonën anua timëcë 'apucama, a raírinëxa saduceo uni 'imainun raírinëx fariseo uni 'icë 'unáncëxa. 'Unánquin ca munuma banaquin cacëxa:

—'En aintsicama, 'ëx cana fariseo uni 'ain, fariseo unin bëchicë cana 'ëx 'ain. Usa 'ixun cana bama 'aish ca Cristo utécëncëbë uni baísquiti 'icë quixun sinanin. 'En usaquin sináncë 'ain ca 'ëmi manáncania.

7 Ësaía quia cuati acamaxbi cuëbicanantancëx ënananquin ca fariseo unicaman bëtsi oquin sinánmainun saduceo unicamanribishi bëtsi oquin sináncëxa. **8** Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshínribi 'áima 'icë —quixun sinania. Sinánmainun ca fariseo unicaman —bama 'aish ca Cristo utécëncëbë uni baísquiti 'icë —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshinribi anu 'icë —quixun sinania. **9** Usa 'aísha camáxbi cuëbícanani sharámainun ca fariseo uni raíri, an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë, an niruquin munuma banaquin cacëxa:

—Nun iscëx ca ñené unix añu ñubi 'acëma 'icëñ. Sapi ca ñunshin banaia cuaxa, ángel banaia sapi ca

cuaxa. An 'imicëxuan nu bana ñuixuncëxunbi änë uni 'atimoi atununa Nucën Papa Diosmiribi nishi, usa 'ain cananuna 'atimatima 'ain.

¹⁰ Usaría 'aisamairai cuëbicanáncëbë ca comandante, unicaman Pablo 'ati sinani racuëcëxa. Usai 'iquin ca comandantenëen —unicama nübëtsinuabi bibianquin camina Pablo anunu 'icë xubunu buánti 'ai —quixun aín suntárucama cacëxa. Cacëxun ca suntárucaman anua atux 'icënu buánxun atsínmiacëxa.

¹¹ Usaquian 'oon ñantánbucëbëtan ca Nucën 'Ibu Jesusan a rapasu niracéquin Pablo cacëxa:

—Masá nuituti bënëaxma ca 'it. Jerusalén ñuxunmi 'ë ñuiquin cacësaribi oquin camina Roma ñemanuxunribi 'ë ñuiquin unicama bana ñuixunti 'ain.

Pablo 'acatsi quiax unicama 'ësénan

¹² Usaquian Nucën 'Ibu Jesusan Pablo can pëcaran ca judíos unicama raírinëx timëax 'ësénani ñuisai canancëxa: Pablo 'axunma cananuna pima 'ianan añañ ñubi xëatima 'ain. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icë ca Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'ati 'icë. ¹³ Axa usai 'ësénancë unicama ax ca cuarenta unibëtan sënénma 'iacëxa. ¹⁴ A unicaman ca anu cuanxun sacerdotenëen cushicamacëñun caniacëcë unicama ñuisakin cacëxa:

—Nux cananuna, Pablo 'axunma cananuna añañ ñubi pima quiax canan. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icëa Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'anun cananuna quia. ¹⁵ Usa 'ain camina 'apu raíribëtan paránquin mitsun ñuisakin comandante cati 'ain: An ñu 'acë a upíira oquin 'unánuñun cananuna Pablo ñucátëcëntisa tanin. Nun nu ñucátëcëñun camina pëcaracëbëtan

min suntárucama bëmiti 'ain. Mitsúnmi usaquin cacésabi oquian comandantenën cacëxun aín suntárucaman bëia cananuna Pablo 'ati 'ain.

¹⁶ Usai 'ësénaniabi ca Pablonën chirabacën tuacën cuacëxa. Cuabianxun ca suntárunën xubunu atsínxun Pablo ñuixuancëxa. ¹⁷ Ñuixuncëxun cuáquin cuénxun ca Pablonën capitán achúshi cacëxa:

—Enë xu camina comandantebë ca banatisa tania anu buánti 'ain.

¹⁸ Quixuan cacëxun bibianquin buánxun ca capitánën comandante cacëxa:

—Sipunua 'icë Pablo an ca cuénxun 'ë caxa, enë tuá camina comandantebë ca banatisa tania anu buánti 'ai—quixun.

¹⁹ Cacëxun mëínbianquin 'uri buánxun ca comandantenën a tuá ñucáquin cacëxa:

—¿Añu ñuiquin caramina 'ë caisa tanin?

²⁰ Cacëxun ca cacëxa:

—Judíos unicaman ca Pablomi 'ësénanquin sinánxa, pëcaracébétanmi, atun isa aín ñu 'acë upí oquin istécénun, judíos 'apucamanu Pablo buántécénun cëmëquin mi camicatsi quixun.

²¹ Usaquierian cacëxunbi camina an mi cacésabi oquin 'atima 'ain. Axa Pablomi 'ësénancë uni ax ca cuarenta unibëtan sënénma 'icën. Acaman ca 'anuxun unéxun Pablo cainia. Ésai ca quiaxa: Pablo 'axunma cananuna aña ñubi pima 'ianan aña ñubi xëatima 'ain. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icëa ca Nucëن Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'ati 'icën. Usaquin Pablo 'acatsi quixun ca minmi cacëxuan min suntárucaman Pablo buántishi unéxun cainia.

22 Quixuan cacëxun ca cuantánun xuquin, comandantenën Pablonën chirabacëن tuá cacëxa:

—A ñuiquinmi 'ë cacë bana ënë camina ubi ñuixuntima 'ain.

Comandantenëan Felixnu Pablo buántanun aín suntárucama xua

23 Cacëxa a tuá cuancëbëtan ca capitán rabë cuënxun comandantenën cacëxa:

—Doscientos taën nicë suntárucëñun camina setenta caballonën nicë suntárucëñun doscientos masíbun tuíncë suntárucama bëánquitancëxa imë naëx 'iisama pain 'aían Cesáreanu cuanun mëníocamiti 'ain. **24** Imainun camina anúan Pablo cuanun bëtsi caballoribi mëníoti 'ain, anúnmì unínma 'aia bérúanxun, Pablo gobernador Felix anu buánun.

25 Usaquin aín capitán rabë catancëxun ca comandantenën Felix buánminuxun ësaquin quirica cuënëocëxa:

26 “Ex Claudio Lisias 'ixun cana Felix, mixmi 'apu 'aish sinánñuira 'icë, mi quirica buánmin, camina biti 'ain. ¿Uisa caina 'ain? **27** Judíos unicaman bixun 'aisa taníabi cana ënë uni, ax ca románo 'icë quixun 'unánquin, 'ën suntárucama buánxun bian. **28** Añu cupí cara ami manancaia quixun 'unántisa tanquin cana judíosnën 'apucamaxa timécenu Pablo buan. **29** Buánxun ñucácëxunbi ca Pablonëx isa usai judíos unicama 'itia Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi 'ima quixun 'ë caxa. Cacëxun iscëxbi ca an 'acë ñu a cupí Pablo 'ati 'aíma 'ianan a cupí sipuatibi 'aíma 'iaxa. **30** Judíos unicamaxa a 'acatsi quiax ami 'ësénania ñuia cuakin cana bënénquinshi minua cuanun

Pablo xutin. Xuanan cana axa ami manáncë unicamaribi añu cupí cara ami 'esénania quixuan mi canun quixun minu xutin. Ënëishi cana mi cain".

³¹ Ësoquian cuënëocë quirica buánquin ca comandantenëan cacësabi oquin, suntárucaman bibianquin Pablo imë Antípatris cacë émanu buáncëxa. ³² Buón pëcaracëbë ca caballonëن nicë suntárucamainshi Pablo buántamainun taën nicë suntárucamax anua 'icë Jerusalénu cuantécéancëxa. ³³ Cuantamainun Pablo buanx ca caballonëن nicë suntárucamaxëshi Cesárea émanu bëbacëxa. Bëbaxun anu Pablo buánquin ca a ñuiquin cuënëocë quirica Felix 'ináncëxa. ³⁴ Ináncëxun a ñuiquin 'acë quirica istancëxun ca Felixnën Pablo bëísquin ñucáquin cacëxa:

—¿Uinu 'icë uni caina 'ain?

Cacëxun ca —'ëx cana Cilicia menu 'icë uni 'ai — quixun Pablonëن cacëxa. ³⁵ Cacëxun ca Felixnën cacëxa:

—Axa mimi manáncë unicama ucëbëtan cana mixmi quia cuati 'ain.

Caxun ca Herodesnën xubunuxuan bërúanun quixun suntárucama cacëxa.

24

Felixnën ñucácëxuan Pablonëن cá

¹ Mëcën achúshi nëtë 'icëbë ca sacerdotenëن cushicaman 'apu, Ananías, abë caniacëcë uni raíri 'imainun Tértulo cacë uni, an banati 'unáinracë, acamax Cesárea émanu cuancëxa. Cuanx bëbax ca Pablomi manánu Felixnu riquiancëxa. ² Riquian, suntárunkën Pablo bëcëbëtan, ca Tértulonëن Felix ësaquin cacëxa:

—Mixmi 'apu 'ain cananuna upitax bucuin. Sinánñuira 'ixun camina min nuxnu upitax bucunun upí oquin bana ménioin. ³ Mix camina usa 'ai quixun sinánquin cananuna camabi émanuxun camabi nêtën, asábi ca quixun sinani, upitax bucuin. ⁴ Usa 'ain camina mix upí nuituñu 'ixun, nun 'itsaira ñuixunquinma bana 'itsamashi mi ñuixunmainun, nun cacëxun cuati 'ain. ⁵ Ènë unix ca nun iscëx an camabi menua judíos unicama bëtsi bana ñuixunquin ubíoquin tsuáquirumicë 'ianan nazareno cacë unicamañ cushi a 'icëن. ⁶ Usa 'ixuan judíosma uni anu atsínmixun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'atimamiti 'icëbi cananuna Moisésnëan cuënëo nun cuati bana quicësabi oquin 'anuxun biixan. ⁷ Bicëbi ca comandante Lisiasnëen aín suntárubë cuanxun nu bicuaënxanxa. ⁸ Nu bicuantancëx ca axa Pablomi manáncë unicamainsa minu uxun a ñuiquin mi cati 'icë quiax quiixanxa. Usa 'ain camina caisa tanquin Pablo ñucáti 'ain. Ñucácëxa quia cuaque camina minbi nuxnu a ñui quicë banacamax ca asérabi 'icë quixun 'unánti 'ain.

⁹ Usaquian Tértulonën Felix can, ca abë ucë judíos unicamanribi Tértulo quicësabi oi ca asérabi 'iaxa quixun cacëxa. ¹⁰ Èsaquian cacëxun cuatancëxun ca Felixnën Pablo axribia bananun quixun aín mëcënan sanánquin tanxuancëxa. Tanxuncëxun ca Pablonën cacëxa:

—Minmi 'itsa baritian ènë menuxun uni itsi ñuia mimi uni manáncëxun cuacë 'icë cana racuëtima cuëënquin uisai carana 'ia quixun mi cain. ¹¹ Usa 'ain camina asérabi cara 'en mi cacë bana 'icë quixun 'unántisa tanquin bëtsi uni ñucáti 'ain. Anuxun Nucën Papa Dios rabinux 'ëx Jerusalénu

cuaënxancë ca mëcën rabë 'imainun rabë nëtësa 'icën. ¹² Anu 'icë ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'imainun anu judíos unicama timëti xubucama 'imainun émacamanuxunribi abë cuëbícananquin 'ën unicama tsuáquirumia uinu 'icë uníni bi iscëma 'icën. ¹³ 'Imainun ca ënë unicamaxa quicë bana ënëx ca asérabi 'icë quixuan an mi cati uni 'aíma 'icën. ¹⁴ Usa 'ain cana mi cain, Nucën Papa Dios a 'ën raracaman rabia, a cana 'énribi rabin. Aín bana, Moisésnëñ cuëñeo 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribi cuëñeo, a banacamax ca asérabi 'icë quixun cana 'unan. Usa 'aish cana a banacama quicësabi oía uá aín Bëchicë amia ax 'ëbë sináncë unicamabë ami catamëtin, judíos unicama raírinëxa ami sinántisama tancëbëbi. ¹⁵ Atúan sináncësaribi oquin cana, bama 'aish ca uni upícamo 'imainun uni 'atimacamaxribi baísquiti 'icë quixun sinanin. ¹⁶ Usaquin sináncë 'aish cana Nucën Papa Diosmi 'uchaima 'ianan uisa unimibi 'uchaima 'iisa tanin. Usai 'inuxun cana camabi nëtëñ ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'ain.

¹⁷ Usa 'ain cana 'itsa barin bëtsi bëtsi menu 'itancëx Jerusalénu utëcëan. Uquin cana nun aintsi ñuñumacama 'inánun quixuan uni raírinën 'ë bëmicë curíqui bëan. Bëanan cana 'ën curíquiribi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun 'inánuxun bëan. ¹⁸ Bëxun 'inánux cana judíos unicama 'icësaribiti nashi mëníocan. Anun mëníocati nëtë sënëncëbë cana 'ën bëcë curíquicama 'inani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuan. Anua ca axa Asianuax ucë judíos unicaman 'ë méraxa. Axa 'ëbë tsuáquiruti 'itsa uni ca anu 'aíma 'iaxa.

19 Asianuax ucë unicama ax 'ëmi manántisa tani ca ñuxun mi 'ë ñuiquin cai utsíanxa. **20** Usa 'ain ca atúxa ucëma 'ain, axa Tértulobë ucë ënë unicaman mi cati 'icën, Jerusaléñuxuan judíos 'apucaman 'ë ñucácëbëtan cara uisa ñu 'acë 'ë isaxa quixun. **21** Caquin ca, 'apucaman cuamainun, bama 'aish ca Cristo utécëncëbë unicama baísquiti 'icë quixun 'ën sináncë 'ain camina 'ëmi manáncani quiax 'ëx quiixancë bana mi ñuixunti 'icën.

22 Usaía Pablo quia cuakin ca Felixnën, Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun 'unáncë 'ixun nëtë itsin mënionuxun, Tértulo 'imainun abë ucë unicama ésaquin cacëxa:

—Comandante Lisias ax ucëbëtan cana Pablo ñuimi quicë bana ënë mënïoti 'ain.

23 Catancëxun ca Felixnën aín capitán cacëxa:
—Chiquíti rabanan camina Pablo bérúanti 'ain. Bérúanquinbi camina aña cara 'aisa tania a 'amianan axa abë nuibanancë unicaman a istisa tania ismianan aña ñu cara cuëënia a 'axunun 'amiti 'ain.

24 Usa 'ain ca nëtë itsin Felix, judía xanua biá, Drusila cacë, abë utécëancëxa. Uxun ca Cristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuia cuaisa tanquin Pablo camiacëxa. **25** Camicëx uxuan, Jesucristomi catamëtia uni, aín 'uchacama térëncë 'aish Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iti bana ñuixuanan 'atima ñu 'atécëinsa tanquinbi ténëti banaribì ñuixuanan aín ñu 'atima 'acë cupía unin paë tanquin témérati bana ñuixuncëxun cuati ratúquin ca Felixnën Pablo cacëxa:

—Camina cuanti 'ain. A 'ën 'ati ñu 'aíma 'ain cana amiribishi mi camitëcënti 'ain.

26 Usaquin cacëxa cuan ca Felixnën —'ën chiquínun ca Pablonën 'ë curíqui 'inánti 'icë — quixun sináncëxa. Usaquin sinánquin camicëxa cuancëbë cuancëbë ca Pablobë 'itsai banacëxa. **27** Usaquin rabë baritia inúnmì 'apu 'aishbi chiquíquin ca Felixnën judíos unicamabë upí 'iisa tanquin Pablo sipunubi éancëxa. Felix chiquícëbë ca bëtsi uni Porcio Festo cacë, ax 'apu 'iacëxa.

25

Festonën Pablo ñucá

1 Usa 'ain ca 'apu 'inux cuanx Festo Judea menu bëbacëxa. Bëbax ca rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë Cesárea émanuax Jerusalénu cuancëxa. **2** Anua 'icë ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun judíos 'apucamanribi Pablomi manánquin Festo cacëxa, **3** ésaquin, — Nux cuëñcësabi oquin camina Pabloa Jerusalénu min unin bënum camiti 'ain. Bain aia 'acatsi quiax 'esénanxun ca Pabloa bënum quixuan caminun quixun judíos unicaman Festo usaquin cacëxa. **4** Cacëxunbi ca Festonën cacëxa:

—Pablo ca Cesáreanu sипуocë 'icëñ. 'Ex cana 'itsama nëtëinshi énuax anu cuanin. **5** Usa 'ain ca mitsun cushicamax 'ëbë Cesáreanu cuanti 'icëñ. Cuanxun ca a unían ñu 'atima 'acë 'ain, uisa ñu cara 'axa quixun nu cati 'icëñ.

6 Catancëx ca mëcëñ rabë nëtësa 'icëbë Festo Jerusalénuax Cesárea émanu cuancëxa. Coonx pëcaracëbë, anua uníxa unimi manania cuacë uni tsótí, anu tsóbuxun ca Pablo bëcánun quixun camiacëxa. **7** Camicëxuan bëcëbë ca Jerusalénuaxa ricuatsíncë judíos unicamax a nëbëtsiorati, ènë unin ca

'atima ñuira 'axa quiacëxa. Usaía quicancëbëbi ca Pablo ñuia, usai quicancë bana ax ca asérabi 'icë quiáxa ax quiti uni raíri 'áíma 'iacëxa. ⁸ Usa 'ain ca Pablonën amia manáncancëxun ësaquin Festo cacëxa:

—'En cana Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuënëo bana quicësabi oi 'iaxma 'inun judíos unicama cacëma 'ain. Usa 'aish cana 'ëxribi a bana quicësabi oi 'ian. 'Ianan cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu judíosma uni atsínmicëma 'ain, atsínmima 'ianan cana Romanu 'icë 'apu, César, aín bana tanxunma 'anun uni cacëma 'ain.

⁹ Quia ca Festonën judíos unicamabë upí 'iisa tanquin Pablo cacëxa:

—¿Mi ñuia quicancë bana ñenë 'en anuxun mi mëíoxunun caina Jerusalénu cuainsa tanin?

¹⁰ Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Ex románo uni 'icë ca Romanu 'icë 'apu, Césarnën 'imicë an uníxa románo unimi manania cuacë uni ainshi 'ë ñuia uni quicë bana mëníoti 'icën. Usa 'ain camina 'ex románo 'áian 'ëmi uni manania minbi mëníoti 'ain. Minbi camina 'unanin, judíos unicamami 'ex 'uchacëma 'ain ca 'en 'acë ñu a aín 'apucaman mëníoti 'áíma 'icën. ¹¹ Axa quicësabi oquin nun 'ati bana quicësa oquin 'acëma 'icëa unin 'ë bamamiti ca asábi 'itsíanxa. Usa 'áinbi ca uisa ñubi 'uchacëma 'icë atúxa 'ë ñui quicë bana asérabima 'ain, uinu 'icë unínbì atúan 'anun judíos unicama 'ë 'inántima 'icën. Usa 'ain cana Romanu 'icë 'apu Césarnënbìa uisa cupí cara uni 'ëmi manania quixun isti cuëénin.

¹² Usaquian cacëxun ca an a 'aquincë unicamabë banatancëxun Festonën Pablo cacëxa:

—Césarnënbi uisa cupí cara uni mimi manania quixun isti cuëëncë cupí camina Césarnu cuanti 'ain.

'Apu Agripanën Pablo ñucá

¹³ 'Itsama nëtë 'icëbë ca 'apu Agripabë Berenice Cesárea ëmanu Festo isi cuancëxa. ¹⁴ Cuanx anu 'itsa nëtë 'ia ca Festonën Pablo ñuiquin cacëxa:

—Ñnu ca sipuacë 'icëa Felixnën anubi ébiancë uni achúshi 'icën. ¹⁵ Jerusalénu 'icë ca sacerdotenën cushicamabëtan judíos caniacëcëcaman a ñui ami manánquin 'ë caxa, 'ën a uni 'aminun quixun. ¹⁶ Cacëxunbi cana can: Románo 'apucaman ca, amia uni manáncë uni a uisa 'ixunbi, ca bamati 'icë quixun caima, axa ami manáncë unicaman abë banaquin a uni añu ñu cara 'axa quixun cacëma pain 'ain. ¹⁷ Usa 'ain cana atúxa Jerusalénuax ñu uónce nëtë pëcaracëbëtan, anua an uníxa unimi manania cuacë uni tsótì, anu tsóbuxun Pablo bëcanun quixun camian. ¹⁸ Camiquin cana, 'atima ñuira sapi ca Pablónën 'axa quixun sinan. Sinánquin camicëxuan Pablo bëánbi ca 'ën sináncësa oi axa ami manáncë unicamax quicëma 'icën. ¹⁹ Quimabi ca èsai cuni quiaxa, nuxnu usai 'iti bana quicësabi oi 'ima 'ianan ca Pablónën, uni achúshi Jesús cacë, ax isa bamaxbi baísquiacëxa quixun ñuia quiax. ²⁰ Usa 'ain cana uisa carana ñe uni oti 'ai quixun sinántancëxun, ¿mi ñuia quicancë bana ñe anuxun mi mëníoxunun caramina Jerusalénu cuainsa taní? quixun Pablo ñucan. ²¹ Ñucátancëxun cana, César Augustonën ca 'ëmia uni manáncë bana istancëxun uisa cara oti 'icë quixun 'ë cati 'icë quixun 'ë cacë

cupí, anun Césarnu xuti nëtë sënëntamainuan sipunubi 'inun quixun can.

²² Usaquian cacëxun ca Agripanëñ Festo cacëxa:

—'Enribi cana a unían bana ñuia cuaisa tanin.

Quiáxa quia ca Festonëñ cacëxa:

—Iméishibi camina axa quia cuati 'ain.

²³ Usaquian coon pëcaracëbë ca suntárunëñ cushicama 'imainun a émanu 'icë unin cushicamabë Berenice 'imainun Agripa aín ñun curánanëñ mëniocäcuatsini uacëxa. Ucëbëtan ca Festonëñ Pablo bënun quixun aín suntárucama cacëxa. ²⁴ Cacëxuan Pablo bëcëbëtan ca Festonëñ axa ucëcama ésaquin cacëxa:

—'Apu Agripacëñun cana axa énu nubë timëcë unicama cain, énu ca a uni ñuia judíos unicamax, Jerusalénu 'imainun Cesáreanuaxribi, ami manani munuma banaquin, ax ca bamati 'icë quixun 'ë cacë ax 'icën. ²⁵ 'Aínbi ca 'ën sináncëx a cupí bamati uisa ñubi 'acëma 'icën. Usa 'aínbi cana axbi, César Augostonëñbi ca 'ëmia uni manáncë bana istancëxun uisa cara oti 'icë quixun isti 'icë quixun 'ë cacë cupí Césarnu xuti sinan. ²⁶ Sináncëxbi ca a ñuiquin, usai ca énë uni 'iaxa quixun cati bana 'áima íaxa. Usa 'ain cana mitsúñmi ñucánuan a bënun quixun can. Agripa, mix nun 'apu 'ixun camina a ñucáti 'ain. 'Imainun ca énu 'icë unicamanribi a ñucáti 'icën, uisa ñu cara 'axa quixun. Ñucácëxa quia cuaxun cana aña cara 'axa quixun caquin nun 'apuira César quirica buánmiti 'ain. ²⁷ Aña ñu 'aisama cara 'axa quixun ñuixunxunmashi cana Césarnu sipuacë uni xutima 'ain. Xuáxbi cana nuituñuma 'ixun aña ñu 'acëma 'icëbi a uni xucësa 'iti 'ain.

26*Usai cana 'ia quixuan Pablonën Agripa ca*

¹ Festonën cacëxun ca Agripanën Pablo cacëxa:
—Mixribi camina banati 'ain.

Usaquian cacëx ca camabi unin cuamainun aín
mëcënan sanani ësai Pablo quiacëxa:

² —Agripa, 'ëmia judíos unicamax manáncë ba-
nacama ñuiquin uisai carana 'ia quixun mi cai
cana cuëénin. ³ Min camina judíos unicamaxa
usabi 'icë 'aish, usai 'ia 'unanin. 'Imainun camina
añu ñu ñui cara quia quixunribi 'unanin. Usa 'ixun
camina 'en mi camainun bënëquinma cuati 'ain.

⁴ Judíos unicaman ca uisai 'i carana 'en
nëtënuax cania quixun 'unánan uisai carana
Jerusalénuaxribi 'ia quixun 'ë 'unánxa. ⁵ Usa 'ain ca
atun 'unáncë 'ixun, 'ëx cana 'itsa baritian fariseo
uni 'ai quixun caisa tanquin mi cati 'icën. Nux
fariseo 'aish cananuna nux judíos unicama ráiri
'icësamairai Moisésnën usai judíos unicama 'iti
cuënëo bana quicësabi oi 'ain. ⁶ An nucën raracama
cásabi oquin ca Nucën Papa Diosan uni bamacama
baísquimiti 'icë quicë banax ca asérabi 'icë quixun
cana 'en sinanin. USAquin 'en sináncë cupí ca ñenë
unicamax 'ë ñui 'ëmi manánxa. ⁷ Nucën rara Israel,
aín bëchicëcamax ca mëcën rabé 'imainun rabé
'iacëxa. Aín bëchicëcaman rëbúnquinën ca anúan
Nucën Papa Diosan uni bamacama baísquimiti
nëtë cainia. Anúan aturibi baísquimicë 'iti nëtë ca
uti 'icë quixun sinánquin ca nëtënbì imëbi ami
sinánquin Nucën Papa Dios rabia. Usa 'ain cana mi
cain, usaribiti 'ëx 'icë cupí ca ñenë unicamax 'ëmi
manania. ⁸ Mitsúnribi camina, Nucën Papa Diosan

ca uni bamacama baísquimiti 'icë quixun sinanin.
¿Usa cat?

*Ami catamëcëma 'ixuan Pablonën Jesucristomi
catamëcë unicama bëtsi bëtsi o*

⁹ Catancëxun ca ësaquinribi Pablonën cacëxa:

—'En cana sináncën, 'en Jesús Nazaretnu 'icë ami catamëcë unicama bëtsi bëtsi oti isa Nucën Papa Diosan iscëx upí 'icë quixun. ¹⁰ Usaquin sinánquin cana Jerusaléñuxun a unicama bëtsi bëtsi oquin témëramianan, sacerdotenën cushicaman 'ë cacësabi oquin axa Jesúsmi catamëcë uni 'aisamaira sipuacën. Sipuaia unin atu 'acëbëtan cana, asábi ca quixun sináncën. ¹¹ Itsa oquin cana amia sinaniabi Jesucristomi catamëti ñeña, ami 'atimati bananun quixun aín unicama bëtsi bëtsi ocën. Anua judíos unicama timëti xubucamanubi cuanquin cana usoquin 'acën. Usonan cana ñunshinacéquin bëtsi bëtsi menu 'icë émacamanuribi cuanquin, anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi ocën.

*Uisai cara Jesucristomi catamëacëxa quixuan
Pablonën ñuitëcëan*

¹² Catancëxun ca ësaquinribi Pablonën cacëxa: i —Damasco émanuxunribi usuribi oquin 'anux cana sacerdotenën cushicaman usoquin 'anun quixun 'ë 'axuncë quirica buani cuancën. ¹³ Cuanquin cana bari xamárucëbë naínuax pëqui, barían pëcacësamaira oi ichuquin nëbëtsioraquin axa 'ëbë cuancë unicamacëñunbi 'ë pëcacëxun isacën. ¹⁴ Pëcacëx cananuna camáxbi menu nipacëacën. Nipacëxun cana hebreo banan ésai quia cuacën: "Saulo, Saulo, ¿uisoti caramina 'ë bëtsi bëtsi

oin? Ami tatíqui chacati nishquin i tapun, taën 'aqinmi paë tancësa, usaribiti camina mibi 'in. Usaquin 'é 'ai 'émi sinántisama taní camina mixbi 'atimóracatin". ¹⁵ Ésai quia cana cacën: "¿Ui caramina 'ain? Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain". Cacëxun ca 'é cacëxa: "Ex cana Jesú, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain. ¹⁶ Ca nirut. Minmi 'é ñuiquin, unicama canan bérími 'é iscë ñuianan, minmi 'én 'aia isti ñucamaribi ñuiquin, unicama canun cana mi cain. ¹⁷ Usa 'ixun cana 'é ñuiquinmi bana ñuixunun judíos unicama 'imainun judíosmacamanu mi xutin. Usaquinmi 'aia cana unían bëtsi bëtsi onan bamamisa taníabi mi bérúanti 'ain. ¹⁸ Minmi 'é ñuixuncëxa atux ñu 'atima 'atishi sinani bëánquibucënu nicësa 'áishbi sinanaquin ñu upíshi 'ati sinánun cana mi xutin, ñunshin 'atimanën 'apu Satanásnën 'ibuacë 'áishbi sinanatía Nucën Papa Diosnan 'inun. Usai 'émi catamëcë 'áisha aín 'uchacama tèréncë 'inun cana atunu mi xutin. Usa 'ain ca an méniosabi oi atux aín unicamabë Nucën Papa Diosan nêtënu 'iti 'icën".

Jesusan cacësabi oía Pablo 'iá

¹⁹ Pablónen ca ésaquinribi Agripa cacëxa: 'Apu Agripa, cana mi cain, usaquian Jesusan naínuixun 'é cacëxun cana aín bana parëquinma an cacësabi oquin 'acën. ²⁰ 'Aquin, Jesú ñuiquin, Damasconu 'icë unicama ñuixuntancëxun cana Jerusalénu 'icë unicama ñuixuanan Judea menu 'icë émacamanuxunribi bana ñuixuan. Ñuixuanan cana judíosma unicamaribi ñuixunquin ésaquin can: 'Atimaquin sináncë 'áishbi sinanati camina Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain. Usai ami sinánquin camina ñu 'aisama 'aqinma ax cuëëncësabi oquinshi

'ati 'ain, mix camina ainan 'ai quixuan camabi unin 'unánun. ²¹ Usaquin 'en bana uni ñuixuncë cupí ca judíos unicaman anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bitancëxun 'ë 'aisa tanxa. ²² Atúan 'ë 'aisa taniábia Nucën Papa Diosan 'ë 'aquinia 'ë 'acëma 'ixun cana 'en 'acësabi oquin uni aín cushibu 'imainun cushimacamaribi, Nucën Papa Dios ñuiquin bana ñuixunin. 'En unicama ñuixuncë bana ax ca bëtsima, Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribia, usai ca 'iti 'icë quixun ñuia bana abi 'icën. ²³ A banax ca ësai quia: Tëmératancëx ca Cristo bamati 'icën. Bamatancëxa baísquia 'ain ca usaribiti camabi uni bama 'aíshbi Cristo utécencëbë baísquiti 'icën. Usai baísquia 'ixun ca Jesusan judíos unicamaishima judíosma unicamaribi sinanati ami catamëtía aín sinan upí 'inun 'imiti 'icën.

Cristomi sinánun quixuan Pablonën Agripa cá

²⁴ Usaía Pablo an ñu 'acëcama ñui quicëbë ca Festo munuma banai quiacëxa:

—Pablo, camina ñunshían. 'Itsairami quirica 'acë cupí camina ñunshían.

²⁵ Cacëxunbi ca Pablonën cacëxa:

—Festo, 'ëx cana ñunshíncëma 'ain. 'En ñuicë bana ñenex ca sinánñuma uníxa quicësama 'icën, ax ca cëmëi quicëma 'icën. ²⁶ 'Apu Agripa ñenën ca 'ëx a ñui quicë ñucama ñenë upí oquin 'unánxa. Unían isnunma ñu 'acëma 'ixun cana 'en, an ca asérabi 'en ñuicë ñucama 'unánxa quixun 'unanin. Usa 'ain cana racuéquinma ñenë ñucama a ñuixunin.

²⁷ Usaquin Festo catancëxun ca Pablonën Agripa cacëxa:

—¿An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënöo banax cara asérabi 'icë quixun Caina sinanin? 'En cana 'unanin, asérabi ca a bana 'icë quixun camina sinanin.

²⁸ Cacëxun ca Agripanën Pablo cacëxa:

—Bënénquinshi camina 'ë Cristonën uni 'imitisa tanin.

²⁹ Quia ca Pablonën cacëxa:

—Nucën Papa Dios cuëncësabi oi cana mishima an 'ëx quia cuacë unicamaxribia, 'ëx 'icësaribiti, bënëtishi Cristonën uni 'iti cuëenin. Bënëtishi 'iananbia abi munu sinanati Cristonan 'iti cana cuëenin. Mix 'ëx 'icësaribiti Cristonan 'aishmi, 'ëx 'icësaribiti manë risin tëcërëcacëma 'iti, cana cuëenin.

³⁰ Usaquin Pablonën cacëx ca Agripa 'imainun Festo 'imainun Berenice 'imainun abëa anu tsócëcama ax niruacëxa. ³¹ Niruquiani 'uri cuanx ca canani quiacëxa:

—Enë unian 'acë ñu 'atima ca 'aíma 'icën. Usa 'aish ca a cupí sipuanan bamamiti an 'acë ñu 'aíma 'icën. ³² Usai quiquin ca Agripanën Festo cacëxa:

—Chiquintisa 'aishbi ca enë unix Romanu 'icë 'apu, Césarnëinsa enë ñu mëníoxunun anu cuancatsi quiaxa.

27

Roma ēmanua Pablo cuan

¹ Usaquin anua César 'icë Italia menu nu xuti sinántancëxun ca Agripabëtan Festonën, Pablocëñuan sipuacë uni raíriribi, an buánun quixun Julio cacë capitán a cacëxa. Julio ax ca Augusto cacë suntárucama achúshi 'iacëxa. ² Usa 'ain cananuna parúnpapa cuëbí cuanx, Adramitio

ëmanuaxa ucë manë nunti, axa Asia menu cuanti, anu 'iruacën. Nubë ca Macedonia menu 'icë éma Tesalónica, anua 'icë uni Aristarco, axribi cuancëxa. ³ Usaquiani coonx cananuna Sidón cacë émanu bëbacën. Anu bëbaxun ca abë upí 'ixun Julionën Pablo a émanua 'icë axa abë nuibanancë unicama isanan abë bananan, atun xubunuxun pitánun quixun cacëxa. ⁴ Usa 'ain cananuna Sidónuax cuaniabia suñun anúnu cuancë amiax uquin bëcacëx, caxutanma nu buania quiax, nu mëmiua 'icë Chipre nasí inubiani amotan cuancën. ⁵ Cuanx cananuna Cilicia me ratábianxun Panfilia meribi ratábianx Licia menua 'icë éma Mira cacë anu bëbacën.

⁶ Mira émanuxun ca a capitanën Alejandría émanuax ucë manë nunti isacëxa. Isun ca anúnu nux Italianu cuanun aín 'ibubétan méniocëxa. ⁷ Méniocëbë cuanx 'itsa nêtë munu cuanquin cananuna Gnido cacë éma isacën. Isbiani cuaniabia anúnu cuancë amiax uquin nêtéquinma suñun bëcacëx cananuna Salmón éma inubiani Creta cacë nasí a rapasu cuancën. ⁸ Cuanx cananuna numi 'iquian suñun bëcacëx cuëtsinan munu cuanx, Buenos Puertos cacë éma, Lasea cacë éma cha 'urama 'icë, anu bëbacën.

⁹ Anu bëbaquiani cuancëbëa, mita rënimëbúcëbë ca parúnpapan cuanti 'aisama 'iacëxa. Usa 'ain ca Pablónën axa nubë cuancë unicama ésaquin cacëxa: ¹⁰ —'En sináncëx ca usabi cuanti 'aisama 'icën. Usabi cuani cananuna nunti 'imainun nucama nêtémianan nuxribi cëñúti 'ain.

¹¹ Cacëxbi ca an manë nunti niquincë unicaman cushi 'imainun nunti 'ibúxribi anu 'uran 'iisama tanmainun Julionëxribi Pablónën bana cuaisama tani cuancatsi quiax bënéacëxa. ¹² Usa 'ain ca mita

inúmi anu 'iti cuëenquinma, unicama aín patsanën
ësaquin sináncëxa:

—Énuax cuanx caranuna Fenice éma, Creta nasí
aúa bari cuabúcë, au cuanx mita inútamainun anu
'i cuanti 'ai quixun cananuna tanti 'ain.

Parúnpapa tucánquia

¹³ Usaquin sináncëbëbia aín tsipúmiax suñu
munuishi bëquicëbëtan ca an manë nunti
niquincë unicaman —cananuna cuanti 'ai —
quixun sináncëxa. Sinánbianquin ca Creta nasí
cuëtsinan nu buáncëxa. ¹⁴ Cuancëbëbi ca suñúan
matámiax bëquiacëxa. ¹⁵ Usai 'iquian cuainsama
oquin manë nunti tuíncëbëtan cananuna anbia
nu buántanun quixun sináncën. ¹⁶ Suñúan
bëquiquin buáncëx cananuna nasí chucúma,
Cauda cacë, a rapasu cuani ami catamëacën.
Ami catamëquin cananuna nunti chamaratsu
bëchunan buaniabi anun tècérëcacë itsi a biquin
anun bëacën. ¹⁷ Bëxun cananuna manë nunti
chanu 'aruacën. 'Arutancëxun ca an manë nunti
niquincë unicaman manë nunti cushioquin aín
amo camabi runucaxun néacëxa. Néatancëxun ca
sináncëxa, Sirte cacë masi 'urama sapi cananuna
'ai quixun. Uinu 'icë unin cara a masi amatia, ax
ca anu pëánquiax échiquitima 'icë quixun sinani
ca anu cuainsama tancëxa. Usa 'ain ca racuëti
am quisama tanquin, chupa ami suñu bëquicë,
an nunti niquincë unin buánpacëxa. Buánpaquin
ca suñúinshia nu buántanun quixun sináncëxa.
¹⁸ Usaquiани coónbia suñúan nëtécëbëtanma ca an
manë nunti niquincë unicaman ñu buáncëcama
raíri parúnpapa nébëtsi puacëxa. ¹⁹ Usaquin
'ón cananuna nunribi nuntinua 'icë ñucama

parúnpapa nëbëtsi puacën. ²⁰ Usobiani cuanquin cananuna 'itsa nëtëñ bari isíma, 'isparibi isíma, 'ianan suñúanën parúnpapa bëchúancë, ashi isquin —ënuax cananuna bamati 'ai —quixun sináncën.

²¹ Usa 'ain 'itsa nëtëñ picëma 'ain ca Pablonëñ atu nëbëtsinuax niruquin unicama cacëxa:

—'En mitsu cacësabi oi Buenos Puertosnubi bërúax cananuna asábi 'ianan nun ñucama pucëma 'itsían. ²² Aínbì camina masá nuitutima chuámashi 'icanti 'ain. Achúshi uníxbi cananuna bamatima 'ain, manë nuntíxëshi ca nanëti 'icën. ²³ Ènë imë cana ainan 'ixun 'en a rabicë, Nucëñ Papa Diosan xucëxa ucë ángel isan. ²⁴ Iscëxun ca 'ë caxa: Pablo, camina racuëtima 'ain. Mi cupí ca micëñun axa mibë manë nuntinu 'icë unicamaribi bacamiquiti 'icëbi Nucëñ Papa Diosan iëmiti 'icën. Iëmicëx cuanx camina Romanu 'icë 'apu, Césarnu bëbati 'ain. ²⁵ Angelnën 'ë cacë sinani camina chuámarua 'icanti 'ain. 'En cana 'unanin, Nucëñ Papa Diosan 'imicëx ca ángelnën 'ë cacësabi oi 'iti 'icën. ²⁶ Usa 'aínbì ca manë nuntíxëshi nasínu 'irui anu ránquitu 'icën.

²⁷ Usa 'ain cananuna rabë semana 'icëbë suñúanëan amo amo oquin buáncëx, parúnpapa Adria cacë, anu 'iacën. Anuxun ca imë naëx an nunti niquincë unicaman —sapi cananuna menu bëbai —quixun sináncëxa. ²⁸ Sinánxun ca parúnpapa nëmin tanquin —ca treinta y seis metros 'icë —quixun isacëxa. Isax 'uri cuanxun tantëcënquin ca —ca veintisiete metros 'icë —quixun isacëxa. ²⁹ Isax ca maparami 'ia manë nunti tuquiti sinani racuëquin aín tsipúnxun rabë 'imainun rabë manë cha, tësë

itsin tēcérëcaxun, manë nunti anubi bëspúnun nipácëxa. Imë naëx nipátancëxun ca pëcaranun quiax bénéquin caíancëxa. ³⁰ Caínquin ca an nunti niquincë unicaman manë nunti rëbunuxun tésë itsin tēcérëcaxun manë nipácësa 'itánun, nunti chucúmara a anun menu cuanuxun nanpácatsi quixun sináncëxa. ³¹ Usoquian a unicaman 'aia oquin ca Pablonën Capitán Juliocëñun aín suntárucama cacëxa:

—Enë unicama manë nuntinu bërúcëbëma camina mitsux bacamiquiti 'ain.

³² Pablonën cacëxun ca suntárucaman anun nunti chucúma tēcérëcacë itsicama tēaxun, bacan buántanun nipácëxa.

³³ Usa 'ain ca pëcarati 'urama 'ain Pablonën camaxunbia pinun quixun ésaquin cacëxa:

—Rabé semana camina ñu pima 'ianan 'uxcëma 'ain, ³⁴ Uinu 'icë uníxbi ca nëtétima 'icën. Camina usabi 'inuxun 'acanin. Usa 'ain camina min nami cushionuxun piti 'ain.

³⁵ Usaquin caquin ca Pablonën pán bixun, acaman ismainunbi —asábi ca —Nucëñ Papa Dios catancëxun, tucapaxun piacëxa. ³⁶ Usaquin caquian piia isquin ca masá nuitucë a nëtëquin camaxunbi piacëxa. ³⁷ Manë nuntinua 'icë unicamax cananuna doscientos setenta y seis uni 'iacën. ³⁸ Acaman ca uiti cara piisa tania pitancëxun, manë nuntia xanúntanun trigo sacocama parúnpapanu puacëxa.

Manë nunti nanëa

³⁹ Usa 'ain ca pëcaracëbëtan me isquinbi uinu cara quixun an nunti niquincë unicaman 'unánma 'icën. 'Unánquinmabi ca parúnpapa tsintúncënu

masi isquin anu manë nunti 'aruti sináncëxa.
⁴⁰ Sinánxun ca anun tēcérëcacë itsi tēaquin manëa
 nipácë a parúnpapanubi éancëxa. Éanan ca anun
 puntëbianquin buánti manë nunti tsipúnuia 'icë inti,
 a anun tēcérëcacë itsicama tubuacëxa. Tubu-
 tancëxun ca manë nunti rëbunu nitsíncë iimi, ami
 'iquian suñun manë nunti buánun quixun chupa
 buánruacëxa. ⁴¹ Chupa buánrucëbë bëqui, ami 'i
 cushiquin buánxun, ca suñun baca xobucë rabë
 nëbëtsia 'icë masinu ráncaisama oquin manë nunti
 'aruacëxa. Usa 'ain ca ráncaisama 'ain ami 'i
 cushi xuquiquin bacan manë nunti tsipun tuca-
 pacëxa. ⁴² Tucapacëbëtan ca sipuacë unicama
 mëñuquianx abáti rabanan suntárucaman 'acatsi
 quiacëxa. ⁴³ 'Acatsi quiabi ca aín capitán Julionën
 Pablribima 'aia quixun sinánquin, sipuacë unicama
 'axunma 'anun quixun aín suntárucama
 cacëxa. Canan ca an mëñuti 'unáncëcamax paían
 mëñuquianx 'irumainuan, ⁴⁴ an mëñuti 'unáncëma
 unicamaxribi manë nunti panatan mëñuquianx
 caman 'irutanun quixun cacëxa. Capitán Julionën
 cacësabi oi mëñuquiani cuanx ca camáxbi caman
 'irui cëñúruacëxa.

28

Malta cacë nasínu Pablo 'iá

¹ Usai camáxbi bacamiquibi iéxun cananuna —
 Malta cacë nasí ca ènëx 'icë —quixun a isacëen.
² A nasínu 'icë unicaman ca nu nuibaquin, 'uí
 'imainun matsi 'ain, ami nux sénamënu quixun tsi
 tícaquin èrénruacëxa. ³ Èrénrucëbëtan ca Pablonën
 mëchan xanúncë bixun, tsi rëquirucënu niacëxa.
 Nicëbë tsian xarocëxun tanbëtsini uquin ca Pablo

runun mëcháncëxa. ⁴ Usoia isi ca a nasínu 'icë unicamax ratuti èsai canancëxa:

—Ènë unix ca asérabi an uni 'acë uni 'icën. Bacamiquibi iéaxbi ca aín 'ucha cupí bamati 'icën.

⁵ Canancëbëtanbi ca Pablonën runu mëtúasquiquin tsinu niacëxa. Usoíbi ca Pablo uisaíbi 'iama 'icën. ⁶ Usai 'ia isquin ca aín mëcën ca uáti 'icë quixun anu 'icë unicaman sináncëxa. Sinánan ca —ca bamati 'icë —quixun sináncëxa. Sinánxun 'uran caíncëxbia uatima 'ianan bamaíama oi ca bëtsi oquin sinani —ènë unix ca dios achúshi 'icë —quiacëxa.

⁷ Anunu 'icë a 'urama ca a nasínu 'icë Publio cacë uni aín tucuricu aín me 'iacëxa. Usa 'ain ca a unin bitancëxun aín xubunu 'inun quixun nu cacëxa. Cacëx anu rabë 'imainun achúshi nëtëen abë 'ia ca pimianan nu 'aquiancëxa. ⁸ Nux anu 'ain ca Publionën papa 'insinan 'ianan chixutanribi 'i, racacë 'iacëxa. Usa 'icëa ñuia cuati ca Pablo a isi cuancëxa. Cuanxun ca Nucën Papa Diosbë banatancëxun aín mëcënan ramëquin pëxcüacëxa. ⁹ Usocëbëa anu aia ca Pablonën a nasínu 'icë uni ñucëcamaribi pëxcüacëxa. ¹⁰ Usocëbëtan ca a nasínu 'icë unicaman numi sinánquin nu 'aquiancëxa. 'Aquianan ca nuxnu cuancëbëtan, manë nuntinu nun pibianti ñucamaribi nu 'aruxuancëxa.

Pablo Romanu bëba

¹¹ Usa 'ain cananuna rabë 'imainun achúshi 'uxën Malta nasínu 'iacëen. 'Itancëx cananuna anuxun mita inúmia aín 'ibu anu 'ain, Alejandríanuxuan bëcë manë nunti anun cuanux anu 'iruacëen. A manë nuntin rëbunu ca uni rabëtan bëmánan tanxun 'acë i 'iacëxa, ax ca Cástor 'imainun Pólux caquin anëcë 'iacëxa.

¹² Malta nasínuax a nuntinu 'iruquiani cuanx

cananuna Siracusa cacë émanu bëbacën. Bëbax cananuna anu rabé 'imainun achúshi nëtë 'iacén. ¹³ 'Itancëx cuanquin me ratábiani, parúnpapa cuëbíushi cuanx cananuna Regio cacë émanu bëbacën. Bëbonx suñúan caxucüax uquin nu bëcacëx cuanx cananuna rabé nëtë 'icëbë Puteoli cacë émanu bëbacën. ¹⁴ Bëbaxun cananuna anuxun axa Jesucristomi catamëcë uni raíri méracën. Méracëxuan abë 'inun cacëx cananuna anu achúshi semana 'iacén. Achúshi semana 'itancëx cananuna Roma émanu bain cuancën. ¹⁵ Usa 'ain ca nuxnu cuania cuabëtsini axa Jesucristomi catamëcë uni raíri Romanuax rícuatsini Apio Foro cacë émanuax nubë méraranani uacëxa. 'Imainun ca ráirinëxribi Tres Tabernas cacë émanuax nubë méraranancëxa. Acamabënu méraranancëbëtan ca Pablönë Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin upí oquin sináncëxa. ¹⁶ Usari 'i cananuna Roma émanu bëbacën. Bëbacëbëtan ca capitán Julionën an bëcë sipuacë unicama a guardianën cushi 'ináncëxa. 'Inánan ca Pablo bëtsi xubunua 'inun canan an bërúanun quixun suntáru achúshi cacëxa.

Romanuxuan Pablönën bana ñuixuan

¹⁷ Romanu bëbax, rabé 'imainun achúshi nëtë 'itancëxun ca Pablönë judíos uni aín cushicamaxa a isi unun quixun camiacëxa. Camicëx aía timëtia ca Pablönën cacëxa:

—'En aintsicama, cana mitsu cain, 'en cana judíos unicama uisa ocëma 'ain, uisa oíma cana nun chaitiocëcama 'iásabi 'ian. Usai 'iabi ca Jerusaléñuxun judíos unicaman an sipuanun quixun romáños unicama 'ë 'inánxa. ¹⁸ 'Ináncëxun 'ë ñucáxun ca 'unánxa, 'en ñu 'acë 'aíma 'ain ca a cupía 'ë 'ati 'aíma 'icë quixun. Usa 'ain ca 'ë chiquíntisa tanxa. ¹⁹ Chiquíntisa taníabi ca judíos

unicaman 'ëa chiquínxunma 'anun caxa. Usaquian caia cana 'apucama can, Romanu 'icë 'apu, Césarnën ca 'ëmia manáncë banacama mëníoti 'icë quixun. 'Emia atux manáncë banacama a ñuixunibi cana Césarmi judíos unicama ñui manántima 'ain. ²⁰ Usa 'ixun cana mitsu isanan mitsubë banatisa tanquin, 'ëmi isi unun quixun mitsu camian. Judíos unicaman sináncësaribi oquin cana — bama 'aish ca uni baísquiti 'icë —quixun sinanin. 'En usaquin sináncë cupí cana manë risi ënën tēcérëcacë 'ain.

²¹ Usaíá quia ca anua 'icë judíos unicaman Pablo cacëxa:

—Nun cananuna Judea menuxuan bëmicë quirica mi ñuiquian 'acë achúshiratsubi bicëma 'ain. 'Imainun ca anuax ucë judíos unicamax mi ñuiquin, min isamina ñu 'atima 'ai quixun nu cacëma 'icëen. ²² Cananuna 'unanin, mecamo oquin ca axa Jesúsmi sináncë unicama ami nishquin unin ñuia. Usa 'ain cananuna minmi a uisaira cara a ñucama 'icë quixun ñuia cuaisa tanin.

²³ Usa 'ain ca a nëtëan Pablónën bana ñuia cuacatsia quicë a nëtëen 'aisamaira uni anua Pablo 'icënu uacëxa. Aía timëtia ca bari xamárutamainun ñuixuanan xupíopaquinribi bana ñuixuancëxa. Bana ñuixunquin ca uisari cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun canan —Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribia, axa uti Cristo a ñui quiásabi oi ca Jesús uacëxa —quixun ñuixuancëxa. ²⁴ Pablo quia cuaquian raíri unicaman —a banax ca asérabi 'icë —quixun cuamainun ca raírinën —a banax ca asérabima 'icë —quixun cuaisama tancëxa. ²⁵ Usai 'i ca raírinëxa —asábi ca —quimainun uni raírinëxribi

—usama ca —quicëbëtan, camaxunbi bëtsi bëtsi oquin sináncëxa. Usaía 'ia ca Pablonën ësaquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan Ísaíasnën nucën raracama cá banax ca asérabi 'icën. A banax ca ësai quia:

²⁶ Camina anu cuanxun atúan cuanun ësaquin judíos unicama cati 'ain: Mitsun pabitan 'en bana ñuia cuaquinbi camina uisai cara quia quixun 'unántima 'ain. Mitsun bërun 'en 'aia isíbi camina 'ex cushiira 'aínbi 'ëmi sinántima 'ain. ²⁷ Atun nuitu mëu 'unántisama tanan ca judíos unicaman atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Atun bërúnbì 'en 'aia isquinbi ca 'ex cushiira 'aínbi 'ëmi sinántisama tania. 'Ëmi sinanatia cana atu 'en uni 'inun iémitsian. Usa 'aínbi ca 'iisama tanxa.

²⁸ Camina 'unánti 'ain, 'en mitsu ñuixuncë bana, Jesucristomi catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiax quicë, a bana ñuixunia ca judíosma unicaman cuaxa. Usa 'aish ca atux a bana quicësabi oi 'iti 'icën.

²⁹ Usaquian Pablonën cacëx ca judíos unicamax Pablonëan ñuicë banacama a ñui qui atúxbi cuëbicananquiani atun xubunu cuancëxa.

³⁰ Usa 'ain ca Pablo aín xubunu 'iquin xubu 'ibu cupíoi anu rabë baritia 'iacëxa. Anu 'ixun ca axa a isi ucë unicama nuibaquin biacëxa.

³¹ Biquin ca uisari cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixuanan uisai cara Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëti 'iti 'icë quixun ñuixuancëxa, uinu 'icë unínbia ubíocëma 'ixun.

**Nukën 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain
bana**
New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

cxxxviii

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b